

พิมพ์ถวาย พระพุทธเจ้าพุทธโคดม พระธรรม พระสงฆ์

พระพุทธโลวาท ก่อนปรินิพพาน

ใบไม้ในกำมือ

อ.วศิน อินทสระ อนุญาตให้พิมพ์เผยแพร่เป็นธรรมทาน

“การให้ธรรมะเป็นทาน ชนะการให้ทั้งปวง”

พระพุทธโฆส ก่อนปรินิพพาน

อ.วศิน อินทสระ

มอบแต่

.....

จาก

ด้วยเจตนารมณ์...อันบริสุทธิ์...

ของคณะผู้จัดพิมพ์หนังสือพระพุทธโอวาทก่อนปรินิพพาน ในครั้งนี้

เพราะศรัทธาในความยิ่งใหญ่...ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

พุทธโคดมของเรา พระธรรม พระสงฆ์

เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนให้ผู้ที่เคารพนับถือพระพุทธศาสนา...

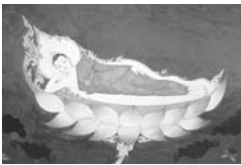
ทั้งภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา กลับมาพิจารณาความจริงในหลักคำสอน

ที่ถูกต้อง ที่ควรยึดถือเป็นแบบอย่าง

ให้ได้ชื่อว่าเป็นผู้ปฏิบัติชื่อตรงต่อพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์

พระพุทธโอวาทก่อนปรินิพพาน

โดยท่าน อาจารย์ยิวคิน อินทสระ

ภาพพระพุทธรูปปางปรินิพพาน และภาพประกอบทั้งหมด

ภาพเขียนสีน้ำมัน : วาดโดยศิลปินแห่งชาติ

สาขาทัศนศิลป์ ท่าน อ.จักรพันธ์ โปษยกฤต

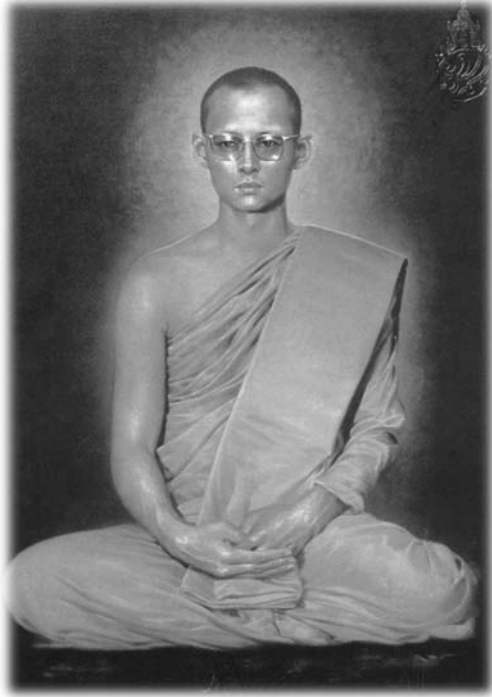
คณะผู้จัดทำขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง.

ท่านใดที่ต้องการหนังสือเล่มนี้เพื่อใช้ในการศึกษา กรุณาสอดซองเปล่า

ขนาด 7 x 10 นิ้ว พร้อมแสตมป์ 8 บาท จ่าหน้าซองถึงตัวท่านเอง

ส่งกลับมาที่ คุณชวิน ยงยุทธ เลขที่ 35/151 ม.1 ต.บางศรีเมือง อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000

โทร. 0-2446-3722, 0-9785-3650, 0-9103-3650

“พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะ”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชได้เสด็จออกผนวช
เมื่อ วันที่ ๒๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๙ ณ พระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม

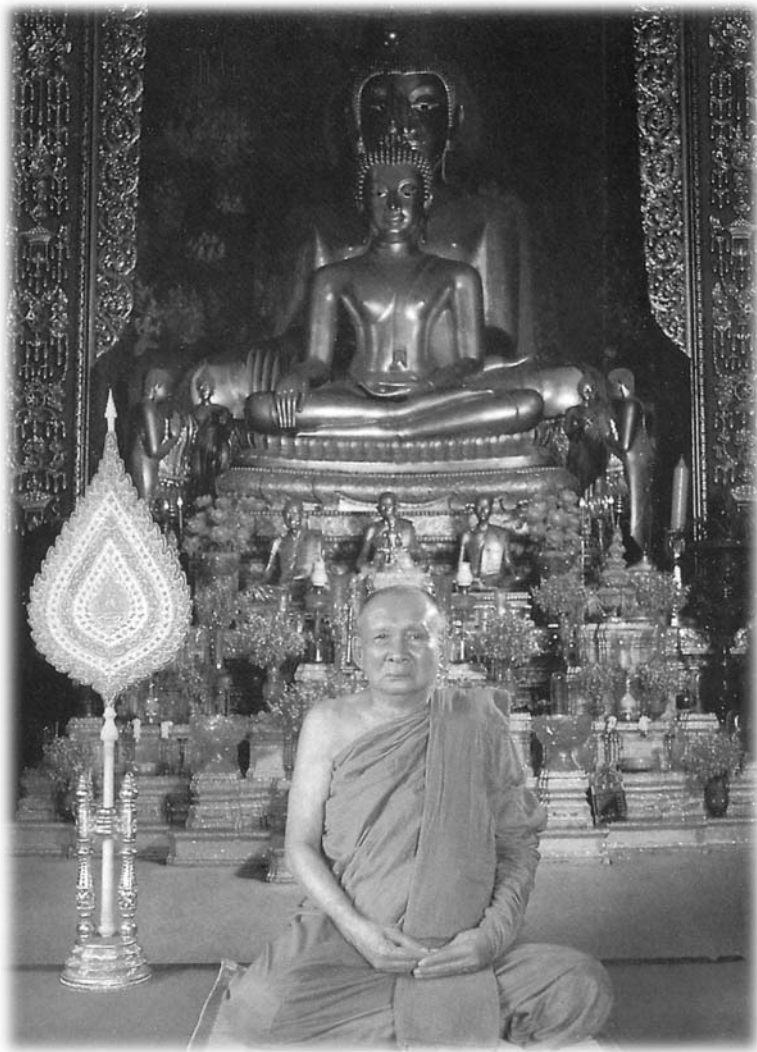
ทรงรับการบรรพชาอุปสมบทเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนา

ทรงได้รับสมณนามว่า “**ภูมิพล**”

ทรงลาสิกขาบทเมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๙

“ผู้นับถือศาสนา ไม่ว่าจะเชื่อชาติใดและแม้อยู่ในนิกายใด
ล้วนถือทางปฏิบัติในกาย วาจา เป็นอย่างเดียวกัน
คือ ย่อมพยายามอยู่ทุกเมื่อที่จะรักษากาย วาจา ใจ ให้สะอาดด้วย
ระเบียบปฏิบัติอันดีงามและสุจริตที่จะควบคุมระครองใจ
ให้สงบด้วยความมีสติรู้ตัวอยู่ตลอดเวลา”

(พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ)

๔

สมเด็จพระญาณสังวร
สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก
วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพมหานคร
(สมเด็จพระสังฆราช รูปที่ ๑๙ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์)

พระพุทธเจ้าโคดม

พระพุทธเจ้าของเรา มีพระนามจริงว่า “โคดม”
มิได้มีพระนามว่า “ลัทธิตถะ”

เพราะพระนามว่าลัทธิตถะนั้น เป็นพระนามจริงของพระพุทธเจ้า
อีกพระองค์หนึ่ง ตามคำภีร์พุทธวงศ์ เป็นองค์ที่ ๑๙

ส่วนพระนามว่า ลัทธิตถะอีกพระนามหนึ่งนั้น เป็นพระนามเดิมก่อน
ที่พระพุทธเจ้าโคดมจะได้ทรงตรัสรู้ แม้จะมีผู้เข้าใจว่าเป็นคน ๆ เดียวกัน แต่
ก็ต่างสถานะกันในระหว่าง**การเป็นคนธรรมดา** กับ**ความเป็นพระพุทธเจ้า**

พระพุทธเจ้าโคดม เป็นชนชาวชมพูทวีปหรือชาวเนปาล เชื้อชาติ
อริยกะ แปลว่าชาติที่เจริญ (จึงไม่ใช่ชาวอินเดีย) ปรากฏหลักฐานอยู่ใน
หนังสือพุทธประวัติฯ

- **จุดประสงค์กรรมมารดา** เมื่อครั้งที่เสวยพระชาติเป็นพระโภทิสัตว์
“องค์สันดุสิตเทวราช” มวลหมู่เทวดาทั้งหลายได้มาทูลอัญเชิญให้จุดประสงค์
กรรมมารดา พระนางสิริมหามายาเทวี เพื่อตรัสรู้เป็นมนุษย์พระชาติสุดท้าย
เมื่อเวลาใกล้รุ่ง **วันพฤหัสบดี** ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ **ปีระกา**

- **ประสูติ** เมื่อ**วันศุกร์** เวลาใกล้เที่ยง ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ **ปีจอ** ก่อน
พ.ศ. ๔๐ ปี ที่ริมไม้สาละสวนลุมพินี ริมเขตเมืองกบิลพัสดุ์ และริมเขตเมือง
เทวทหะติดต่อกัน ปัจจุบัน เรียกว่า ต.รุมมินเด แขวงเปชวาร์ ประเทศเนปาล
หลังจากประสูติได้ ๕ วัน ได้รับการขนานพระนามว่า **“เจ้าชาย
ลัทธิตถะกุมาร”**

- ในตอนบ่ายของวันที่จะได้ตรัสรู้ขณะที่นั่งทำสมาธิอยู่ใต้ต้นศรีมหาโพธิ
ได้สะดุ้งตกใจ เกรงกลัวมารน้อยใหญ่ที่ได้ยกทัพมาพจญ ถึงขนาดยกมือขวา
ที่วางซ้อนทับมือซ้ายไว้ในท่านั่งสมาธิ เออลงมากุมหัวเข้าหรือหน้าแข้งขวาไว้
จึงเรียกพระปางนี้ว่า **“ปางสะดุ้งมาร”** พอตั่งสติได้โดยนึกถึงบุญและทานในบารมี
10 ทศ ที่ได้ทำและฝาก**แม่พระธรณีสุนทรวิन्दิตา**เอาไว้ จึงขอให้นำเอาขึ้นมา
ใช้ต่อสู้กับมารและเสนามาร จน**ได้รับชัยชนะในเวลาก่อนพระอาทิตย์ตกดิน** จึง
เรียกพระปางนี้ว่า **“ปางชนะมารหรือปางมารวิชัย”** ซึ่งยังไม่ได้ตรัสรู้ทั้ง 2 ปาง

หลังจากนั้นจึงยกมือขวาขึ้นมาวางทับมือซ้าย ทำสมาธิใหม่จนได้ **ตรัสรู้พระสัมมาสัมโพธิญาณ** เป็นพระพุทธเจ้าและมีพระนามว่า **“พุทธโคดม”** เมื่อ **วันพุธ** ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ (ก่อน พ.ศ. ๔๕ ปี) ตอนรุ่งอรุณ ที่ได้ต้นศรีมหาโพธิ์ใกล้ฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา เมืองคยา ประเทศอินเดีย

- **ปฐมเทศนา** คือเทศนาถ้อยคำแรกที่พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงอัมมจักรกัปปวัตตสูตร แก่ปัญจวัคคีย์หลังจากตรัสรู้แล้วได้ ๒ เดือน ที่เมืองพาราณสี ประเทศอินเดีย และต่อมามีการบูชาในวันนี้โดยเรียกว่าวัน **“อาสาฬหบูชา”** คือวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘

- **ปรินิพพาน** เมื่อ **วันอังคาร** ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ที่ตมโฆสิตถาวร กรุงกุสินารา ใกล้ ๆ กับเมืองกบิลพัสดุ์ ในสมัยพุทธกาลน่าจะอยู่ในเขตประเทศเนปาล

- **วันอัฐมิมะ** หรือที่เรียกกันว่า วันถวายพระเพลิงพระพุทธเจ้าโคดม เป็นวันหลังจากที่พระองค์ได้ทรงเสด็จ **ปรินิพพานแล้ว ๗ วัน**

ส่วนพระปางสะดุ้งมาร และพระปางมารวิชัย หรือพระปางชนะมาร ที่พระหัตถ์ขวายกลงมากุมหัวเข่าขึ้นนั้น **พระพุทธรูปทั้งสองปางนี้** ยังเป็นพระโพธิสัตว์อยู่ ยังไม่ได้ตรัสรู้ จึงเรียกว่า**พระพุทธเจ้าไม่ได้.....**

นอกนั้นเป็นพระนามแทนที่มีการตั้งให้กันตามเหตุการณ์และยอมรับว่าใช่ **แต่ถ้าไม่มีพระนาม** ก็เป็นพระพุทธเจ้าตามที่ใจเรานึก

สำหรับพระนามของพระพุทธรูปทั่ว ๆ ไปนั้น น่าจะเรียกว่า **พระพุทธเจ้าองค์อื่น ๆ** ตามพระนามที่ตั้งให้ตามนั้น

พระนามว่า **“โคดม”** นี้ได้รับคำพยากรณ์จาก **พระพุทธเจ้าที่ปึงกร** ในครั้งเมื่อพระพุทธเจ้าโคดมได้เสวยพระชาติ หรือเกิดเป็น **สุเมธดาบส** กำลังช่วยชาวบ้านทำทางเพื่อให้ **พระพุทธเจ้าที่ปึงกร** พร้อมพระสาวกเสด็จผ่าน แต่ทางยังไม่แล้วเสร็จจึงทอดกายทับโคลนเพื่อให้เป็นทางที่เสด็จผ่านและได้รับคำพยากรณ์ว่า **จะได้เป็นพระพุทธเจ้า** มีพระนามว่า **“โคดม”** พระบิดามีพระนามว่า **“สุทโธทนะ”** และพระมารดามีพระนามว่า **“มายา”** เมื่อสื่อสงฆ์สนทนกับบิดาแล้ว

พระนามว่า **“โคดม”** ตามที่กล่าวมานี้มีหลักฐานปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกเล่ม ๓๓ ภาษาไทย ฉบับสังคายนา ฯ อยู่หน้า ๔๔๓ ข้อ ๖๐-๖๖ ฉบับสำหรับประชาชนฯ อยู่หน้า ๖๓๕.

พระพุทธโฆษาทก่อนปรินิพพาน

ธรรมสารบัญ

คำนำในการจัดพิมพ์ ครั้งที่ ๑	๙
บอกกล่าว	๑๑
จากผู้เขียน	๑๓
พระพุทธโฆษาทก่อนปรินิพพาน	
คราเมื่อทรงปลงพระชนมายุสังขาร	๑๗
พระอานนทร์ร้องไห้	๓๑
ปัจฉิมสาวกอรหันต์และพวงดอกไม้มาร	๔๗
อุปกาชีวกกับพวงดอกไม้มาร	๖๑
อุปกาชีวกกับพระอนันตชิน	๗๘
เมื่อสาละวินทยานชาวด้วยมหาวิโยค	๙๗

๗

ท่านใดที่ได้รับหนังสือเล่มนี้แล้วเกิดมีข้อสงสัย หรือต้องการแสดงข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์
เพิ่มเติม เพื่อให้หนังสือเล่มนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ช่วยกรุณาติดต่อ คุณชวิน ยงยุทธ
โทรศัพท์. 0-2446-3722, 0-9785-3650, 0-9103-3650 จะขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างยิ่ง.

๓๕/๑๕๑ ม.๑ ต.บางศรีเมือง อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐

วันที่ ๑๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๘

กราบเรียนท่าน อาจารย์ วติน อินทสระ ที่เคารพ

เรื่องขออนุญาตจัดพิมพ์หนังสือ “พุทธโฆษาทกก่อนปรินิพพาน”

ตามที่กระผมนายชวิน ยงยุทธ ได้กราบเรียนท่านอาจารย์ทางโทรศัพท์ เพื่อขออนุญาตจัดพิมพ์หนังสือพุทธโฆษาทก จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม เพื่อเผยแพร่เป็นธรรมทาน ตามที่ท่านอาจารย์ได้บรรยายไว้ในซีดี ซึ่งกระผมได้รับแจกซีดีชุดนี้ได้ฟังอยู่หลายครั้ง ฟังแล้วประทับใจ ได้ข้อคิดข้อเตือนใจ ถึงความยิ่งใหญ่ของพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ และประทับใจในภูมิปัญญาของครูบาอาจารย์ ซึ่งมีผู้ถอดมาเป็นธรรมอักษรและพิมพ์เผยแพร่เป็นธรรมทานอยู่บ้าง ซึ่งกระผมก็ได้รับแจกหนังสือเล่มดังกล่าว

กระผมมีความปรารถนาจะพิมพ์ตำราเล่มนี้เพื่อแจกเป็นธรรมทาน โดยมีกลุ่มที่ร่วมเผยแพร่ด้วยกันหลายกลุ่ม เช่น ชมรมกัลยาณธรรม, คุณนรินทร์(รักษ์อุตร) เศวตประวิษฐกุล, บ้านธรรมของพระพุทธะ และตัวกระผมเอง

จึงจัดทำการคัดลอกหนังสือเล่มนี้ และขอกราบเรียนขออนุญาตท่านอาจารย์ เพื่อที่จะจัดทำเป็นรูปเล่มธรรมอักษรอันมีคุณค่าในการชี้แนวทางให้สรรพสัตว์ทุกชีวิตให้พ้นทุกข์ได้จริง ตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า กระผมหวังว่าจะได้รับความเมตตาจากท่านอาจารย์ผู้มีความรู้ผู้มีปัญญาจะอนุเคราะห์และอนุโมทนา ในกุศลเจตนา นี้ ซึ่งจะจัดพิมพ์ข้อความที่อาจารย์อนุเคราะห์นี้ไว้ในเล่มหนังสือพุทธโฆษาทก ฉบับดังกล่าวนี้.

อนนท ฐิตินันท์
1
วติน อินทสระ
27 10.48

ขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างสูง

(นายชวิน ยงยุทธ)

คำนำ

ในการพิมพ์ครั้งที่ ๑

คณะผู้จัดทำขออนุญาตจัดพิมพ์ “พระพุทโธวาทก่อนปรินิพพาน” ซึ่งตัดตอนมาจากเรื่อง “พระอานนท์พุทโธอนุชา” ตั้งแต่ปลงพระชนมายุสังขาร เป็นต้นไป ข้าพเจ้าอนุญาตด้วยความยินดี

อันที่จริง หนังสือเรื่องนี้ได้พิมพ์กันมาแล้ว โดยชื่อ “พระพุทโธวาทก่อนปรินิพพาน” บ้าง ชื่อ “ใบไม้ในกำมือ” บ้าง โดยบุคคลคณะต่าง ๆ ได้ขออนุญาตจากข้าพเจ้าบ้าง ไม่ได้ขอบ้าง บางคณะได้สงวนสิทธิ์เหมือนเป็นของเขาเอง ซึ่งน่าเศร้าใจยิ่งนัก

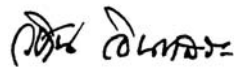
ข้าพเจ้าอนุญาตให้นายชวิน ยงยุทธและคณะพิมพ์เผยแพร่เป็นธรรมทาน เพื่อให้ท่านผู้อ่านทั้งหลาย ซึ่งได้ให้เกียรติอ่านผลงานของข้าพเจ้าตลอดมาได้ทราบความจริงเกี่ยวกับเรื่องนี้ พร้อมกันนี้ได้นำเอาคำชี้แจงเมื่อคราวพระอธิการศรีธวัช วัดพุทธปัญญา จังหวัดนนทบุรี มาลงไว้ด้วย เพื่อให้ท่านผู้อ่านได้ทราบว่าหนังสือนี้เป็นมาอย่างไร

ข้าพเจ้าขออนุโมทนาต่อคณะผู้จัดทำ ซึ่งได้ทำหนังสืออย่าง
ประณีต จริงอยู่เนื้อหาสาระเป็นสิ่งสำคัญ แต่การจัดรูปเล่มก็
สำคัญเหมือนกัน เพราะเป็นสิ่งดึงดูดให้คนสนใจเป็นเบื้องต้น

จวนจะขึ้นปีใหม่แล้ว ผ่านทางหนังสือนี้ ข้าพเจ้าขอตั้งจิต
อธิษฐานอ้อางเอาคุณพระศรีรัตนตรัยและคุณงามความดีทั้งหลาย
ที่ได้บำเพ็ญมา คຸ້มครองท่านทั้งหลายให้ปราศจากทุกข์โศกโรคภัย
สรรพอุปัทวันตรายทั้งปวง ประสบแต่ความสุขสวัสดิ์ ในที่ทุกสถาน
ในกาลทุกเมื่อ

ด้วยความปรารถนาดีอย่างยิ่ง

(วศิน อินทสระ)

๒๗ กรกฎาคม ๒๕๔๘

บอกกล่าว

พระอาจารย์มหาประทีป อุตุตมปัญโญ เป็นผู้มอบหนังสือชื่อ “พระพุทธโอวาทก่อนปรินิพพาน” ให้ข้าพเจ้าอ่าน ๆ แล้ว เห็นว่ามีคุณค่ามาก จึงติดต่อไปยังสถานที่พิมพ์ที่ปรากฏในหนังสือเล่มนั้น เขามีอยู่ ๓๐ เล่ม ขอซื้อหมดเลย เขาขายให้เล่มละ ๑๐ บาท เพื่อนำมาแจกในงานทำบุญวันเกิดถวายท่านอาจารย์พระมหาประทีปนั่นเอง (วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๒)

๑๑

ข้าพเจ้าไม่ปลงใจเชื่อว่าสำนวนหนังสือนี้เป็นของท่านที่มีนามในหนังสือเล่มที่ได้มานั้น แต่อาจเป็นลิขสิทธิ์ที่ศิษย์ของท่านทำถวายก็ได้จึงติดต่อไปว่า ถ้าเป็นลิขสิทธิ์ของท่าน ก็ขออนุญาตพิมพ์แจกบ้าง แต่ไม่ได้รับคำตอบ อีกจิตหนึ่งคำนึงว่า สำนวนนี้คล้าย ๆ หรือน่าจะเป็นสำนวนของอาจารย์วศิน อินทสระ แม้สหายธรรมหลายท่าน อาทิ พระอาจารย์สุรศักดิ์ วัดชลประทานฯ ก็ว่าน่าจะเป็นสำนวนของอาจารย์วศิน อินทสระ เช่นกัน

ดังนั้น เมื่อมีศรัทธาอยากพิมพ์เผยแพร่ก็ลองโทรศัพท์ติดต่อไปยังอาจารย์วศิน อินทสระ ก็สมปรารถนา ท่านรับว่าของท่านเอง อยู่ในเล่มเดียวกับเรื่อง “พระอานนท์พุทธอนุชา” เมื่อข้าพเจ้าจะพิมพ์แจก อาจารย์วศิน อินทสระ ยินดีที่จะนำต้นฉบับ

ที่ถูกต้องสมบูรณ์ไปให้ที่วัด และยินดีเขียนคำอนุญาตให้ด้วย
ข้าพเจ้าดีใจมากที่ความคิดเรื่องนี้จะถึงจุดประสงค์เสียที

ท่านที่ได้รับหนังสือแจกเล่มนี้ โปรดทราบว่า นิพนธ์เรื่อง
ที่เป็นภาษาไทย เป็นลิขสิทธิ์ที่ถูกต้องแท้จริงของอาจารย์วศิน
อินทสระ และท่านเมตตาให้ข้าพเจ้าพิมพ์แจกได้ ท่านทั้งหลาย
โปรดอำนวยการขอพระคุณอาจารย์วศินเป็นอันดับแรก และขอ
ถวายกุศลอันพึงได้จากการอ่านหนังสือนี้แล้วเกิดสัมมาทิฐิ มีปิติ
โสมนัสในพุทธโฆษาทกจัดเป็นบุญกุศลมาก หากจะคิดแบ่งบุญกุศล
ให้ข้าพเจ้าผู้ได้รับอนุญาตให้พิมพ์แจกบ้าง ข้าพเจ้าขอถวายบุญ
กุศลนั้นบูชาพระคุณท่านอาจารย์พระมหาประทีป อุตตมปัญญา เป็น
สำคัญ นอกนั้นขอให้บุญกุศลแก่ผู้ร่วมทุนทรัพย์ค่าพิมพ์ทั้ง
หลายมีนามท้ายเล่ม และคุณอรทัย ภักดิ์นันท์ กับคุณพัชรินทร์ ถูกมี
ผู้บันดาลความสำเร็จด้วยกุศลจิตและโมหิตรี ขออวยพรให้ทุกท่าน
ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนาโดยธรรมจงทุกประการ

ธรรมสวัสดิ์

(พระอธิการศรีวัช)

๙ เม.ย. ๒๕๔๔

จากผู้เขียน

พระอธิการศรีธวัช วัดพุทธปัญญา จ.นนทบุรี ขออนุญาตพิมพ์หนังสือ “พระพุทธโฆวาทก่อนปรีณิพพาน” เพื่อแจกเป็นธรรมทาน

ข้าพเจ้าอนุญาตด้วยความยินดี รู้สึกประทับใจที่ท่านพระอธิการศรีธวัชมีโยนิโสมนสิการอย่างดีในเรื่องสำนวนหนังสือ ไม่แปลกใจเชื่อว่าจะเป็นของผู้ที่อ้างตนว่าเป็นเจ้าของบทประพันธ์ จึงได้ติดต่อมายังข้าพเจ้าซึ่งท่านและสหธรรมิกของท่านเข้าใจว่าเป็นผู้แต่ง

๑๓

รายละเอียดมากกว่านี้ ท่านพระอธิการศรีธวัชได้แถลงไว้แล้วในคำบอกกล่าวของท่านซึ่งปรากฏอยู่ในหนังสือนี้แล้วด้วย ข้าพเจ้ารู้สึกสังเวชสลดใจมานานแล้ว ในเรื่องที่มีผู้ขโมยบทประพันธ์ของข้าพเจ้าไปเป็นของตน ทั้งพิมพ์เป็นเล่มหนังสือและออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียงในรายการต่าง ๆ ลูกศิษย์บางคนฟังแล้วทนมโหฬาร โทรไปบ้าง เขียนไปบ้าง เตือนเขาให้เคารพและให้เกียรติผู้ประพันธ์บ้าง บางรายก็ได้ขอโทษและแก้ไข บางรายก็เหมือนเดิม หรือทำเป็นโรยหน้าเสียวันหนึ่ง วันต่อ ๆ ไปก็ทำเป็นเสมือนของตนต่อไป ตามนิสัยของเขา บางรายเลือกเฉพาะตอนที่ตนพอใจจากหนังสือหลาย ๆ เล่ม มาอ่านลงเทปแล้วทำเป็นของตน ประกาศจำหน่าย ฯลฯ

พระภิกษุณัฐ ฐานธมโม (มีนะกนิษฐ์) เคยตามมาถึงบ้านของข้าพเจ้าเพื่อสืบให้รู้แน่ๆ บทประพันธ์เรื่อง “พระพุทธโฆษาทก่อนปรินิพพาน” เป็นของใครกันแน่ เมื่อท่านได้รับหนังสือนี้จากคณะศิษย์ของพระภิกษุรูปหนึ่งทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพราะท่านมีความรู้สึกอย่างเดียวกันกับพระอธิการศรีธวัชรู้สึก เมื่อแน่ใจว่าเป็นของข้าพเจ้าจากเรื่อง “พระอานนท์พุทธอนุชา” แล้วจึงขออนุญาตจัดพิมพ์เผยแพร่

ข้าพเจ้ารู้สึกปลื้มใจกับปฏิปทาของพระภิกษุเช่นนี้ ผู้อยู่ในสังฆคุณ ชื่อว่า “อุชุปฏิปันโน” ปฏิบัติตรง เป็นผู้ซื่อตรง

๑๔

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณพระอธิการศรีธวัชแห่งวัดพุทธปัญญา อ.เมือง จ.นนทบุรี ที่กรุณาให้เกียรติบทประพันธ์ของข้าพเจ้า ขออนุโมทนาต่อกุศลจิตที่ท่านคิดเผยแพร่ธรรมและพระพุทธจริยาให้แพร่หลายสู่มหาชน

ขอพระสังฆธรรมพึงตั้งอยู่ยั่งยืนนาน เพื่อประโยชน์สุขแก่ชาวโลกทั้งมวล

ด้วยความเคารพยิ่ง

(วศิน อินทสระ)

๗ เมษายน ๒๕๕๔

พระพุทธโลจาก ก่อนปรินิพพาน

อ.วศิน อินทสระ

คราเมื่อ ทรงปลงพระชนมายุสังขาร

๑๗

พระพุทธองค์เสด็จมาถึงป่าवालเจตีย์ ประทับภายในต้นไม้ ซึ่งมีเงาครีมนั่นหนึ่ง ตรัสกับพระอานนท์ว่า

“อานนท์ ผู้อบรมอิทธิบาท ๔ มาอย่างดีแล้ว ทำจนแคล้วคล่องแล้วอย่างเรานี่ ถ้าปรารถนาจะมีชีวิตอยู่ถึง ๑ กัป คือ ๑๒๐ ปี ก็สามารถจะมีชีวิตอยู่ได้” พระโลกนาถตรัสดังนี้ถึงสามครั้ง แต่พระอานนท์ก็คงเฉยอยู่ มิได้ทูลอะไรเลย ความกังวลและความเศร้าของท่านมีมากเกินไป จนปิดบังดวงปัญญาเสียหมดสิ้น อา.....ความจงรักภักดีอย่างเหลือล้นที่ท่านมีต่อพระศาสดานั้น บางทีก็ทำให้ท่านลืมนึกถึงความประสงค์ของผู้ที่ท่านจงรักภักดีนั้น ปล่อยโอกาสทองให้ล่วงไปอย่างน่าเสียดาย

เมื่อเห็นพระอาณนที่เฉยอยู่ พระพุทธรองค์จึงตรัสว่า “อาณนท” เธอไปพักผ่อนเสียบ้างเถิด เธอเหนื่อยมากแล้ว แม้ ตลาคตก็จะพักผ่อนเหมือนกัน พระอาณนที่จึงหลีกไปพักผ่อน ณ โคนต้นไม้อีกต้นหนึ่ง

๑๘

ณ บัดนั้น พระตลาคตเจ้าทรงรำพึงถึงอดีตกาลนานไกล ซึ่งล่วงมาแล้วถึง ๔๕ ปี สมัยเมื่อพระองค์ตรัสรู้ใหม่ ๆ ท้อพระทัยในการที่จะประกาศสังฆธรรม เพราะเกรงว่าจะทรงเหนื่อยเปล่า แต่อาศัยพระมหากรุณาต่อสัตว์ จึงตกลงพระทัย ยำธรรมเถรี และครานั้นพระองค์ทรงตั้งพระทัยไว้ว่า ถ้าบริษัท ทั้ง ๔ คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ยังไม่เป็นปึกแผ่นมั่นคง ยังไม่สามารถย้ายรูปวาท คือ คำกล่าวจ้วงจาบล่วงเกินจาก พาทิรลัทธิต* ที่จะพึงมีต่อพระพุทธศาสนา พระธรรมคำสอนของ พระองค์ยังไม่แพร่หลายเพียงพอตราบใด พระองค์ก็จะยังไม่ นิพพานตราบนั้น

ก็แลบัดนี้ พระธรรมคำสอนของพระองค์แพร่หลายเพียงพอแล้ว ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ฉลาดสามารถพอที่จะ ดำรงพรหมจรรย์ศาสนาวาทของพระองค์แล้ว ก็เป็นกาลสมควร แล้วที่พระองค์จะเข้าสู่มหาปรินิพพาน

ทรงดำริดังนี้แล้วจึงทรงปลงพระชนมาขุสังขาร คือตั้ง พระทัยแน่วแน่ว่า พระองค์จักปรินิพพานในวันวิสาขปุรณมี คือ วันเพ็ญเดือน ๖

*ลัทธินอกพุทธศาสนา

อันว่า บุคคลผู้มีกำลังกสิกรรมหิมาแห่งทิบจากหน้าผาลงสู่สระ ย่อมก่อความกระเพื่อมสันสะเทือนแก่น้ำในสระนั้นฉันใด การปลงพระชนมายุสังขารอริษฐานพระทัยว่า จะปรินิพพานของพระอนาวรณญาณ* ก็ฉันนั้น ก่อความวิปริตแปรปรวนแก่โลกธาตุทั้งสิ้น มหาปฐพีมีอาการสันสะเทือนเหมือนหนังสัตว์ที่เขาชิงไว้แล้วตีด้วยไม้ท่อนใหญ่ก็ปานกัน รุกขสาขาหวั่นไหวไกวแกว่งด้วยแรงวายุโบกสะบัดใบอยู่พอสมควร แล้วนึ่งสงบมีอาการประหนึ่งว่าเศรำโศกสลดในเหตุการณ์ครั้งนี้ เหมือนกุมารีนางน้อยคร่ำครวญปริเทวนาถึงมารดาผู้จะจากไปจนสลบแน่นิ่ง ณ เบื้องบนห้องฟ้าสีครามกลายเป็นแดงเข้มดุจเสื่อลำแพน ซึ่งไล่ด้วยเลือดสด ปกษาชาติร้องระงมสนั่นไพเราะ เหมือนจะประกาศว่า พระผู้ทรงมหากษณากำลังจะจากไปในไม่ช้านี้

๑๘

พระอานนท์สังเกตเห็นความวิปริตแปรปรวนของโลกธาตุดังนี้ จึงเข้าเฝ้าพระจอมมุนีทูลถามว่า “พระองค์ผู้เจริญ โลกธาตุนี้วิปริตแปรปรวนผิดปกติไม่เคยมีไม่เคยเป็น ได้เป็นแล้วเพราะเหตุอะไรหนอ?”

พระทศพลเจ้าตรัสว่า “อานนท์เอ๋ย อย่างนี้แหละ คราใดที่ตถาคตประสูติ ตรัสรู้ หมดธรรมจักร ปลงอายุสังขารและนิพพาน ครานั้นย่อมจะมีเหตุการณ์วิปริตอย่างนี้เกิดขึ้น”

พระอานนท์ทราบว่ บัดนี้พระตถาคตเจ้าปลงพระชนมายุสังขารเสียแล้ว ความสะเทือนใจและว้าวุ่นประดังขึ้นมาจน

*ผู้มีพระญาณอันไม่มีอะไรขวางกั้น

อัสสุชลธาราไหลหลังสุดห้ามหัก เพราะความรักเหลือประมาณที่
ท่านมีในพระเชษฐภคินี ท่านหมอบลงที่พระบาทมูลแล้วทูลว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้ประเสริฐ ขอพระองค์อภัยความกรุณา
ในข้าพระองค์และหมู่สัตว์ จงดั่งทรงพระชนมชีพต่อไปอีกเถิด อย่า
เพิ่งด่วนปรินิพพานเลย” กราบทูลเท่านั้นแล้วพระอานนท์ก็ไม่อาจ
ทูลอะไรต่อไปอีก เพราะโคกาคูรท่วมทับ

“อานนท์เอ๋ย” พระศาสดาตรัสพร้อมด้วยทอดทศนาการ
ไปเบื้องพระพักตร์อย่างสุดไกล มีแววแห่งความเด็ดเดี่ยวฉาย
ออกมาทางพระเนตรและพระพักตร์ “เป็นไปไม่ได้ที่จะให้ตถาคต
กลับใจ ตถาคตจะต้องปรินิพพานในวันเพ็ญแห่งเดือนวิสาขะ อีก ๓
เดือนข้างหน้า อานนท์ เราได้แสดงนิมิตโองาสอย่างแจ่มแจ้ง
แก่เธอพอเป็นนัยมาไม่น้อยกว่า ๑๖ ครั้งแล้วว่า คนอย่างเรา มี
อิทธิบาทภาวนาที่ได้อบรมมาด้วยดี ถ้าประสงค์จะอยู่ถึง ๑ กัป คือ
๑๒๐ ปี ก็พออยู่ได้ แต่เธอหาเฉลียวใจไม่ มิได้ทูลเราเลย เรา
ตั้งใจไว้ว่า ในคราวก่อน ๆ นี้ ถ้าเธอทูลให้เราอยู่ต่อไป เราจะห้าม
เสียสองครั้ง พอเธอทูลครั้งที่ ๓ จะรับอาราธนาของเธอ แต่บัดนี้
ข้าเสียแล้ว เราไม่อาจกลับใจได้อีก” พระศาสดาหยุดอยู่ครู่หนึ่ง
แล้วตรัสต่อไปว่า

“อานนท์ เธอยังจำได้ไหม ครั้งหนึ่ง ณ ภูเขายังมีลักษณะ
ยอดเหมือนนกแร้ง อันมีนามว่า “คิชฌกูฏ” ณ ภูเขานี้มีถ้ำอันขจร

นามชื่อ สุกรขาตา ที่ถ้านี้เองสาวกผู้เลื่องลือว่าเลิศทางปัญญาของเรา คือสารีบุตร ได้ถอนตัณหาธุสัยโดยสิ้นเชิง เพียงเพราะฟังคำที่เราสนทนากับหลานชายของเธอผู้มีนามว่า ทีฆนชะ เพราะไว้เล็บยาว

“เมื่อสารีบุตรมาบวชในสำนักของเราแล้ว ทีฆนชะปริพพาชกเที่ยวตามหาลุงของตน มาพบลุงของเขาคือสารีบุตรถวายนงานพัดเราอยู่ จึงพูดเปรย ๆ เป็นเชิงกระทบกระเทียบว่า ‘พระโคตม ทุกสิ่งทุกอย่างข้าพเจ้าไม่พอใจหมด’ ซึ่งรวมความว่าเขาไม่พอใจเราด้วย เพราะตถาคตก็รวมอยู่ในคำว่า ‘ทุกสิ่งทุกอย่าง’ เราได้ตอบเขาไปว่า ‘ถ้าอย่างนั้น เธอควรจะไม่พอใจความคิดเห็นอันนั้นของเธอเสียด้วย’

“อานนท์ เราได้แสดงธรรมอื่นอีกเป็นอนนกะปริยาย สารีบุตร ถวายนงานพัดไปฟังไป จนจิตของเธอหลุดพ้นจากอาสวะทั้งปวง

“อานนท์เอ๋ย ณ ภูเขาคิชฌกูฏดังกล่าวนี้ เราเคยพูดกับเธอว่า คนอย่างเราถ้าจะอยู่ต่อไปอีก ๑ กัป หรือเกินกว่านั้นก็พอได้ แต่เธอก็หารู้ความหมายแห่งคำที่เราพูดไม่

“อานนท์ ต่อมาที่โคตมนิโครธ, ที่เหวสำหรับทิ้งโจร, ที่ถ้ำสัตตบรรณใกล้เวภารบรรพต, ที่กาฬศิลาใกล้ภูเขาสิทธิสิริซึ่งเลื่องลือมาแต่โบราณกาลว่าเป็นที่อยู่อาศัยของพระปัจเจกพุทธเจ้าเป็นอันมาก เมื่อท่านเข้าไป ณ ที่นั้นแล้วไม่มีใครเห็นท่านออกมาอีก

เลย จึงกล่าวขานกันว่า อิศิสิลิบรพต (ภูเขากินนิกินถาชี), ที่
เงื่อมเขาชื่อสัปปีโสณฑิกาใกล้ป่าสีตวัน, ที่โตไปทาราม, ที่เวฬุวัน
สวนไผ่อันร่มรื่นของจอมเสนาแห่งแคว้นมคธ, ที่สวนมะม่วงของ
หมอชิวโกโกมารภัก, ที่มีททกุกจิมิคทายวันทั้ง ๑๐ แห่งนี้ ณ เขต
แขวงราชคฤห์

“ต่อมาเมื่อเราทิ้งราชคฤห์ไว้เบื้องหลัง แล้วจาริกสู่เวสาลี
นครอันรุ่งเรืองยิ่ง เราก็ให้นัยแก่เธออีกถึง ๖ แห่ง คือที่อุเทนเจดีย์,
สัตตัมพเจดีย์, โคตมกเจดีย์, พหูปุตตเจดีย์, สารันทเจดีย์ และ
ปาวาลเจดีย์เป็นแห่งสุดท้าย คือสถานที่ซึ่งเราอยู่ ณ บัดนี้ แต่
เธอก็หาเฉลียวใจไม่ ทั้งนี้เป็นความบกพร่องของเธอเอง เธอจะ
คร่ำครวญเอาอะไรอีก

“อานนท์เอ๋ย บัดนี้สังขารอันเป็นเหมือนเกวียนขำรุดนี้ เรา
ได้สละแล้ว เรื่องที่จะดิ่งกลับคืนมาอีกนั้นมิใช่วิสัยแห่งตถาคต
อานนท์ เรามีได้ปรักปรำเธอ เธอเบาใจเถิด เธอได้ทำหน้าที่ดี
ที่สุดแล้ว บัดนี้เป็นกาลสมควรที่ตถาคตจะจากโลกนี้ไป แต่ยังมี
เหลือเวลาอีกถึง ๓ เดือน บัดนี้สังขารของตถาคตเป็นเสมือนเรือรั้ว
คอยแต่เวลาจะจมลงสู่ท้องธารเท่านั้น

“อานนท์ เราเคยบอกเธอแล้วมิใช่หรือว่า บุคคลย่อม
ต้องพลัดพรากจากสิ่งที่รักที่พึงใจเป็นธรรมดา หลีกเลี่ยงไม่ได้
อานนท์เอ๋ย ชีวิตนี้มีความพลัดพรากเป็นที่สุด สิ่งทั้งหลายมี

ความแตกไป ตับไป สลายไปเป็นธรรมดา จะปรารถนามิให้เป็นอย่างที่ยังไม่ควรจะเป็นนั้น เป็นฐานะที่ไม่พึงหวังได้ ทุกสิ่งทุกอย่างดำเนินไปเคลื่อนไปสู่จุดสลายตัวอยู่ทุกขณะ”

แลแล้วพระจอมศาสดาก็เสด็จไปยังภัณฑุคาม และโกคนครตามลำดับ ในระหว่างนั้นทรงให้โอวาทภิกษุทั้งหลายด้วยพระธรรมเทศนาอันเป็นไปเพื่อโลกุตตรารัชยธรรม กล่าวคือ ศิลสมภาติ ปัญญา วิมุติ และวิมุติญาณทรรคนะ เป็นต้นว่า

“ภิกษุทั้งหลาย ศิลเป็นพื้นฐานเป็นที่รองรับคุณอันยิ่งใหญ่ ประหนึ่งแผ่นดินเป็นที่รองรับและตั้งลงแห่งสิ่งทั้งหลาย ทั้งที่มีชีพและหาชีพมิได้ เป็นต้นว่าพฤษภาลดาวัลย์ มหาสังขร และสัตว์จตุบาท ทวิบาทนานาชนิด บุคคลผู้มีศิลปะเป็นพื้น ใจย่อมอยู่สบาย มีความปลอดโปร่งเหมือนเรือนที่บุคคลปิดกวาดเช็ดถูเรียบร้อย ปราศจากเรือดและฝุ่นเป็นที่รบกวน

“ศิลปะนี้เป็นพื้นฐานให้เกิดสมาธิ คือความสงบใจ สมาธิที่มีศิลปะเป็นเบื้องต้น เป็นพื้นฐาน ย่อมเป็นสมาธิที่มีผลมาก มีอานิสงส์มาก บุคคลผู้มีสมาธิย่อมอยู่อย่างสงบ เหมือนเรือนที่มีฝาผนัง มีประตูหน้าต่างปิดเปิดได้เรียบร้อย มีหลังคาสำหรับป้องกันลม แดดและฝน ผู้อยู่ในเรือนเช่นนี้ ฝนตกก็ไม่เปียก แดดออกก็ไม่ร้อน ฉันทใด บุคคลผู้มีจิตเป็นสมาธิก็ฉันทนั้น ย่อมสงบอยู่ได้

ไม่กระวนกระวาย เมื่อลม แดดและฝน กล่าวคือโลกธรรมแปด
เผากระพือพัดซัดสาดเข้ามาครั้งแล้วครั้งเล่า สมาธิอย่างนี้ย่อม
ก่อให้เกิดปัญญาในการพาดฟันย่ำยีและเชือดเฉือนกิเลสอวสวะต่างๆ
ให้เบาบางและหมดสิ้นไป เหมือนบุคคลผู้มีกำลังจับศัสตราอัน
คมกริบแล้วถางป่าให้โล่งเตียนก็ปานกัน

“ปัญญาซึ่งมีสมาธิเป็นรากฐานนั้นย่อมปรากฏดุจไฟดวง
ใหญ่กำจัดความมืดให้ปลาสนาการ มีแสงสว่างรุ่งเรืองอำไพ ชับ
ฝุ่นละอองคือกิเลสให้ปลิวหาย ปัญญาจึงเป็นประดุจประทีปแห่ง
ดวงใจ”

“อันว่าจิตนี้เป็นธรรมชาติที่ผ่องใสอยู่โดยปกติ แต่เศร้า
หมองไปเพราะคลุกเคล้าด้วยกิเลสนานาชนิด คือ สมาธิ และ
ปัญญา เป็นเครื่องฟอกจิตให้ขาวสะอาดดั้งเดิม จิตที่ฟอกแล้ว
ด้วยศีล สมาธิ และปัญญา ย่อมหลุดพ้นจากอวสวะทั้งปวง”

“ภิกษุทั้งหลาย บุคคลผู้มีจิตหลุดพ้นแล้วจากอวสวะย่อม
พบกับปีติปราโมชอันใหญ่หลวง รู้สึกตนว่าได้พบขุมทรัพย์มहिมา
หาอะไรเปรียบมิได้ อัมอาบซาบซาบด้วยธรรม ตนของตนเองนั้น
แล เป็นผู้รู้ว่าบัดนี้กิเลสอันสยต่างๆ ได้สิ้นไปแล้ว ภาพใหม่ไม่มีอีก
แล้ว เหมือนบุคคลผู้ตัดแขนขาด ย่อมรู้ด้วยตนเองว่าบัดนี้แขน
ของตนได้ขาดแล้ว”

โอวาทานุสาสนีของพระผู้มีพระภาคส่วนใหญ่เป็นไปเยี่ยงนี้

ข่าวการปลงพระชนมายุสังขารของพระศาสดาแผ่กระจายไปทั่วสังฆมณฑล ประดุจบุรุษผู้มีกำลังกระพือผ้าขาวคลุมบริเวณเนื้อที่อันน้อย บัดนี้สาวกของพระองค์ทั้งคฤหัสถ์และบรรพชิต รู้สึกว่าเหวหวิวหวั่น และเลื่อนลอย สาวกที่เป็นปุถุชนไม่อาจกลั่นอัสสุธाराไว้ได้ มีใบหน้าอาบด้วยน้ำตา ประชุมกันเป็นกลุ่ม ๆ ร่ำพึมพำกันว่า พระผู้มีพระภาคจะปรินิพพานเสียแล้ว พวกเราจะทำอย่างไรหนอ ส่วนสาวกผู้เป็นชีณาสพสัน อาสวะแล้วก็ได้แต่ปลงธรรมสังเวช คือความสลัดใจแบบพระอรชยะ

ภิกษุรูปหนึ่งได้นามว่าอัมมาราม คิดว่า อีก ๓ เดือนข้างหน้า พระตถาคตเจ้าจะปรินิพพาน เราบวชในสำนักของพระองค์ แต่ยังมีอาสวะกิเลสอยู่ กระจาไรหนอ เราจะพึงเพียรพยายามเพื่อบรรลุลุอรหัตตผลในเวลาที่จะพระพุทธรองค์ยังทรงพระชนม์อยู่ คิดตั้งนี้แล้ว ท่านมิได้จับกลุ่มกับภิกษุอื่น ๆ มิได้เศร้างาไสก ปลีกตนออกไปอยู่แต่ผู้เดียว พยายามทำสมณะและวิปัสสนา

ภิกษุทั้งหลายอื่นเห็นพฤติกรรมดังนี้เข้าใจว่าภิกษุอัมมารามหาความรักความอาลัยในพระผู้มีพระภาคเจ้ามิได้ จึงนำความข้อนั้นกราบทูลพระพุทธรองค์

“พระเจ้าข้า” ภิกษุทูล “ภิกษุชื่ออัมมาราม หาความรักความอาลัยในพระองค์มิได้เลย เมื่อทราบว่าจะปรินิพพาน

ก็หาได้แสดงอาการเศร้าโศกอย่างใดไม่ ปลีกตนไปอยู่แต่ผู้เดียว ไม่เกี่ยวข้องกับไต่ถามเรื่องราวของพระองค์เลย”

พระศาสดารับสั่งให้พระธัมมารามเข้าเฝ้า ตรัสถามว่า “ธัมมาราม” ได้ยินว่าเธอทำอย่างทีภิกษุทั้งหลายกล่าวนี้หรือ?”

“พระพุทธเจ้าข้า” พระธัมมารามทูลรับ

“ทำไมเธอจึงทำอย่างนั้น เธอไม่อาลัยโยตีในตถาคตหรือ?”

พระศาสดาตรัสถาม

๒๖๖ “หามีได้พระเจ้าข้า ข้าพระองค์คิดว่า ข้าพระองค์บวชแล้วในสำนักของพระองค์ผู้สรรเสริญความเพียรพยายาม บัดนี้พระองค์จะนิพพานแล้ว ทำไฉนหนอ ข้าพระองค์จะพึงทำความเพียรเพื่อบรรลุธรรมอันสูงสุด เพื่อบูชาพระองค์ตั้งแต่พระองค์ยังทรงพระชนม์อยู่ที่เดียว ด้วยเหตุนี้ข้าพระองค์จึงหลีกออกจากหมู่อยู่แต่ผู้เดียว”

พระพุทธองค์ทรงเปล่งพระอุทานออก ๓ ครั้งว่า “ดีแล้ว ภิกษุ” แล้วผินพระพักตร์มาตรัสกับภิกษุทั้งหลายอื่นว่า “ภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดมีความเสนาหาอาลัยในเรา พึงทำตนอย่างธัมมาราม ภิกษุนี้ การทำอย่างนี้ ชื่อว่าบูชาเคารพนับถือเราด้วยอาการอันยอดเยี่ยม ภิกษุทั้งหลายภิกษุผู้ยินดีในธรรม ตรีกตรองธรรม ระลึกถึงธรรมอยู่เสมอ ย่อมไม่เสื่อมจากพระสัทธรรม ไม่เสื่อมจากพระนิพพาน”

แม้กระนั้นภิกษุทั้งหลายก็ไม่วายที่จะแวดล้อมพระองค์ไปทุกหนทุกแห่ง พระศาสดาเห็นดังนี้ จึงเตือนภิกษุเหล่านั้นให้พยายามแสวงหาวิเวก เพื่อบรรลุคุณธรรมที่ยังมิได้บรรลุ เพื่อทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสด้วยพระพุทธรูปนี้ว่า

“ภิกษุทั้งหลาย บรรดาทางทั้งหลาย มรรคมืองค์ ๘ ประเสริฐที่สุด บรรดาบททั้งหลาย บทสี่ คืออริยสังข์ ประเสริฐที่สุด บรรดาธรรมทั้งหลาย วิราคะ คือ การปราศจากความกำหนัดยินดี ประเสริฐที่สุด บรรดาสัตว์ ๒ เท้า พระตถาคตเจ้าผู้มีจักขุ ประเสริฐที่สุด มรรคมืองค์ ๘ นี้แลเป็นไปเพื่อทรศนะอันบริสุทธิ์ หาใช่ทางอื่นไม่

เธอทั้งหลายจงเดินไปตามทางมืองค์ ๘ นี้ อันเป็นทางที่ห้ามารให้หลงติดตามไม่ได้ เธอทั้งหลายจงตั้งใจปฏิบัติเพื่อทำทุกข์ให้สูญสิ้นไป ความเพียรพยายามเธอทั้งหลายต้องทำเอง ตถาคตเป็นแต่เพียงผู้บอกทางเท่านั้น เมื่อปฏิบัติตนดังนี้ พวกเธอจักพ้นจากมารและบ่วงแห่งมาร”

พระพุทธรูปองค์ตรัสกับพระอานนท์ว่า “มาเถิดอานนท์ เราจักไปกุสินารานครด้วยกัน” พระอานนท์รับพุทธรูปบูชาแล้วประกาศให้ภิกษุทั้งหลายทราบพร้อมกัน แล้วดุ่มเดินจากสถานที่นั้นมุ่งสู่กุสินารานคร ในระหว่างทางทรงเหน็ดเหนื่อยมากจึงแวะ

เข้าร่วมพฤษภโศกนาถหนึ่ง รับสั่งให้พระอานนท์ปุจฉาสงฆาภิกขุทำ
เป็นสี่ชั้น

“อานนท์ เราเหน็ดเหนื่อยเหลือเกิน อาพาธก็มีอาการ
รุนแรงขึ้น เร็วเข้าเถิด รีบปุจฉาสงฆาภิกขุลง เราจะนอนพักผ่อน และ
ขอให้เธอไปนำน้ำมาดื่มพอแก้กระหาย”

“พระเจ้าข้า” พระอานนท์ทูล “เกวียนเป็นจำนวนมากเพิ่ง
ผ่านพ้นลำน้ำไปสักครู่นี้เอง น้ำยังขุ่นอยู่ ไม่สมควรที่พระองค์จะดื่ม
ขอเสด็จไปดื่ม ณ แม่น้ำกกุธานทีเถิด มีน้ำใสจืดสนิทเย็นดี”

“อย่าเลย อานนท์” พระตถาคตตรัสเป็นเชิงวิงวอน “อย่า
คอยจนถึงแม่น้ำกกุธานทีเลย เรากระหายเหลือเกิน ร่างกาย
เราร้อน คอแห้งผาก เธอจงรีบไปนำน้ำมาเถิด”

พระอานนท์รับพุทธบัญชาแล้วถือบาตรของพระตถาคต
เข้าไป ท่านมีอาการเศร้าซึมและวิตกกังวล เมื่อมาถึงริมแม่น้ำ
ยังมองเห็นน้ำขุ่นอยู่ ท่านมีอาการเหมือนว่าจะเดินกลับ แต่ด้วยความ
เชื่อและหวังโยในพระศาสดาจึงเดินลงไปอีก พอท่านทำท่า
จะตักน้ำขึ้นมาเท่านั้น น้ำซึ่งมีสีขุ่นขาวเพราะรอยเกวียนและโคล
ก็ปรากฏเป็นน้ำใสสะอาดเหมือนกระจกเงา ซึ่งหญิงสาวผู้รัก
สวรักรงามขัดไว้ดีแล้ว ท่านจึงตักน้ำนั้นมา แล้วรีบเดินกลับ
น้อมบาตรน้ำเข้าไปถวายพระศาสดา

พระพุทธองค์ทรงตีมตีด้วยความกระหาย พระอาณนท์มองดูด้วยความชื่นชมในพุทธบารมีแล้วทูลว่า “พระพุทธเจ้าข้า อัศจรรย์จริง สิ่งที่ไม่เคยมี ไม่เคยปรากฏ ได้มีและปรากฏแล้ว เป็นเพราะพุทธานุภาพโดยแท้ เป็นบารมีธรรมเป็นสิ่งที่น่าสั่งสมแท้” แล้วท่านก็เล่าเรื่องน้ำขุ่นกลับใสสะอาดโดยฉับพลัน ให้พระผู้มีพระภาคสดับ พระจอมมุนีคงประทับสงบนิ่งด้วยอาการแห่งผู้เจนจบและเข้าใจในความเป็นไปทั้งปวง

ก่อนหน้านี้เพียงเล็กน้อยเมื่อพระองค์ผ่านมาทางเมืองปวา ประทับ ณ สวนมะม่วงของนายจุนทะ บุตรนายช่างทอง นายจุนทะทูลอาราธนาให้รับภัตตาหาร ณ บ้านของตน และจัดแจงขานนียโภชนียาหารอย่างประณีต รุ่งขึ้นได้เวลาแล้ว อาราธนาพระพุทธองค์และภิกษุสงฆ์เพื่อเสวย พระพุทธองค์ทอดทัศนากการเห็นสุกรมัทวะ อาหารชนิดหนึ่งซึ่งย่อยยาก จึงรับสั่งให้ถวายแก่พระองค์แต่เพียงผู้เดียว มิให้ถวายแก่ภิกษุรูปอื่น เมื่อพระองค์เสวยแล้วก็รับสั่งให้ฝังเสีย

ดูเถิด พระมหากษัตริย์แห่งพระองค์มีถึงปานนี้ สำหรับพระองค์นั้นมีได้ท่วงใยในชีวิตแล้ว เพราะถึงอย่างไร ๆ ก็จะต้องนิพพานในคืนวันนี้แน่นอน ทรงเป็นห่วงภิกษุสาวกว่าจะลำบากถ้าฉันอาหารที่ย่อยยากชนิดนั้น ประหนึ่งมารดาหรือบิดาผู้เปี่ยมด้วยเมตตาธรรมในบุตรของตน ทราบว่าอะไรจะทำให้บุตรธิดาลำบาก ย่อมพร้อมที่จะรับความลำบากอันนั้นเสียเอง

พระอานนท์ร้องไห้

๓๑

สุกรมัทวะให้ผลในทันที อาการประชวรของพระองค์ทรุดหนักลงอย่างน่าวิตก มีพระบังคนเป็นโลหิต แต่ถึงกระนั้นก็ยังเสด็จด้วยพระบาทเปล่าจากปาวาสู่กุสินารานครตั้งกล่าวแล้ว

พระองค์ต้องหยุดพักเป็นระยะ ๆ หลายครั้ง ก่อนจะถึงกุสินาราราชาธานีแห่งมัลลกษัตริย์ ณ ใต้ร่มพญักษ์แห่งหนึ่ง ขณะที่พระองค์หยุดพัก มีบุตรแห่งมัลลกษัตริย์นามว่าปุกกุสะ เคยเป็นศิษย์ของอาหารดาบส กาลามโคตร เดินทางจากกุสินาราเพื่อไปยังปาวานคร ได้เห็นพระผู้มีพระภาคแล้วเกิดความเลื่อมใส จึงน้อมนำผ้าคู่งามซึ่งมีสีเหมือนทองสิงคิเข้าไปถวาย รับสั่งให้ถวายแก่พระอานนท์ผืนหนึ่งแก่พระองค์ผืนหนึ่ง

พระอานนท์เห็นว่าผ้าั้นไม่ควรแก้ตน จึงน้อมเข้าไปถวายพระผู้มีพระภาคอีกผืนหนึ่ง พระพุทธองค์ทรงนุ่งและห่มแล้วผ้าั้นสวยงามยิ่งนัก ปราภฏประดุกถ่านเพลิงที่ปราศจากควัน และเปลวพระฉวีของพระพุทธองค์เล่าก็ข้างผุดผ่อง งดงามเกินเปรียบ ท่านได้เห็นดังนั้น จึงกราบทูลพระพุทธองค์ว่า

“ข้าแต่พระผู้มีพระภาคผู้ประเสริฐ ข้าพระองค์สังเกตเห็นพระฉวีของพระองค์ผุดผ่องยิ่งนัก เกินที่จะเปรียบด้วยสิ่งใดเปล่งปลั่งมีรัศมี พระองค์ผู้ประเสริฐ บัดนี้พระองค์ทรงมีพระชนม์มาชุกถึง ๘๐ แล้ว อยู่ในวัยชราเต็มที่ เหมือนผลไม้สุกจนงอมอหนึ่งเล่า เวลานี้พระองค์ทรงพระประชวรหนัก มีอาการแห่งผู้มีโรคเบียดเบียน แต่เหตุไฉนผิวพรรณของพระองค์จึงผุดผ่องยิ่งนัก?”

“อานนท์” พระศาสดาตรัสตอบ “เป็นธรรมชาติของพระพุทธเจ้าที่เป็นอย่างนี้ คือคราวจะตรัสรู้คราวหนึ่ง และก่อนที่จะนิพพานอีกครั้งหนึ่ง ผิวพรรณแห่งตถาคตย่อมปรากฏงดงามประดุกรัศมีแห่งสุริยาเมื่อแรกรุ่งอรุณและจวนจะอัสดงดูก่อนอานนท์ ในยามสุดท้ายแห่งราตรีนี้ ตถาคตจะต้องปรินิพพานในระหว่างต้นสาละทั้งคู่ซึ่งโน้มกิ่งเข้าหากันมีใบใหญ่หนามีดอกเป็นช่อชั้น” ตรัสดังนั้นแล้ว จึงเสด็จนำพระอานนท์ไปสู่ฝั่งน้ำกุกุธานี เสด็จลงสรงสนานสำราญตามพระพุทธอัธยาศัย แล้วเสด็จขึ้นจากกุกุธานี ไปประทับ ณ อัมพวัน รับสั่งให้พระจุนทะ

น้องชายพระสารีบุตรปุลาตสังฆาภิเป็น ๔ ชั้น แล้วบรรทมด้วย
สีหไสยา คือตะแคงขวา เอาพระหัตถ์รองรับพระเศียร ช้อน
พระบาทให้เหลื่อมกัน มีพระสติสัมปชัญญะ ตั้งพระทัยว่าจะลุก
ขึ้นในไม่ช้า

ขณะนั้นเอง ความปริวิตกถึงนายจุนทะผู้ถวายสุกรมัทวะ
ก็เกิดขึ้น จึงตรัสกับพระอานนท์ว่า “อานนท์ เมื่อเรานิพพานแล้ว
อาจจะมีผู้กล่าวโทษจุนทะ ว่าถวายอาหารที่เป็นพิษจนเป็นเหตุให้
เราปรินิพพาน หรือมิฉะนั้น จุนทะอาจเกิดวิปฏิสารเดือดร้อน
ใจไปเองว่า เพราะเสวยสุกรมัทวะ อันตนถวายแล้ว พระตถาคต
จึงนิพพาน ดูก่อนอานนท์ บิณฑบาตทานที่มีอานิสงส์มาก มีผล
ไพศาล มีอยู่ ๒ คราวด้วยกัน คือเมื่อนางสุซาดาถวายก่อนเรา
จะตรัสรู้ครั้งหนึ่ง และอีกครั้งหนึ่งที่จุนทะถวายนี้ ครั้งแรกเสวย
อาหารของสุซาดาแล้วตถาคตก็ถึงซึ่งกิเลสนิพพาน คือการดับกิเลส
ครั้งหลังนี้เสวยอาหารของจุนทะบุตรช่างทองแล้ว เราก็นิพพาน
ด้วยขันธนิพพาน คือดับขันธอันเป็นวิบากที่ยังเหลืออยู่ ถ้าใคร ๆ
จะฟังตำหนิจุนทะ เธอฟังกล่าวให้เขาเข้าใจตามนี้ และถ้าจุนทะ
จะฟังเดือดร้อนใจ เธอก็ฟังกล่าวปลอบให้เขาคลายวิตกกังวล
เรื่องนี้ อาหารของจุนทะเป็นอาหารมือสุดท้ายสำหรับเรา”

ครั้นแล้วพระผู้มีพระภาคเจ้ามีพระอานนท์เป็นปัจฉาสมณะ*
และมีภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่เป็นบริวาร เสด็จข้ามแม่น้ำหิรัญญวดี

*ผู้ติดตาม

ถึงกรุงกุสินารา เสด็จเข้าสู่ศาลาโนทยาน คืออุทยานซึ่งสะพริบ
พรั่งด้วยต้นสาละ ซึ่งมีกิ่งโน้มเข้าหากัน ให้เห็นพระเศียรทางทิศอุดร

ครั้งนั้นมีบุคคลเป็นอันมาก จากทิศต่าง ๆ เดินทางมา
เพื่อเฝ้าพระพุทธสรีระเป็นปัจฉิมกาล แม้เป็นปริมณฑลกว้าง
ออกไปสุดสายตา สมเด็จพระมหาสมณะทรงเห็นเหตุนี้แล้ว จึง
ตรัสกับพระอานนท์เป็นเชิงปรารภว่า

“อานนท์ พุทธบริษัททั้ง ๔ คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก
อุบาสิกา ทำสักการบูชาเราด้วยเครื่องบูชาสักการะทั้งหลาย
อันเป็นอามิส เช่น ดอกไม้ ธูป เทียน เป็นต้น หาชื่อว่าบูชา
ตถาคตด้วยการบูชาอันยิ่งไม่ อานนท์เอ๋ย ผู้ใดปฏิบัติตามธรรม
ปฏิบัติชอบยิ่ง ปฏิบัติธรรมให้เหมาะสม ผู้นั้นแลชื่อว่า
สักการบูชาเราด้วยการบูชาอันยอดเยี่ยม”

พระอานนท์ทูลว่า “พระองค์ผู้เจริญ เมื่อก่อนนี้ออก
พรรษาแล้ว ภิกษุทั้งหลายต่างพากันเดินทางมาจากทิศานุทิศเพื่อ
เฝ้าพระองค์ ฟังโอวาทจากพระองค์ บัดนี้พระองค์จะ
ปรินิพพานเสียแล้ว ภิกษุทั้งหลายจะพึงไป ณ ที่ใด?”

“อานนท์ สถานที่อันเป็นเหตุให้ระลึกถึงเรา ก็มีอยู่ คือ
สถานที่ที่เราประสูติแล้ว คือลุมพินีวันสถาน, สถานที่ที่เราตั้ง
อาณัติแห่งธรรมขึ้นเป็นครั้งแรก คืออสิปตนิมิตตทายะ แขวง

เมืองพาราณสี, สถานที่ที่เราตราสารัฐอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ บรรลุความรู้อันประเสริฐ ทำกิเลสให้สิ้นไป คือโพธิมณฑล ตำบลอุรุเวลาเสนานิคม, และสถานที่ที่เราจะนิพพาน ณ บัดนี้ คือป่าไม้สาละ ณ นครกุสินารา อานนท์เอ๋ย สถานที่ทั้ง ๔ แห่งนี้เป็นสังเวชนียสถานสารานียสถานสำหรับให้ระลึกถึงเรา และเดินตามรอยบาทแห่งเรา”

“ข้าแต่พระผู้มีพระภาค ในพรหมจรรย์นี้มีสุภาพสตรีเป็นอันมากเข้ามาเกี่ยวข้ออยู่ในฐานะต่าง ๆ เป็นมารดาบ้าง เป็นพี่หญิงน้องหญิงบ้าง เป็นเครือญาติบ้าง และเป็นผู้เลื่อมใสในพระรัตนตรัยบ้าง ภิกษุจะพึงปฏิบัติต่อสตรีอย่างไร?”

๓๕

“อานนท์ การที่ภิกษุจะไม่ดูไม่แลสตรีเพศเสียเลยนั้น เป็นการดี”

“ถ้าจำเป็นต้องดูต้องเห็นแล้ว พระเจ้าข้า ?” พระอานนท์ทูลซัก

“ถ้าจำเป็นต้องดูต้องเห็น ก็อย่าพูดด้วย อย่าสนทนาด้วยนั้นเป็นการดี” พระศาสดาตรัสตอบ

“ถ้าจำเป็นต้องสนทนาด้วยแล้ว พระเจ้าข้า จะปฏิบัติอย่างไร ?”

“ถ้าจำเป็นต้องสนทนาด้วยก็จงมีสติไว้ ควบคุมสติให้ดี สำนวมนินทรียและกายวาจาให้เรียบร้อย อย่าให้ความกำหนัดยินดี หรือความหลงใหลครอบงำจิตใจได้ อานนท์ เรากล่าวว่าสตรีที่ บุรุษเอาใจเข้าไปเกาะเกี่ยวนั้น เป็นมลทินของพรหมจรรย์”

“แล้วสตรีที่บุรุษมิได้เอาใจเข้าไปเกี่ยวเกาะเล่าพระเจ้าข้า จะเป็นมลทินของพรหมจรรย์หรือไม่?”

“ไม่เป็นซี อานนท์ เธอระลึกได้อยู่หรือ เราเคยพูดไว้ว่า อารมณ์อันวิจิตร สิ่งสวยงามในโลกนี้มีใช้กาม แต่ความกำหนัด ที่เกิดขึ้นเพราะความดำริต่างหากเล่าเป็นกามของคน เมื่อ กระชากความพอใจออกเสียได้แล้ว สิ่งวิจิตรและรูปที่สวยงามก็ คงอยู่อย่างนั้นเอง ทำพิชอะไรมิได้อีกต่อไป”

พระผู้มีพระภาคบรมมสงบหนึ่ง พระอานนท์ก็พลอยนั่ง ตามไปด้วย ดูเหมือนท่านจะตริกตรองทบทวนพุทธวจนะที่ตรัส จบลงสักครู่นี้

จริงทีเดียว การไม่ยอมดูไม่ยอมแลสตรีเสียเลยนั้นเป็น การดีมาก แต่ใครเล่าจะทำได้เช่นนั้น ผู้ใดมีใจไม่หวั่นไหวด้วย ความเบ่งบานของดอกไม้งาม ดนตรี และอาการเยื้องกราย แห่งสตรีสาว ผู้นั้นถ้ามิใช่กพรตก็เป็นสัตว์ดิรัจฉาน แต่ดู เหมือนผู้เป็นนักพรตทั้งกายและใจนั้นมีน้อยเหลือเกิน เมื่อมี

เรื่องจำเป็นต้องดูแล เรื่องติดต่อกีฬวข้องก็เกิดขึ้นการติดต่อกีฬวข้องและคลุกคลีด้วยสตรีเพศนั้น ใครเล่าจะหักห้ามใจมิให้หวั่นไหวไปตามความอ่อนช้อย นุ่มนวลและอ่อนหวานของเธอ มีคำกล่าวไว้มิใช่หรือว่า “ความงามนั้นเป็นอำนาจที่คุกคามจิตใจของบุดูชนให้แพ้ราบ และการยั้มนั้นคือคมดาบของเธอ เมื่อใดพบความงาม ถ้าความงามนั้นยังไม่ยั้มก็ยังมีทางจะรอดพ้นไปได้ แต่เมื่อความงามนั้นยั้มออกมา ย่อมหมายถึงเธอส่งคมดาบออกมาแล้ว” และยังมีคำกล่าวอีกว่า “เมื่อสตรีงามยั้มย่องหมายถึงถุงเงินของผู้ชายร้องไห้” ทำไมนะสัตว์โลกจึงหลงไหลในรูป เสียง กลิ่น รส เสียจริง ๆ สตรีที่พราวเสน่ห์แต่ไร้มโนธรรม จิตใจสกปรก จึงเป็นเพศฆาตมือนุ่มซึ่งมียั้มและกิริยาที่ยั้ววนเป็นคมดาบ มีน้ำตาเป็นหลุมพรางสำหรับให้ชายตกลงไปในหลุมน้ำตานั้น

บางทีเธอจะมีความสุขรำเริงเหมือนนกน้อย ในขณะที่หัวใจของชายที่เธอเคยปอง ร้าวสลายลงด้วยความผิดหวัง บางทีเธอจะทำเป็นโกรธชายที่เธอแสนจะหลงรักเพียงเพื่อพรางสายตาของคนอื่น บางทีเธอจะยั้มอย่างอ่อนหวาน ในขณะที่ในความรู้จักของเธอแสนจะเคียดแค้นและชิงชังเขา และบางทีเธอจะร้องไห้ น้ำตาอาบแค้น ในขณะที่ใจของเธออึมเอบไปด้วยปิติปราโมช ออ! จะเอาอะไรเล่ามาวัดความลึกแห่งหัวใจของสตรี พระศาสดาตรัสไว้มิใช่หรือ ‘อาการของสตรีนั้นรู้ยากเข้าใจยาก เหมือนการไปของปลาในน้ำ’

ปราชญ์ผู้ทรงวิทยาคณกว้างขวางลึกซึ้ง สามารถหยั่งรู้ดินฟ้ามหาสมุทรเหมือนมองเศษกระดาษบนฝ่ามือ แต่ปราชญ์เช่นนั้น จะกล้าอวดอ้างได้ละหรือว่าตนสามารถหยั่งรู้ความลึกล้ำในหัวใจของสตรี

อย่ามัวกล่าวอะไรให้มากเลย ธรรมชาติของเธอเป็นอย่างนั้นเอง มหาสมุทรเต็มไปด้วยภัยอันตราย แต่มหาสมุทรก็มีคุณแก่โลกอยู่มีใช้น้อย การค้นหาความจริงตามธรรมชาติของสิ่งนั้น ๆ แล้วปฏิบัติให้ถูกต้องต่างหากเล่า เป็นทางดำเนินของผู้มีปัญญา

ความเขียบส่งตปคลุมอยู่ครู่หนึ่ง แล้วพระอานนท์ก็ทูลว่า

“ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า เมื่อพระองค์ปรินิพพานไปแล้ว จะปฏิบัติเกี่ยวกับพุทธสรีระอย่างไร ?”

“อย่าเลยอานนท์” พระศาสดาทรงห้าม “เธออย่ากังวลกับเรื่องนี้เลย หน้าที่ของพวกเธอคือคุ้มครองตนด้วยดี จงพยายามทำความเพียรเผาบาปให้เราร้อนอยู่ทุกอิริยาบถเถิด สำหรับเรื่องสรีระของเรา เป็นหน้าที่ของคฤหัสถ์ที่จะพึงทำกัน กษัตริย์พราหมณ์ และคหบดีเป็นจำนวนมากที่เสื่อมใสตถาคตก็มีอยู่ไม่น้อย เขาคงทำกันเองเรียบร้อย”

“พระเจ้าข้า” พระอานนท์ทูล “เรื่องนี้เป็นหน้าที่ของ

คฤหัสถ์ก็จริงอยู่ แต่ถ้าเขาถามข้าพระองค์ ข้าพระองค์จะพึงบอกเขาอย่างไร?”

“อานนท์ ! คนทั้งหลายเมื่อปฏิบัติต่อพระสรีระแห่งพระเจ้าจักรพรรดิอย่างไร ก็พึงปฏิบัติต่อสรีระแห่งตถาคตอย่างนั้นเถิด”

“ทำอย่างไรเล่า พระเจ้าข้า?”

“อานนท์ คืออย่างนี้ เขาจะพันสรีระแห่งพระเจ้าจักรพรรดิด้วยผ้าใหม่และซับด้วยสำลี แล้วพันด้วยผ้าใหม่อีก ทำอย่างนี้ถึง ๕๐๐ คู่ หรือ ๕๐๐ ชั้น แล้วนำวางในรางเหล็กซึ่งเต็มไปด้วยน้ำมัน แล้วปิดครอบด้วยรางเหล็กเป็นฝา แล้วทำจิตกาธานด้วยไม้หอมนานาชนิดแล้วถวายพระเพลิง เสร็จแล้วเชิญพระอัฐิธาตุแห่งพระเจ้าจักรพรรดินั้นไปบรรจุสถูปซึ่งสร้างไว้ ณ ทาง ๔ แพร่ง ในสรีระแห่งตถาคตก็พึงทำเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อผู้เลื่อมใสจักได้บูชาและเป็นประโยชน์สุขแก่เขาตลอดกาลนาน”

แฉแล้วพระพุทธองค์ทรงแสดงฎุพารหุบุคคล คือบุคคลผู้ควรบรรจุอัฐิธาตุไว้ในพระสถูป เพื่อเป็นที่สักการะบูชาของมหาชนไว้ ๔ จำพวก คือ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระอรหันตสาวก และพระเจ้าจักรพรรดิ

ตรัสแล้วบรรทมนิ่งอยู่ พระอานนท์ถอยออกจากที่เฝ้า

เพราะความเศร้าสลดสุดที่จะอดกลั้นได้ ท่านไปยืนอยู่ที่ประตูวิหาร มือจับลิ่มสลักนั่งอยู่ น้ำตาไหลพรากจนอาบแก้มแล้วเสียงสะอื้นเบา ๆ ก็ตามมา บัดนี้ท่านมีอายุอยู่ในวัยชรา นับได้ ๘๐ แล้ว เท่ากับพระชนมายุของพระผู้มีพระภาค อุปสมบทมานานถึง ๔๔ พรรษา ได้ยินได้ฟังพระธรรมและอบรมจิตใจอยู่เสมอ ได้บรรลुकุณธรรมขั้นต้นเป็นโสดาบันบุคคล ผู้มีองค์ประกอบดังกล่าวนี้ ถ้าไม่มีเรื่องกระเทือนใจอย่างแรงคงจะไม่เศร้าโศกปริเวทนาการถึงขนาดนี้

ท่านสะอึกสะอื้นจนสิ้นเต็มไปทั้งองค์ บางคราวจะมองเห็นผ้าสีเหลืองหม่นที่คลุมกายสั้นน้อย ๆ ตามแรงสั่นแห่งรูปร่างแน่นอนท่านรู้สึกสะเทือนใจและว่าเหวออย่างยิ่ง เป็นเวลานานเหลือเกินที่ท่านและพระศาสดาได้ทำประโยชน์และเอื้อเพื่อต่อการจากไปของพระผู้มีพระภาคจึงเป็นเสมือนกระชากดวงใจของท่านให้หลุดลอย

“โอ พระองค์ผู้เป็นที่พึ่งของโลกและของข้าพระองค์” เสียงครวญเคล้าออกมากับเสียงสะอื้น “ตั้งแต่บัดนี้ไป ข้าพระพุทธเจ้าจักไม่ได้เห็นพระองค์อีกแล้ว พระองค์ผู้ทรงพระมหากรุณาจุฬามหรรณพมาดวนจากข้าพระองค์ ทั้ง ๆ ที่ข้าพระองค์ยังมีอาสวะอยู่ เหมือนพี่เลี้ยงสอนให้เด็กเดิน เมื่อเด็กน้อยพอจะหัดก้าวเท่านั้น พี่เลี้ยงก็มีอันพลัดพรากจากไป ข้าพระองค์เหมือนเด็กน้อยผู้นั้น” พระอานนท์คร่ำครวญอย่างน่าสงสาร

เมื่อพระอานนท์หายไปนานผิดปกติ พระศาสดาจึงตรัสถามว่า

“ภิกษุทั้งหลาย อานนท์หายไปไหน ?”

“ไปยืนร้องไห้อยู่ที่ประตูพระวิหารพระเจ้าข้า”* ภิกษุทั้งหลายทูล

“ไปตามอานนท์มานี้เถิด” พระศาสดาตรัส

พระอานนท์เข้าสู่ที่เฝ้าด้วยใบหน้าที่ยังชุ่มด้วยน้ำตา พระศาสดาตรัสปลอบใจว่า “อานนท์ อย่าคร่ำครวญนักเลย เราเคยบอกไว้แล้วมิใช่หรือ ว่า บุคคลย่อมต้องพลัดพราก จากสิ่งที่รักที่พอใจเป็นธรรมดา ในโลกนี้และโลกไหน ๆ ก็ตาม ไม่มีอะไรยั่งยืนถาวรเลย สิ่งที่มีการเกิดย่อมมีการดับในที่สุด ไม่มีอะไรยั่งยืนต้านทาน”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เป็นประดุจดวงตะวัน” พระอานนท์ทูลด้วยเสียงสะอื้นน้อย ๆ “ข้าพระองค์มารำพึงว่า ตลอดเวลาที่พระองค์ทรงพระชนม์อยู่ ข้าพระองค์เที่ยวติดตามประดุจฉายาต่อไปนี้ ข้าพระองค์จะพึงติดตามผู้ใดเล่า จะพึงตั้งน้ำใช้น้ำเสวยเพื่อผู้ใด จะพึงปิดกวาดเสนาสนะที่หลับที่นอนเพื่อผู้ใด อนึ่ง เวลานี้ข้าพระองค์ยังมีอาสวะอยู่ พระองค์มาด่วนปรินิพพาน ใครเล่า

*ดู มหาปรินิพพานสูตร ที่มณีทาย มหาวรรค พระไตรปิฎกเล่ม ๑๐ หน้า ๑๖๑ (บาลี) ข้อ ๑๓๕ -๑๓.

จะเป็นที่ฟังของข้าพระองค์เพื่อทำที่สุดแห่งทุกข์ กำจัดกิเลสให้หมดสิ้น ข้าพระองค์คงอยู่อย่างว่าเหวและเตียวตาย เมื่อคำนึงอย่างนี้แล้วก็สุดจะหักห้ามความโศกกำสรดได้”

“อานนท์ เธอเป็นผู้มีบารมีธรรมที่ได้สั่งสมมาแล้วมาก เธอเป็นผู้มีบุญที่ได้ทำไว้แล้วมาก อย่าเสียใจเลย กิจอันใดที่ควรทำแก่ตถาคต เธอได้ทำกิจนั้นอย่างสมบูรณ์ด้วยกายกรรม วาจกรรม และมโนกรรม อันประกอบด้วยเมตตาอย่างยอดเยี่ยม จงประกอบความเพียรเถิด เมื่อเราล่วงลับไปแล้ว เธอจะต้องสำเร็จจอร์หัตตผลเป็นพระอรหันต์ในไม่ช้า” ตรัสดังนี้แล้ว จึงเรียกภิกษุทั้งหลายเข้ามาสู่ที่ใกล้ แล้วทรงสรรเสริญพระอานนท์ โดยอเนกปริยาย เป็นต้นว่า

“ภิกษุทั้งหลาย อานนท์เป็นบัณฑิต เป็นผู้รอบรู้และอุปฐากเราอย่างยอดเยี่ยม พระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งในอดีตและอนาคตซึ่งมีภิกษุผู้อุปฐาก ๆ นั้น ก็ไม่ติเกินไปกว่าอานนท์ อานนท์เป็นผู้ดำเนนกิจด้วยปัญญา รู้กาลที่ควรไม่ควร รู้กาลที่เหมาะสมสำหรับผู้ที่มาเฝ้าเรา ว่ากาลนี้สำหรับกษัตริย์ กาลนี้สำหรับราชามหาอำมาตย์ กาลนี้สำหรับคนทั่วไป ควรได้รับการยกย่องนานาประการ มีคุณธรรมนำอัศจรรย์ ผู้ที่ยังไม่เคยเห็นไม่เคยสนทนา ก็อยากเห็นอยากสนทนาด้วย อยากฟังธรรมของอานนท์ เมื่อฟังก็มีจิตใจเปลितเพลินยินดีในธรรมที่อานนท์แสดง

ไม่อึมไม่เบื่อด้วยธรรมวารีส... ภิกษุทั้งหลาย อานนท์เป็นบุคคล
ที่หาได้ยากผู้หนึ่ง”

พระอานนท์ผู้มีความหวังใยในพระศาสดาไม่มีที่สิ้นสุด
กราบทูลด้วยน้ำเสียงที่ยังเศร้าอยู่ว่า

“พระองค์ผู้เจริญ พระองค์เป็นประดุจพระเจ้าจักรพรรดิ
ในทางธรรม ทรงสถาปนาอาณาจักรแห่งธรรมขึ้น ทรงเป็น
ธรรมราชา สูงยิ่งกว่าราชาใด ๆ ในพื้นพิภพนี้ ข้าพระองค์เห็น
ว่าไม่สมควรแก่พระองค์เลยที่จะปรินิพพานในเมืองกุสินารานั้น
เป็นเมืองเล็กเมืองน้อย ขอพระองค์ไปปรินิพพานในเมืองใหญ่ ๆ
เช่น ราชคฤห์ สาวตถิ จำปาสาเกต โกสัมพี พาราณสี เป็นต้น
เถิดพระเจ้าข้า ในมหานครเหล่านั้น กษัตริย์ พราหมณ์ เศรษฐี
คหบดีและทวยนาครทุกชั้นที่เลื่อมใสพระองค์ก็มีอยู่มาก จักได้
ทำมหาสักการะแต่สรีระแห่งพระองค์เป็นมโหฬาร ควรแก่ความ
เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเป็นอุดมบุรุษรัตนในโลก”

“อานนท์ เธออย่ากล่าวอย่างนั้นเลย ชีวิตของตถาคต
เป็นชีวิตแบบอย่าง ตถาคตนิพพานไปแต่เพียงรูปเท่านั้น แต่
เกียรติกุณของเราคงอยู่ต่อไป เราต้องการให้ชีวิตนี้งามทั้งใน
เบื้องต้น ท่ามกลาง และที่สุด อานนท์เอ๋ย ตถาคตอุบัติแล้ว
เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชน เมื่ออุบัติมาสู่โลกนี้ เราเกิดแล้วใน
ป่านามว่าลุมพินี เมื่อตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ เราก็ได้

บรรลุแล้วในป่าตำบลอุรุเวลาเสนานิคมแขวงเมืองราชคฤห์มหานคร เมื่อตั้งอาณาจักรแห่งธรรมขึ้นเป็นครั้งแรกได้สาวกเพียง ๕ คน เราก็ตั้งลงแล้ว ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายะ เขตเมืองพาราณสี ครั้งนี้เป็นครั้งสุดท้ายแห่งเรา เราก็ควรนิพพานในป่าเช่นเดียวกัน

“อนึ่ง กุสินารานี้ แม้บัดนี้จะเป็นเมืองน้อย แต่ในโบราณกาลกุสินารานี้เคยเป็นเมืองใหญ่มาแล้ว เคยเป็นที่ประทับของพระเจ้าจักรพรรดินามว่า มหาสุทิสสนะ นครนี้เคยชื่อกุสาวดี เป็นราชธานีที่สมบูรณ์ มั่งคั่ง มีคนมาก มีมนุษย์นิกรเคลื่อนกล่น พรั่งพร้อมด้วยธัญญาหาร มีรมณีสถานที่บันเทิงจิตประดุจดั่งราชธานีแห่งทิพยนคร กุสาวดีราชธานีนั้น กีก້องนฤนาททั้งกลางวันและกลางคืนด้วยเสียง ๑๐ ประการ คือ เสียงคชสาร เสียงภาซี เสียงเกรีและรถ เสียงตะโพน เสียงพิณ เสียงขั้บร้อง เสียงกังสดาล เสียงสังข์ รวมทั้งสำเนียงประชาชนเรียกกันบริโภคอาหารด้วยความสำราญเบิกบานจิต”

“พระเจ้ามหาสุทิสสนะองค์จักรพรรดิเล่า ก็ทรงเป็นอิสราธิบดีในปฐมิมณฑล ทรงชำนาญจามิตรโดยธรรม ไม่ต้องใช้ทัณฑ์และศัสตรา ขนบทสงบราบคาบ ปราศจากโจรผู้ร้าย มารดายังบุตรธิดาให้พื่อนอยู่บนอกด้วยความเปลิดเพลิน ประตูป้านปราศจากลิมสลัก เป็นนครที่รื่นรมย์ร่มเย็น สมเป็นราชธานีแห่งพระเจ้าจักรพรรดิราชอย่างแท้จริง”

“อีกอย่างหนึ่ง, อานนท์เอ๋ย เมื่อมองมาทางธรรมเพื่อให้เกิดสังเวชสลดจิต ก็พอคิดได้ว่า สิ่งทั้งหลายไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน มุ่งไปสู่จุดสลายตัว อานนท์จงดูเถิด พระเจ้าจักรพรรดิ มหาสุทนต์สนะก็สิ้นพระชนม์ไปแล้ว เมืองกุสาวดีก็เปลี่ยนมาเป็นกุสินาราแล้ว ประชาชนชาวกุสาวดีก็ตายกันไปหมดแล้ว นี่แลไม่มีอะไรเที่ยง ไม่มีอะไรยั่งยืน ตถาคตเองก็จะนิพพานในไม่ช้านี้”

แลแล้วพระศาสดาก็รับสั่งให้พระอานนท์ไปแจ้งข่าว ปรีณิพพานแก่มัลลกษัตริย์ว่า พระตถาคตเจ้าจักปรีณิพพานในยามสุดท้ายแห่งราตรี เมื่อมัลลกษัตริย์ผู้ครองนครกุสินาราสดับ ขาวนี้ ต่างก็ทรงกำสรดโศกาครุร ทุกข์โทมนนัสทัพบทวิ สยายพระเกศา ยกพระพาหาทั้งสองขึ้นแล้วคร่ำครวญ ล้มกลิ้งเกลือก ประหนึ่งบุคคลที่เท้าขาด ร่ำไรร่ำพันถึงพระโลกนาถว่า “พระโลกนาถด่วนปรีณิพพานนัก ดวงตาของโลกดับลงแล้ว ประดุจสุริยาซึ่งให้แสงสว่างดับวูบลง”

ด้วยอาการโศกาครุรดังนี้ มัลลกษัตริย์ตามพระอานนท์ไป เฝ้าพระศาสดา ณ สาลวโนทยาน พระอานนท์ จัดให้เข้าเฝ้าเป็นตระกูล ๆ ไป แล้วกลับสู่สัณฐาคาร คิณันั้น มัลลกษัตริย์ประชุมกันอยู่จนสว่าง มิได้บรรทมเลย

Siddhartha
2009/2010

ปัจฉิมสาวกอรหันต์ และพวงดอกไม้मार

อย่างเข้ายามที่สองแห่งราตรี ลมเย็นพัดผ่านมาเป็นครั้ง
คราวรอบ ๆ อุทยานสาละวันเปียกชุ่มไปด้วยอัสสุชลธาราแห่ง
มหาชนผู้เศร้าสลดสุดประมาณ เขาหิ้งน้ำตาออกมาด้วยความ
รักและรันทดใจ พระจันทร์วันเพ็ญแห่งเดือนวิสาขะโผล่ขึ้นเหนือ
ทิวไม้ทางทิศตะวันออกแล้วโตเต็มดวงสาดแสงสีนวลใยลงสู่อุทยาน
สาละวัน พรหมไปทั่วบริเวณมณฑลต้องใบสาละ ซึ่งไหว่น้อย ๆ
ดูงามตา แต่...บรรยากาศในยามนี้สลดเกินกว่าที่ใคร ๆ จะสนใจ
กับความงามแห่งแสงโสมที่สาดส่องเหมือนจงใจจะบูชาพระสรีระ
แห่งจอมศาสดานั่น

เงียบสงบ วังเวง จะได้ยินอยู่บ้างก็คือเสียงสะอึกสะอื้น และทอดถอนใจของคนบางคนที่เพิ่งมาถึง

ท่ามกลางบรรยากาศดังกล่าวนี้ นักบวชเพศปริพพาชก หนึ่งคนหนึ่ง ขออนุญาตผ่านฝูงชนเข้ามา เมื่อเข้ามาใกล้ เขาบอกว่าขอเฝ้าพระศาสดา พระอานนท์ได้สดับเสียงนั้นจึงออกมา รับ และขอร้องวิงวอนว่าอย่ารบกวนพระผู้มีพระภาคเจ้าเลย

“ข้าแต่ท่านอานนท์ “ปริพพาชกผู้นั้นกล่าวว่า “ข้าพเจ้าขออนุญาตเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าเพื่อทูลถามข้อข้องใจบางประการ ขอท่านได้โปรดอนุญาตเถิด ข้าพเจ้าสุภัททะปริพพาชก”

“อย่าเลย สุภัททะ ท่านอย่ารบกวนพระผู้มีพระภาคเจ้าเลย พระองค์ทรงลำบากพระวรกายมากอยู่แล้ว พระองค์ทรงประชวรหนัก จะปรินิพพานในยามสุดท้ายแห่งราตรีนี้แน่นอน”

“ท่านอานนท์” สุภัททะวิงวอนต่อไป “โอกาสของข้าพเจ้าเหลือเพียงเล็กน้อย ขอท่านอาศัยความเอ็นดูโปรดอนุญาตให้ข้าพเจ้าเฝ้าพระศาสดาเถิด”

พระอานนท์คงทัดทานอย่างเดิม และสุภัททะก็อ้อนวอนครั้งแล้วครั้งเล่าไม่ยอมย่อท้อ จนกระทั่งได้ยินถึงพระศาสดา

เรื่องก็เป็นไปอย่างที่เคยเป็นมา พระศาสดามีพระมหา

กรุณาอันไม่มีที่สิ้นสุด รับสั่งกับพระอรหันต์ว่า “อรหันต์ ให้
สุภัททะเข้ามาหาเราเถิด”

เพียงเท่านี้สุภัททะปริพพาชก ก็ได้เข้าเฝ้าสมประสงค์ เขา
กราบลงใกล้เตียงบรรทมแล้วทูลว่า “ข้าแต่พระจอมมุนี
ข้าพระองค์นามว่าสุภัททะ ถือเพศเป็นปริพพาชกมาไม่นาน ได้ยนิ
กิตติศัพท์เล่าลือเกียรติคุณแห่งพระองค์ แต่ก็หาได้เคยเข้าเฝ้าไม่
บัดนี้พระองค์จะดับขันธปรินิพพานแล้ว ข้าพระองค์ขอประทาน
โอกาสซึ่งมีอยู่น้อยนี้ ทูลถามข้อข้องใจบางประการเพื่อจะได้ไม่
เสียใจภายหลัง”

๔๗

“ถามเกิดสุภัททะ” พระศาสดาตรัส

“พระองค์ผู้เจริญ คุณาจารย์ทั้ง ๖ คือ ปุรณะ กัสสะปะ,
มักขลิโคศล, อชิตเกสกัมพล, ปุกุทธะ กัจจายนะ, สัตถชัย เวลัญจ-
บุตร และนิครนถ์ นาฏบุตร เป็นศาสดาเจ้าลัทธิที่มีคนนับถือ
มาก เคารพบูชามาก ศาสดาเหล่านี้ ยังจะเป็นพระอรหันต์
หมดกิเลสหรือประการใด”

“เรื่องนี้หรือสุภัททะ ที่เธอดำเนินชวนชวามาหาเราด้วย
ความพยายามอย่างยิ่งยวด” พระศาสดาตรัสทั้งยังหลับ
พระเนตรอยู่

“เรื่องนี้องพระเจ้าข้า” สุภัททะทูลรับ

พระอานนท์รู้สึกกระวนกระวายทันที เพราะเรื่องที่
สุภัททะมารบวงพระศาสดานั้น เป็นเรื่องที่ไร้สาระเหลือเกิน ขณะที่
ที่พระอานนท์จะเชิญสุภัททะออกจากที่ใฝ่นั้นเอง พระศาสดาก็
ตรัสขึ้นว่า

“อย่าสนใจกับเรื่องนั้นเลย สุภัททะ เวลาของเราและ
ของเธอเหลือน้อยเต็มทีแล้ว จงถามสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เธอ
เองเถิด”

“ข้าแต่ท่านสมณะ ถ้าอย่างนั้นข้าพระองค์ขอลุลถามปัญหา
๓ ข้อ คือ รอยเท้าในอากาศมีอยู่หรือไม่? สมณะภายนอก
ศาสนาของพระองค์มีอยู่หรือไม่? สังขารที่เที่ยงมีอยู่หรือไม่?”

“สุภัททะ รอยเท้าในอากาศนั้นไม่มี ศาสนาใดไม่มีมรรค
มีองค์ ๘ สมณะผู้สงบถึงที่สุดก็ไม่มีในศาสนานั้น สังขารที่เที่ยง
นั้นไม่มีเลย สุภัททะ ปัญหาของเธอมิเท่านี้หรือ?”

“มีเท่านี้พระเจ้าข้า” สุภัททะลุลแล้วนั่งอยู่

พระพุทธองค์ผู้ทรงอนาวรณญาณ ทรงทราบอุปนิสัย
ของสุภัททะแล้วจึงตรัสต่อไปว่า “สุภัททะ ! ถ้าอย่างนั้นจงตั้งใจ
ฟังเถิด เราจะแสดงธรรมให้ฟังแต่โดยย่อ ตูกรสุภัททะ อริย
มรรคประกอบด้วยองค์ ๘ เป็นทางประเสริฐ สามารถให้
บุคคลผู้เดินไปตามทางนี้ถึงซึ่งความสุขสงบเย็นเต็มที่ เป็นทาง

**เดินไปสู่อมตะ ตูกรสุภัททะ ถ้าภิกษุหรือใคร ๆ ก็ตามจะพึง
อยู่โดยชอบ ปฏิบัติดำเนินตามมรรคาอันประเสริฐรูประกอบ
ด้วยองค์ ๘ นี้อยู่ โลกก็จะไม่ว่างจากพระอรหันต์”**

สุภัททะพึงพระพุทธรูปดำรัสแล้วเลื่อมใส ทูลขอบรรพชา
อุปสมบท พระพุทธรูปดำรัสว่า ผู้ที่เคยเป็นนักบวชในศาสนาอื่น
มาก่อน ถ้าประสงค์จะบวชในศาสนาของพระองค์ จะต้องอยู่
ตติยปริวาส คือ บำเพ็ญตนทำความดีจนภิกษุทั้งหลายไว้ใจ
เป็นเวลา ๔ เดือนก่อน แล้วจึงจะบรรพชาอุปสมบทได้ นี่เป็น
ประเพณีที่พระองค์ทรงตั้งไว้เป็นเวลานานแล้ว สุภัททะทูลว่า เขา
พอใจอยู่บำรุงปฏิบัติภิกษุทั้งหลายสัก ๔ ปี

๕๑

พระศาสดาทรงเห็นความตั้งใจจริงของสุภัททะดังนั้น จึง
รับสั่งให้พระอานนท์นำสุภัททะไปบรรพชาอุปสมบท พระอานนท์
รับพุทธรูปแล้วนำสุภัททะไป ณ ที่ส่วนหนึ่ง ปลงผมและ
หนวดแล้วบอกกัมมัญฐานให้ ให้ตั้งอยู่ในสรณคมน์และศีล สำเร็จ
เป็นสามเณรบรรพชา แล้วนำมาเฝ้าพระศาสดา พระผู้ทรงมหา
กรุณาให้อุปสมบทแก่สุภัททะเป็นภิกษุโดยสมบูรณ์แล้ว ตรัสบอก
กัมมัญฐานอีกครั้งหนึ่ง

สุภัททะภิกษุใหม่ ตั้งใจอย่างแน่วแน่ว่าจะพยายามให้
บรรลुพระอรหัตผลในคตินี้ ก่อนที่พระศาสดาจะนิพพาน จึงออกไป
เดินจงกรมอยู่ในที่สงบแห่งหนึ่ง ในบริเวณอุทยานศาลวันนั้น

จงกรรมนั้นคือเดินกลับไปกลับมา พร้อมด้วยพิจารณา
ข้อธรรมนำมาทำลายกิเลสให้หลุดร่วง บัดนี้ ร่างกายของสุภัททะ
ภิกษุห่อหุ้มด้วยผ้ากาสาหวัดพรัด เมื่อต้องแสงจันทร์ในราตรีนั้น
ดูผิวพรรณของท่านเปล่งปลั่งงามอำไพ มัชฌิมยามแห่งราตรี
จวนจะสิ้นอยู่แล้ว ดวงรัชนีกลมโตเคลื่อนย้ายไปอยู่ทางท้องฟ้า
ด้านตะวันตกแล้ว สุภัททะภิกษุตั้งใจอย่างแน่วแน่ว่าจะบำเพ็ญ
เพียรคืนนี้ตลอดราตรี เพื่อบูชาพระศาสดาผู้จะนิพพานในปลาย
ปัจฉิมยาม ดังนั้นแม้จะเหน็ดเหนื่อยอย่างไรก็ไม่ย่อท้อ

๕๒

แสงจันทร์นวลส่องสุกสกาวเมื่อครุ่นดูจะอัศจรรย์ลง สุภัททะ
ภิกษุแหงนขึ้นดูท้องฟ้า เมฆก้อนใหญ่กำลังเคลื่อนเข้าบดบัง
แสงจันทร์จนมืดดวงไปแล้ว แต่ไม่นานนัก เมฆก้อนนั้นก็เคลื่อน
คล้อยไป แสงไสมสาดส่องลงมาสว่างนวลดังเดิม

ทันใดนั้น ดวงปัญญาที่พลุ่งโพล่งขึ้นในดวงใจของสุภัททะ
ภิกษุ เพราะนำดวงใจไปเทียบกับดวงจันทร์

“อา” ท่านอุทานเบา ๆ **“จิตนี้เป็นธรรมชาติที่ส่องใส มี
รัศมีเหมือนจันทร์เจ้า แต่อาศัยกิเลสที่จรมาเป็นครั้งคราว
จิตนี้จึงเศร้าหมองเหมือนก้อนเมฆบดบังดวงจันทร์ให้อับแสง”**

แลแล้ววิปัสสนาปัญญาที่โพล่งขึ้น ข้าแรกกิเลส ทาง
ทะเลอุปธรรมทั้งมวลที่ห่อหุ้มดวงจิต แหวกอวิชชาและโมหะอัน

เป็นประจุกตาคายด้วยศีลตรา คือวิปัสสนาปัญญา ขำระจิตให้
บริสุทธิ์จากกิเลสาสวะทั้งมวล บรรลุอรหัตตผลพร้อมด้วย
ปฏิสัมภทา แล้วลงจากที่จงกรม มาถวายบังคมพระมงคลบาท
แห่งพระศาสดาแล้วนั่งอยู่

สุภัททะภิกษุ ปัจฉิมสาวกอรหันต์ผู้นี้ ชื่อพ้องกับสุภัททะ
อีกผู้หนึ่ง ซึ่งเป็นบุตรแห่งสหายของพระผู้มีพระภาคผู้มีนามว่า
อุปกะ มีประวัติเกี่ยวเนื่องด้วยพระพุทธร่องค์อันน่าสนใจยิ่งผู้หนึ่ง
ดังนี้

นับถอยหลังจากนี้ไป ๔๕ ปี สมัยเมื่อพระพุทธร่องค์ตรีสุ
ใหม่ ๆ ทรงดำริจะไปรดปัญจวัคคีย์ ณ อิสิปตนิมิตทายะ เสด็จ
ดำเนินจากบริเวณโพธิมณฑลไปสู่แขวงเมืองพาราณสี ในระหว่าง
ทางได้พบอาชีวกผู้หนึ่ง นามว่า อุปกะ ผู้อยู่ในวัยค่อนข้าง
ชราแล้ว เขาเห็นพระผู้มีพระภาคเจ้าเดินสวนทางไปจึงถามว่า

“สมณะ ผิวพรรณของท่านผ่องใสยิ่งนัก อินทรีย์ของ
ท่านสงบน่าเลื่อมใส ท่านบวชในสำนักของใคร ใครเป็นศาสดา
ของท่าน”

“สหาย” พระศาสดาตรัสตอบ “เราเป็นผู้ครอบงำไว้ทุก
สิ่งทุกอย่าง เป็นใหญ่ในตนเองเต็มที่ เรารู้ทุกสิ่งทุกอย่างในทาง
ธรรม เราหักกรรมแห่งสังสารจักรเป็นเหตุให้เวียนว่ายตายเกิด
ได้แล้วด้วยตนเอง เมื่อเป็นเช่นนี้ จะพึงอ้างใครเล่าว่าเป็นศาสดา”

อาชีพกได้ฟังดังนั้นแล้วนึกดูหมิ่นอยู่ในใจว่า สมณะผู้นี้ช่างโอ้อวดหลงงมงายของศาสนาตน น่าจะลองถามชื่อดู เพื่อว่าจะมีคณาจารย์เจ้าลัทธิใหญ่ ๆ จะจำได้บ้างว่าเคยเป็นศิษย์ของตน คิดดังนั้นแล้วจึงกล่าวว่

“สมณะ ที่ท่านกล่าวมานี้ก็น่าฟังอยู่ดอก แต่จะเป็นไปได้หรือคนที่รู้อะไร ๆ ได้เองโดยไม่มีครูอาจารย์ แต่ช่างเถิด ข้าพเจ้าไม่ติดใจในเรื่องนี้นักดอก ข้าพเจ้าปรารถนาทราบนามของท่าน เพื่อว่าจะพบกันอีกในคราวหน้าจะได้ทักทายกันถูก”

๕๘

พระศากยมุนี ผู้มีอนาคตตั้งสัจฉญาณทราบเหตุการณ์ภายนอกหน้าได้โดยตลอด ทรงคำนึงถึงประโยชน์บางอย่างในอนาคต แล้วตรัสตอบว่า “สหาย เรามีนามว่าอนันตชิน ท่านจำไว้เถิด”

“อนันตชิน” อุปกะอุทาน “ชื่อแปลกดีนี่”

แล้วอุปกาชีวิตก็เดินเลยไป พระศาสดาก็เสด็จบายพระพักตร์ไปสู่พาราณสี

อุปกะเดินทางไปถึงหมู่บ้านพรานเนื้อ หัวหน้าพรานเห็นเข้าเกิดความเลื่อมใส จึงอาราธนาให้มารับภิกษาที่บ้านของตนทุกๆเช้า อุปกะรับอาราธนาด้วยความยินดี แต่ซ่อนความรู้สึกนั้นไว้ภายใน ตามวิสัยแห่งนักบวชผู้ยังมีความละอายอยู่

ต่อมาไม่นาน นายพรานเนื้อจำเป็นต้องเข้าป่าใหญ่เป็น เวลาหลายวันเพื่อล่าเนื้อ จึงเรียกลูกสาวมาแล้วกล่าวว่า “สุชาวดีลูกรัก พ่อจะต้องออกป่าเป็นเวลาหลายวัน พ่อเป็นห่วง พระของพ่อ คือท่านอุปกะ ขอให้ลูกรับหน้าที่แทนพ่อ คือ ตลอดเวลาที่พ่อไม่อยู่ ขอให้ลูกถวายอาหารแก่ท่านแทนพ่อ ปฏิบัติ บำรุงท่านเหมือนอย่างที่ท่านเคยทำ”

เมื่อสุชาวดีสาวงามบ้านป่ารับคำของพ่อแล้ว นายพรานก็ เข้าป่าด้วยความโล่งใจ รุ่งขึ้นอุปกะก็มารับภิกษาตามปกติ สุชาวดีเชื่อเชิญให้นั่งบนเรือนแล้วถวายภิกษาอันประณีต สนทนา ด้วยอาการยิ้มแย้มแจ่มใส อุปกะเห็นอาการของนางตั้งนั้นก็ยินดี ยิ่งนัก เพราะท่านยอมว่า

“มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส มีใจอารี มีความยินดีที่จะสนทนา เปล่งวาจาไพเราะ มีกิริยาสุภาพ เหล่านี้เป็นเครื่องหมายของผู้ ตั้งใจคบ

มีหน้าตาคิดขี้ขี้ ไม่ยิ้มแย้ม สัมความหลัง มีกิริยาอันน่าชิง เหาความเสียไปนินทา เวลาสนทนาชอบนำเอาเรื่องคนอื่นมาพูด ให้ยุ่งไปเหล่านี้เป็นเครื่องหมายของผู้มิใช่มิตร”

สุชาวดีงามอย่างสาวบ้านป่า ผมดกดำ นัยน์ตากลมโต ใบหน้าอ้มเอิบมีเลือดฝาดมองเห็นชัดที่พวงแก้ม อุปกะมองเธอ

ด้วยความรู้สึกกระวนกระวาย แม้อายุจะเหยียบย่างเข้าสู่วัยชรา แต่ก็ยังตัดอาลัยในเรื่องนี้ไม่ได้ สุขชาติอยู่ในวัยสาวและสวยสด เป็นดอกไม้ที่ไม่เคยมีแมลงตัวใดมากล้ากราย นางสังเกตเห็นอาการของอุปกะแล้วก็พอจะล่วงรู้ถึงความปั่นป่วนภายในของนักพรตวัยชรา แต่ด้วยมารยาทแห่งเจ้าของบ้านอย่างหนึ่ง และอีกอย่างหนึ่งเป็นนักบวชที่บิดาเคารพนับถือนางจึงคงสนทนาพาทีอย่างละมุนละไมตามเดิม

จริงที่เดียว สตรีสามารถเข้าใจวิถีแห่งความรักได้อย่างรวดเร็ว แม้เธอจะไม่ชอบชายที่รักเธอ แต่เธอก็อดภูมิใจมิได้ที่มีชายมารักหรือสนใจ แม้สุขชาติจะเป็นเด็กสาวชาวป่าแต่เล่ห์แห่งโลภก็ยั้งนั้นเป็นเรื่องธรรมดาของสัตว์ที่พอจะเข้าใจได้ มนุษย์และสัตว์เกิดมาจากกามคุณจึงง่ายที่จะเข้าใจในเรื่องกามคุณ และจิตใจก็คอยดิ้นรนที่จะลงไปคลุกเคล้ากับกามคุณนั้น เหมือนวานรเกิดในป่า ปลาเกิดในน้ำ ก็พยายามที่จะดิ้นรนเข้าป่า และกระโดดลงน้ำอยู่เสมอ สตรีเปรียบประดุจน้ำมัน บุรุษเล่าก็อุปมาเหมือนเพลิง เมื่อเพลิงอยู่ใกล้น้ำมันก็อดที่จะลามเสียมิได้

ในวันที่ ๒ และ ๓ อุปกะคงมารับภิกษาที่บ้านของสุขชาติดังเดิมและอาการก็คงเป็นไปทำนองนั้น

“สุขชาติ” ตอนหนึ่งอุปกะถามขึ้น “พอจะทราบไหมว่าคุณพ่อของเธอจะกลับวันไหน?”

“ไม่ทราบ พระคุณเจ้า” สุขาวดีตอบก้มหน้า เอานิ้วขีดพื้นด้วยความขวยอาย “ธรรมดาที่เคยไปก็ไม่เกิน ๗ วัน”

“เธอคิดถึงคุณพ่อไหม ?” อุปกะถาม เฟงมองสุขาวดีอย่างไม่กะพริบตา

“คิดถึง” สุขาวดี ตอบ

“คุณพ่อของเธอมีบุญมาก” อุปกะเปรย

“เรื่องอะไร พระคุณเจ้า” สุขาวดีถาม เงยหน้าขึ้นนิดหน่อย

“มีลูกสาวดี ทำอาหารอร่อย” อุปกะชม “สุขภาพเรียบร้อยอยู่ในโอวาทของบิดา”

สุขาวดีก้มหน้านิ่ง คงเอานิ้วขีดไปขีดมาอยู่กับพื้นที่ขานเรือ

“แล้วก็” อุปกะพูดต่อ “สุขาวดีสวยด้วย สวยเหมือนกล้วยไม้ในพงไพร”

“!!” สุขาวดีอ้าปากค้าง ไม่นึกว่านักพรตวัย ๔๕ จะพูดกับเธอซึ่งรุ่นราวคราวลูกด้วยถ้อยคำอย่างนี้

“จริง ๆ นะ สุขาวดี” อุปกะยังคงพละมต่อไป “ฉันท่องเที่ยวไปแทบจะทุกหนทุกแห่งในชมพูทวีป ยังไม่เคยพบใครสวยเหมือนเธอเลย”

พูดเท่านั้นแล้วอุปกะก็ลากลับ เขาจากไปด้วยความอาลัย
สุขชาวติมองอุปกะด้วยสายตาที่บรรยายไม่ถูก ชั้นก็ชั้น สังเวชก็
สังเวช แต่ความรู้สึกภูมิใจซึ่งซ่อนอยู่อย่างมิดเม้นนั้น ก็ดู
เหมือนจะมีอยู่ เมื่ออุปกะเลยเขตรั้วบ้านไปแล้ว นางจึงวิ่งเข้า
ห้องนอน หยิบกระจกส่องหน้าขึ้นมาดู “เออ เราสวยจริงสินะ” นาง
เปรยกับตัวเอง พลังสำรวจไปทั่วสรรพางค์

อย่างนี้เอง ผู้หญิง!! คงเป็นผู้หญิงอยู่นั่นเอง ไม่ว่าจะ
มหาราชาหรือคนหักฟันขาย เมื่อถูกชมว่าสวยก็อดจะลิงโลดไม่ได้
เธอปักใจเสียเหลือเกินว่ารูปของเธอเป็นทรัพย์ แต่ความจริงก็
น่าจะเป็นเช่นนั้น มีสตรีมากมายที่ก้าวขึ้นสู่ความรุ่งโรจน์เพราะ
รูปงาม

โกกิลานันท์ สหทำ รูป
นกโกกิลานสำคัญที่เสียง
นารี รูป สุรูปตา
นารีสำคัญที่รูป
วิชชา รูป ปุริสานันท์
บุรุษสำคัญที่วิทยาคุณ
ขมา รูป ตปสุสินี
นักพรตสำคัญที่อดทน

ถ้าสามอย่างถูกต้อง เรื่องนารีสำคัญที่รูปจะผิดไปได้อย่างไร แต่นารีที่ทรงโฉมสะคราญตานั้น ถ้าไร้เสียแล้วซึ่งนารีธรรม เธอจะเป็นสตรีที่สมบูรณ์ได้ละหรือ เหมือนดอกไม้งามแต่ไร้กลิ่น ใครเล่าจะยินดีเก็บไว้เชยชม ของจะมีค่าต่อเมื่อมีผู้ต้องการ

วันนั้นสุขชาติมีความสุขสดชื่น รื่นเรืองไปทั้งวัน แต่เธอหารู้ว่าขณะเดียวกันอุปกะกำลังเศร้าซึมอยู่ที่อาศรม

อุปกะก็เหมือนผู้ชายโง่ ๆ ทั่วไป ที่พอเห็นสตรีทำดีด้วยก็ทักท้วงเอาว่าเขารักตน บัดนี้ศรภามเทพได้เสียบ่วงอุปกะเสียแล้ว ความรักไม่เคยปรานีใคร เทียบเหยียบขำทำลายมนุษย์และสัตว์ทั่วหน้า เข้าตั้งแต่กระท่อมน้อยของขอทานไปจนถึงพระราชวัง อันโอ่อ่าของกษัตริยาธิราชผู้ทรงศักดิ์ กัดกินหัวใจของคนไม่เลือกกว่าวัยเด็ก หนุ่มสาว หรือ วัยชรา ใช้ดอกไม้ของมาร ๕ ดอกเป็นเครื่องมือเที่ยวไปในคามนิคมราชธานีต่าง ๆ ดอกไม้ ๕ ดอกนั้นคือ รูป เสียง กลิ่น รส และโณภูมิจึงพะสัมผัสสทางกาย เมื่อใครหลงไหลมึนเมาแล้วก็ห้าห้ายัยจินพินาศลง

บัดนี้ อุปกะได้หลงไหลมึนเมาในพวงดอกไม้ของมารคือ รูปและเสียงของสุขชาติแล้ว แม้จะไม่เคยได้กลิ่นแก้มและสัมผัสสทางกาย อย่างนี้เสียอีกทำให้มีจินตนาการอันเตลิดเจิดจ้า และก็ซึมซาบเศร้าหมอง

คนที่ไม่เคยรบก็มักจะทะนงว่าตนกล้า คนที่ไม่เคยงาน
มักจะทะนงว่าตนเก่ง คนที่ไม่เคยรักก็มักจะทะนงว่าตนรักได้
โดยไม่มีทุกข์ ทั้งนี้เพราะคนประเภทแรกไม่เคยรู้กำลังของศัตรู
ประเภทที่สองไม่เคยรู้ความยากและความละเอียดของงาน
ประเภทที่สามเพราะไม่เคยรู้ซึ่งถึงกำลังของนารี จริ่งทีเดียว
ท่านกล่าวไว้ว่า พระอาทิตย์มีกำลังในเวลากลางวัน พระจันทร์
มีกำลังในยามราตรี แต่นารีมีกำลังทั้งกลางวันและกลางคืน
ทั้งบนบกและในน้ำ ทั้งในเวหาและป่ากว้าง มิฉะนั้นแล้ว
ทำไมเล่าขุนพลผู้เกรียงไกรเอาชนะศัตรูได้ทั้งทางบกทางน้ำ
ทั้งบนเวหาและป่าใหญ่ แต่มายอมแพ้แก่ศัตรูที่น้อยที่ไวกวพล
มีแต่ความงามและน้ำตาเป็นอาวุธประจำตน

บางที นักพรตผู้ทรงศีล มีตบะ มีอำนาจและมีวาจาศักดิ์
สิทธิ์ แต่เมื่อถูกพิษแห่งความรักแทรกซึมเข้าสู่หัวใจโดยสตรีเป็น
ผู้หยิบยี่นให้ศีลก็พลันเศร้าหมอง ตบะและอำนาจก็พลันเสื่อม วาจา
ศักดิ์สิทธิ์ก็กลายเป็นกลับลอก สิ่งใดเล่าในโลกนี้จะสามารถ
ทำลายความเข้มแข็งเด็ดเดี่ยวของชายได้เท่ากับกำลังแห่งสตรี
ชายใดไม่ตกอยู่ในอำนาจแห่งสตรี ไม่ยินดีในลาภและยศ
ชายนั้นชื่อว่าผู้เข้มแข็งอย่างแท้จริงเป็นผู้ชนะโลก

อุปกาชีวกกับพวงดอกไม้मार

อุปกะนั้นั่งเศรั้าซิมอยู่หน้าอาศรม ความรุ่มรินของราวป่า ในยามนี้ซึ่งเคยเป็นที่พอกพองใจของเขา ยิ่งนักนั้น ได้กลายเป็นที่ ทรมาณไปเสียแล้ว เสียงนกเล็ก ๆ ริ่งไล่จับกัน และส่งเสียงร้อง ด้วยความชื่นบานบนกิ่งไม้ เขาเคยมองดูและฟังเสียงมันด้วยความ นิยมชมชื่น แต่บัดนี้มันเป็นของแสดลงสำหรับเขา นาน ๆ เขา จะสะดุ้งขึ้นครั้งหนึ่ง เพราะได้ยินเสียงหวาดแว่วเหมือนสำเนียง ของสุชาวดี แต่แล้วเขาคงเศรั้าซิมไป เพราะมันเป็นเพียงเสียง ลมหวีดหวิวพัดผ่านมาเท่านั้น เขาก็มองสำรวจตัวเองเอามือ ลูบคลำแขนและปลี้นอง รู้สึกตัวว่าอย่างเข้าวัยสุวัยชราแล้ว แม้จะ ไม่มากนักก็ตาม แต่ความรักเพียงจะเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในชีวิต

ของเขา ในโลกียวิสัยอะไรเล่าจะทำให้คนซิมเศร้าและซึนบาน
มากไปกว่าความรักในความรักมีทั้งความขมและความหวาน
มีทั้งเรื่องร้อนร่ำ ตื่นเต้น และเยือกเย็นละเมียดละไม
ความรักจะเป็นอย่างไรก็ตาม มันยังมีอิทธิพลครอบคลุมจิตใจ
มนุษย์ทุกยุคทุกสมัย แทรกแซงอยู่ทุกหนทุกแห่งไม่ว่าในทุ่งนา
หรือป่าเขา ในปราสาทราชมณเฑียรอันโอ่อ่าของวีรกษัตริย์ หรือ
กระท่อมของขอทาน ในหมู่โจรผู้เหี้ยมโหด หรือในหมู่บ้าน
นักพรตผู้มีกาสาวพัตร์เป็นธงชัย ความรักเป็นความหวัง เป็น
ความชุ่มชื่น แม้มันจะกลับกลายเป็นขมขื่นปวดร้าวระบมใน
ภายหลัง แต่ก็ยังเป็นความหลังที่ทำให้บทเรียนอันล้ำค่า ควรแก่
การทรงจำและระลึกถึง ความรักเหมือนน้ำใสเย็นจิตสนิท แต่มี
พิษยาแทรกซิมอยู่ด้วยเพียงเบา ๆ เข้ายวนชวนเชิญให้กระหาย
ใคร่ดื่ม แล้วยาพิษก็ค่อย ๆ แสดงฤทธิ์ทีละน้อยพอกระวนกระวาย
ตั้งที่อุปกะกระวนกระวายอยู่ ณ บัดนี้

๒๒

ความรักเหมือนสุรา ผู้ที่ดื่มแก้วแรกแล้วก็อยากจจะดื่มอีก
และดื่มอีก การเมารักก็เหมือนเมาเหล้า ทำให้ใจกล้าและตาลาย
ตัดสินใจอะไรง่าย ๆ ขาดสติคุ้มครองตน คิดเอาแต่ความสุข
เฉพาะหน้า

ใบหน้าและกิริยาพาทีของสุชาวดีน้อยปรากฏในห้วงนึก
เหมือนภาพจำลอง เขานั่งและเดินกลับไปกลับมาด้วยความรู้สึก

ที่วุ่นวายและเศร้าหมอง ความจริงคนอายุวัยนี้ มีความสำนึกในการสำรวมตนและหักห้ามใจได้ดีพอใช้แล้ว แต่น้ำรักรก็เหมือนน้ำสุรามักทำให้คนพินเพื่อนหลงไหลและปล่อยตัว ขาดพลังในการห่วงเหนี่ยวจิตใจ

เขาเดินกระวนกระวายอยู่จนย่าสนธยา ท้องฟ้าทางทิศตะวันตกเป็นสีแสดเข้ม ฝูงวิหคนกกาเริ่มทยอยกลับสู่รวงรัง เสียงชะนีโหยหวนก้องป่า วิเวกวังเวง เตือนให้อุปกะระลึกถึงตนว่า ช่างเหมือนชะนีน้อยเสียเหลือเกิน ทินกรลับขอบฟ้าไปแล้ว ความมืดปกคลุมอยู่ทั่วบริเวณไพร ไม่นานนักดวงจันทร์ก็แผ่รัศมีกระจายไปทั่ว อุปกะนั่งอยู่หน้าอาคารมองดูดวงจันทร์ แต่ใจนั้นระลึกถึงสุขาวดีอยู่มิได้ว่างเว้น จันทราและหน้านางนั้นต่างกันมากนัก เมื่อมองดูจันทร์งาม ความรู้สึกจะมีเพียงว่าสดชื่นแจ่มใสและร่มเย็น คลายกังวลได้บ้าง และไม่เคยมีใครอยากได้ดวงจันทร์มาเป็นของตน แต่ใบหน้าอันพรึ่มเพรางามเฉิดฉายของสาวน้อย เมื่อมองดูแล้วทำให้จิตใจกระวนกระวายเร่าร้อนดิ้นรน แม้จะแฝงไว้ด้วยความสุขที่ระคนด้วยความระทิกใจก็ตาม และแล้วความรู้สึกใคร่ได้ใคร่เป็นเจ้าของก็มีขึ้น แต่ที่ยับยั้งไว้ได้ก็เพราะศีลธรรมมโนธรรมคอยกระซิบบอกอยู่ ถ้าไร้เสียซึ่งศีลธรรมมโนธรรม และประกอบด้วยความมั่งคั่งพรั่งพร้อมด้วยเงินและอำนาจ บุคคลผู้นั้นจะปล่อยตัวปล่อยใจให้ไหลเลื่อนไปตามความ

ปรารภในโลภियารมณอันหาขอบเขตมิได้ โลภियารมณซึ่งประกอบด้วยกาม กิณ และเกียรติ เรื่องทั้งสามนี้เป็นปัญหาใหญ่ยิ่งของโลภियชน

บัดนี้อุปกะแม่จะอยู่ในเพศและภาวะแห่งผู้สละแล้วซึ่งโลภีย แต่จิตใจของเขาได้ตีมด้าล้าลึงลงไปในโลภियารมณอันสุดถอน อะไรเล่าจะเป็นความทุกข์ทรมานยิ่งไปกว่านี้ ประดุจพญาคชราชซึ่งถูกกักขังอยู่ในกรงเหล็กกำลังหิวกระหาย มองดูนางกวางเยื้องย่างอยู่ไปมา มันจะกระวนกระวายสั๊กปานใด หรือประหนึ่งบุคคลผู้เดินทางไกลกันดารเหน็ดเหนื่อยเร้าร้อนมีเหงื่อโซมกาย มองดูสระโบกขรณีที่หวงห้ามด้วยความกระวนกระวายสุดกังวล

๒๘

กึ่งมัชฌิมยามแห่งราตรีแล้ว อากาศซึ่งเยียบเย็นได้เย็นเยียบลงไปอีก อุปกะดึงผ้าห่มขึ้นคลุมร่าง พลิกกลับไปกลับมา กระสับกระส่ายไม่อาจจะหลับตาสูนุทธารมณได้ แน่นอนที่เดียว ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ เป็นของร้อน ร้อนเพราะไฟคือราคะบ้าง โทสะบ้าง โมหะบ้าง.... ไฟที่ปราศจากควันและไร้แสง แต่มีความรุนแรงเผาใจให้ร้อนรุ่ม คือไฟราคะนี้เอง ไม่อาจจะดับได้ด้วยน้ำศักดิ์สิทธิ์ใด ๆ ในโลกนี้

จนกระทั่งอรุณรุ่ง ลมเช้าพัดแผ่วกระทบกายประสาธ อุปกะสลัดผ้าห่มลุกขึ้นนั่งตริกตรองอยู่อย่างลึกลับซึ้ง ตลอดราตรีที่ผ่านมาเขามีได้หลับเลย คำกล่าวที่ว่า “ความรักเป็นบ่อเกิดแห่ง

ความกระวนกระวายดีในรณหนักหน่วงและซีมิเศรร้า” นั้น ช่างเป็นความจริงเสียเหลือเกิน

เขามีได้ไปรับภิกษาที่บ้านของสุชาวดีในเช้าวันนั้น แต่ไปแสวงหาภิกษาที่อื่น ทั้งนี้เพราะความละอายต่อสุชาวดีและละอายตนเอง นักพรตผู้มีภาชนะภิกษาในมือ เมื่อมีความรักเกิดขึ้นคนที่เขาละอายที่สุดคือคนที่เขาหลงใหลนั่นเอง เพราะเพศและภาวะได้ประกาศอยู่อย่างชัดแจ้งแล้วว่า เขาไม่ควรปล่อยใจไปในเรื่องรักใคร่เสนาหา ถ้าใครล่วงรู้ถึงความรู้สึกภายในอันขัดกับอาการภายนอกที่ปรากฏแก่สายตาโลก ก็จะมีรู้สึกสังเวชเศรร้าสลดและพิศวงประดุจผู้มีอาการภายนอกเป็นบุรุษเพศแต่ความจริงเขาเป็นสตรีที่บุรุษพึงเชยชมได้ แม้จะไม่สู้สนิทใจนัก และอาจจะเป็นที่สนิทเสนหาของบุคคลบางพวกที่มีความรู้สึกแปลกไป

๒๕

จริงอยู่คนที่มีความรักย่อมอยากอยู่ใกล้คนที่ตนรัก แต่เมื่อความละอายเกิดขึ้น ดูเหมือนเขาอยากจะไปให้ห่างมากกว่าอยากพบโดยเฉพาะนักพรตอย่างอุปกะนี้ แต่ความรักก็มีอิทธิพลมากพอที่จะหน่วงเหนี่ยวอุปกะให้วนเวียนอยู่ในหมู่บ้านพรานนั่นเอง

๗ วันล่วงไป นายพรานกลับมาพร้อมด้วยเนื้อจำนวนมากมีคนหาบหามกันมาเป็นทิวแถว คำแรกที่นายพรานถามเมื่อพบสุชาวดีคือ

“พระของพ่อมารับอาหารอยู่หรือลูกรัก?”

“ตั้งแต่พ่อไปแล้ว เขามารับรักษาเพียง ๒ วัน แล้วไม่เห็นมาอีกเลย” สุขาวดีรายงาน สวมกอดพ่อด้วยความรักและคิดถึง

นายพรานมีท่าตรองก่อนจะพูดว่า “ลูกมิได้ไปดูที่อาศรมของท่านหรือ?”

“ก็ลูกเป็นผู้หญิงจะให้ไปอย่างไร?”

“เออ จริงซินะ พ่อลืมไป” นายพรานพูดเรื่อย ๆ “เออ, แล้วลูกมิได้ให้คนไปดูหรือ?”

๒๒

“ไม่ พ่อ” สุขาวดี ตอบ

“นี่เป็นข้อบกพร่องของลูก”

สุขาวดีมีอาการตกใจ นายพรานเห็นดังนั้นจึงกล่าวว่า

“เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ลูกรัก อย่าตกใจเลย คืออย่างนี้ ท่านอุปกะนั้นเหมือนมาอาศัยเราอยู่ เราเป็นเจ้าของถิ่น เมื่อท่านหายไปไม่ได้มารับอาหารอย่างเคย ถ้าท่านจาริกไปที่อื่นก็แล้วไป แต่ถ้าเจ็บไข้ไม่สบาย ท่านจะให้ใครมาบอก ท่านอยู่คนเดียว คราวนี้จะเป็นข้อบกพร่องของเรา ลูกรัก แม้เราจะเป็นชาวป่าชาวเขาหาเนื้อขายและกิน แต่เรื่องปฏิสันถารเราต้องเคารพและกระทำ

ให้เหมาะสมเสมอ ลูกจำได้มิใช่หรือที่พ่อเคยสอนว่า บ้านใดแยก
กลับไปด้วยความเสียใจ ชื่อว่าทิ้งเอาอับมงคลไว้ที่บ้าน ส่วน
บ้านใดแยกกลับไปด้วยความชื่นบาน ชื่อว่าได้ทิ้งมงคลไว้ที่บ้าน
ลูกรัก ขึ้นชื่อว่าอาคันตุกะแล้ว ไม่ว่าจะเป็เด็กหรือผู้ใหญ่ ไพร่
หรือผู้ดีอย่างไร เราต้องต้อนรับและกระทำให้เหมาะสมเสมอ”

นายพรานพูดเท่านั้นแล้ว รีบไปหาอุปกะที่อาศรม ขณะ
นั้นจวนค่ำแล้ว เห็นประตูอาศรมปิด ด้วยความเกรงใจ นายพราน
ไม่กล้าเรียกนั้งคอยอยู่หน้าอาศรม คิดว่าถ้าท่านอยู่คงจะออกมา
ในไม่ช้า ครู่หนึ่งผ่านไป นายพรานได้ยินเสียงครางและเสียงเพ้อ
ตามออกมาเหมือนคนจับไข้ นายพรานก้าวเข้าไปจะเปิดประตู
ก็พอดีได้ยินเสียงออกชื่อสุขชาติ เขาจึงหยุดชะงัก

๒๗

“สุขชาติ” เสียงออกมาจากอาศรม “สุขชาติ ฉันคิดถึง
เธอ ฉันรักเธอ” อุปกะพูดเพ้อวนเวียนอยู่อย่างนี้

ในที่สุด นายพรานก็ตัดสินใจเปิดประตูเข้าไป มองเห็น
อุปกะนอนกระสับกระส่ายอยู่บนเตียงน้อย นายพรานนั่งลง
นมัสการแล้วถามว่า

“พระคุณเจ้าไม่สบายไปหรือ?”

อุปกะพลิกตัวกลับมา “สุขา...” พอมองอย่างชัดเจน
อุปกะต้องอ้าปากค้างลุกขึ้นเฉยอยู่

“พระคุณเจ้าไม่สบายไปหรือ?” นายพรานถามซ้ำ

“ปวดศีรษะเล็กน้อย ท่านกลับมานานแล้วหรือ? อุปกะพูด

“กลับมายังไม่ได้นั่งที่บ้าน ทราบจากสุชาวดีว่าพระคุณเจ้าไม่ไปรับภิกษาที่บ้านหลายวันแล้ว คิดว่าคงไม่สบายจึงรีบมาเยี่ยม สักครู่นี้ข้าพเจ้าได้ยินเสียงพระคุณเจ้าออกชื่อสุชาวดีบุตรของข้าพเจ้า นางได้ทำอะไรให้พระคุณเจ้าเดือดร้อนหรือ?”

“ไม่เลย นางมิได้ทำอะไรให้ข้าพเจ้าเดือดร้อน แต่...”

อุปกะหยุดคิดนิดหนึ่งแล้วพูดต่อไปว่า “แต่ดูเหมือนนางจะเป็นสาเหตุให้ข้าพเจ้าเดือดร้อนอยู่บ้าง”

“เรื่องอะไรหรือ พระคุณเจ้า ข้าพเจ้าจะลงโทษเธอเอง” นายพรานพูดอย่างหนักแน่น ซ่อนยิ้มไว้ในหน้า

“ท่านจะให้ข้าพเจ้าพูดตรงหรือพูดอ้อมค้อม?” อุปกะถาม

“พูดตรงดีกว่า พระคุณเจ้า”

“ข้าพเจ้าเคยตั้งใจไว้ว่าจะมอบกายมอบชีวิตในเพศนักพรต” อุปกะหยุดคิดหนึ่งเหมือนจะตรองคำพูด “แต่แล้วคงรักษาความตั้งใจนั้นไว้ไม่ได้ตลอด เพราะความรู้สึกได้เปลี่ยนแปลงไปมาก”

“เพราะเหตุไรหรือ พระคุณเจ้า?” นายพรานถาม

“เพราะสุขขาวดี ธิดาของท่าน”

“แปลว่าท่านพอใจในธิดาของข้าพเจ้าหรือ?”

อุปกะหนึ่ง การนิ่งของนักพรตถือว่าเป็นการรับคำ นายพราน รู้สึกกระวนกระวายเล็กน้อย ด้วยความเจนจัดในชีวิต เพราะมีวัยสูงนายพรานมิได้กล่าวโทษอุปกะเลยแม้แต่น้อย เพียงแต่ถามว่า

“แล้วพระคุณเจ้าจะอย่างไร?”

“ข้าพเจ้าคิดว่า จะสละเพศนักบวชในไม่ช้านี้”

“เวลานี้พระคุณเจ้าอายุเท่าไร?”

“๔๕” อุปกะตอบ รู้สึกกระตาคใจมากอยู่

“พระคุณเจ้ามีศิลปวิทยาอะไรบ้างใหม่ในการที่จะนำไปใช้ในเพศคฤหัสถ์”

“ไม่มีเลย” อุปกะตอบ

“เมื่อไม่มีศิลปศาสตร์ พระคุณเจ้าจะอยู่ครองเรือนได้อย่างไร?”

“หาบเนื้อพอจะได้ แม้อายุจะย่างเข้า ๔๕ แล้ว แต่กำลังยังดีอยู่”

“หาบเนื้อพอจะได้” นายพรานทวนคำเบา ๆ เหมือนครางอยู่ในลำคอ

“เรื่องสำคัญยังมีอยู่อีกเรื่อง” นายพรานปรารภ “คือ สุขชาติเขาจะปลงใจกับพระคุณเจ้าหรือไม่ ข้าพเจ้าไม่ทราบ”

“ดูท่าทางที่แสดงออกมาก็ไม่น่าจะรังเกียจ” อุปกะพูดแล้วยิ้มออกมานิดหนึ่ง

“พระคุณเจ้ารู้ได้อย่างไรว่าเขาไม่รังเกียจ” นายพรานถาม

“สังเกตจากกิริยาท่าทีเมื่อข้าพเจ้าสนทนาด้วย” อุปกะตอบ

“พระคุณเจ้าเป็นนักพรต ใคร ๆ เขาก็ต้องให้เกียรติ แสดงอาการคารวะสงบเสงี่ยมและตอบรับดี เป็นเรื่องของคนที่มีมารยาทดี”

“เรื่องนี้ก็แล้วแต่ท่านจะช่วยเหลือ แต่ข้าพเจ้าแน่ใจในสติปัญญาและความสามารถของท่าน ข้าพเจ้าไม่อาจมีชีวิตอยู่ต่อไปได้ ถ้าไม่ได้สุขชาติ ท่านให้ข้าพเจ้าพูดตรง ๆ ข้าพเจ้าก็พูดตรง ๆ อย่างนี้”

สังเกตจากอาการซบผอมลงของอุปกะ ทำให้นายพรานเชื่อว่าอุปกะอาจจะตายได้จริง ถ้าไม่ได้ธิดาของตน ประกอบ

ด้วยความรักที่มีในอุปกะ นายพรานจึงรับคำว่า จะลองไปพูดกับสุชาวดี ถ้าตกลงจะส่งข่าวให้ทราบวันพรุ่งนี้

ขณะรับประทานอาหาร นายพรานมิได้พูดอะไรเลย เขาคงนั่งรับประทานอาหารอย่างเคร่งขรึมจนผิดสังเกต สุชาวดีน้อยจึงกล่าวขึ้นว่า

“พ่อเป็นอะไรไป วันนี้ไม่เห็นชวนลูกสนทนาเหมือนก่อน uly เลย พ่อไม่สบายหรือ ?”

“มิได้ลูกรัก การเข้าป่าครั้งนี้ทำให้พ่อรู้สึกว่กำลังของพ่อเหลือน้อยเพราะชราเหมือนไม้ใกล้ฝั่ง ไม่เท่าไรนักพ่อคงตาย พ่อคิดถึงลูกว่จะอยู่อย่างว้าเหวเดียวตาย แม่ของเจ้าก็ตายไปนานแล้ว เราเหลือกันเพียงสองคนเท่านั้น”

“พ่ออย่าพูดอย่างนั้นซิคะ พลอยทำให้ลูกไม่สบายใจไปดว้ด้วย พ่อยั้งจะคงอยู่อีกนาน พ่อยั้งแข็งแรง” สุชาวดีปลอบพ่อแต่ก็อดเศร้ามิได้เมื่อนึกถึงแม่ที่ตายไป แล้วคิดต่อไปว่ถ้าบิดาสิ้นชีวิตลงอีกเธอจะอยู่อย่างไร

“ลูกจำได้ไหม ?” นายพรานถาม “ว่พ่ออายุเท่าไรแล้ว?”

“ดูเหมือน ๖๒ ไข้ไหมคะ ?”

“ใช่” นายพรานรับ “คนอายุ ๖๒ จะอยู่ต่อไปได้อีกสักกี่ปี พ่อเป็นห่วงลูก”

สุชาวดีทำตามแดง ๆ เหมือนจะร้องไห้ เธอรู้สึกเศร้า ซึมตามคำปรารภของพ่อไปด้วย

“เวลานี้ลูกอายุเท่าไรแล้ว ?” นายพรานถาม

“๑๗ ค่ะพ่อ สุชาวดีมองหน้าพ่ออย่างสงสัย “ทำไมรีคะ”

“พ่อคิดว่า” นายพรานหยุดนิดหนึ่งเหมือนจะสรรคำพูดที่เหมาะสม “ลูกควรจะมีครอบครัวได้แล้ว”

“พ่อเกลียดลูกรีคะ จึงอยากให้ลูกแต่งงานมีครอบครัว เพื่อจะได้พ้นความรับผิดชอบของพ่อ ลูกอยู่อย่างนี้เป็นที่หนักใจของพ่อหรือ ?” สุชาวดีพูดด้วยเสียงอ่อนโยนระคนน้อยใจ แล้วเธอก็ร้องไห้ น้ำตาหลังไหลลงสู่ภาชนะอาหารโดยเธอมิได้รู้สึก

“ลูกรัก” นายพรานปลอบ ลูกขึ้นมาโอบไหล่ของสุชาวดี น้อยอย่างถนอมรัก “มีหรือที่พ่อไม่รักลูก โดยเฉพาะพ่อคนนี้รักลูกสุชาวดีเป็นที่สุด จะสรรหาคำใดมาพูดให้สมกับที่พ่อรักลูกนั้นหาไม่ได้แล้วเพราะพ่อรักลูกนั่นเอง พ่อจึงอยากให้ลูกเป็นฝั่งเป็นฝา ตั้งแต่เวลาที่พ่อยังมีชีวิตอยู่ ลูกอย่าน้อยใจเลย พูดถึงเรื่องรัก พ่อมีความรักทุ่มเทให้ลูกมากที่สุด”

“ลูกยังไม่เคยรักผู้ชายคนใด นอกจากพ่อ” สุชาวดีหา
ทางออกแต่กลับเปิดช่องให้นายพรานเดิน

“แต่มีผู้ชายเขารักลูก” นายพรานพูดอย่างหนักแน่น

สุชาวดีตกใจ เธอไม่เคยนึกว่าจะมีใครปองรักเธอ เพราะ
ไม่เคยเกี่ยวข้องกับชายใดเลย

“ใครคะพ่อ” สุชาวดีถาม

“พระคุณเจ้าอุปกะ” นายพรานตอบไม่ค่อยเต็มเสียงนัก

“พระคุณเจ้าอุปกะ” สุชาวดีอุทาน นัยน์ตาเบิกกว้าง อาหาร
ซึ่งเธอกำลังจะส่งเข้าปากอยู่แล้วร่วงหล่นลงมา

“ทำไมหรือลูกรัก ทำไมลูกตื่นเต้นตกใจเหลือเกิน?” นาย
พรานถามด้วยน้ำเสียงธรรมดา

“ก็ท่านเป็นนักพรต” สุชาวดีพูดเสียงเครือ “แล้วก็...เอ้อ...
แล้วก็ท่านก็แก่มากแล้วด้วย”

“๔๕ เท่านั้นลูกรัก ผู้ชาย ๔๕ ยังไม่แก่”

“แต่แก่กว่าลูกถึง ๒๘ ปี เป็นพ่อของลูกได้” สุชาวดีแย้ง

“ก็ไม่เห็นเป็นไร ผู้ชายสูงอายุมักจะเอาใจตามใจ

ภรรยาสาวดีความรักของคนวัยนี้ เป็นความรักที่มั่นคง ไม่เหมือนความรักของคนวัยรุ่น ซึ่งเกิดเร็วและดับเร็ว อีกอย่างหนึ่งลูกเชื่อได้อย่างหนึ่งว่า เขาจะไม่ทารุณโหดร้ายต่อลูก”

“แต่การที่พ่อจะให้ลูกแต่งงานกับคนคราวพ่อนั้น เป็นการโหดร้ายเกินไปมิใช่หรือ? ลูกขอประทานโทษด้วยทีท้าวคำนี้กับพ่อ ลูกไม่อยากพูดคำนี้เลย”

“ไม่เป็นไรลูกรัก พ่อเข้าใจลูกดี แต่ที่พ่อพูดถึงพระคุณเจ้าอุปกะ ก็เพราะท่านรักลูกมาก การแต่งงานกับคนที่เขารักเรานั้นดีกว่าแต่งงานกับคนที่เรารักเขา เมื่อเขาเป็นคนดี ลูกอยู่ไปก็รักเขาเอง”

“รอไว้จนกว่าจะรักกันทั้งสองฝ่ายจะมีดีกว่าหรือพ่อ ลูกก็ยังไม่แก่เฒ่าอะไร” สุชาวดีท้วง

“ผู้หญิงในแถบนี้ คราวลูกเขาแต่งงานกันไปหมดแล้ว เหลือแต่ลูกคนเดียว อีกอย่างหนึ่ง ถ้าลูกยอมแต่งงานกับท่านอุปกะ เชื่อว่าลูกได้ช่วยชีวิตของคน ๆ หนึ่งไว้”

“ช่วยชีวิตใครคะ ?” สุชาวดีถาม

“ชีวิตของท่านอุปกะ”

“ท่านถึงกับจะต้องตายทีเดียวหรือ ถ้าไม่ได้ลูก”

“เห็นจะเป็นอย่างนั้น” นายพรานยืนยัน

“ลูกไม่เชื่อ ไม่ตายดอกเพราะอดเสนาหา” สุขชาติย้าคำ
หลังอย่างหนักแน่น

“ลูกยังมีความเข้าใจในชีวิตน้อยเกินไป คนที่ฆ่าตัวตาย
เพราะเรื่องรักก็มีอยู่มาก เป็นแต่แตกต่างกันในวิธีตายเท่านั้น”

“นั่นเป็นเรื่องการฆ่าตัวตาย ไม่ใช่ตายเพราะอดเสนาหา”
สุขชาติแย้ง เธอมีอาการสนุกขึ้นมาบ้างแล้ว

“แต่ความเสนาหาเป็นเหตุใช่ไหมลูก ?”

คราวนี้สุขชาตินิ่ง ภาพและวัยของอุปกะนักพรตปรากฏ
ขึ้นในห้วงนึกของเธอ เธอไม่เคยเถียงพ่อ ถึงจะขัดแย้งบ้างก็
เป็นไปอย่างสุภาพอ่อนโยน แม้เธอจะเป็นสาวชาวป่าไม่เคยได้รับ
แสงสีแห่งอารยธรรมที่มนุษย์บางกลุ่มหลงใหลกันยั้งนักก็ตาม แต่
เธอก็เข้าใจดีว่ามารดาบิดามีบุญคุณต่อบุตรธิดาอย่างไร เคย
ถนอมเลี้ยงตนมาอย่างไร จึงเป็นการไม่สมควรอย่างยิ่งที่บุตร
ธิดาจะพึงกล่าววาจาหยาบคาย ขาดความเคารพต่อท่าน การ
ทำให้ท่านผู้มิคุณเข้าใจ ปวดร้าวใจ เพราะวาจาของตนนั้นถือว่าเป็น
บาป โดยเฉพาะเกี่ยวกับมารดาบิดาแล้ว บุตรธิดาควรจะ

ขำเกรงอยู่เสมอ การไม่เชื่อฟังบิดามารดา แสดงอาการโอหัง
อวดดีต่อพ่อแม่ นั้น เป็นการประกาศความเลวทรามของตนเอง

“ลูกรัก” นายพรานทำลายความเจ็บช้ำ “ลูกเข้านอน
เสียก่อนก็ได้ พรุ่งนี้เข้าค้อยพุดกันใหม่ พ่อก็เหนื่อยเหลือเกิน เดี่ยว
จะเข้านอนเหมือนกัน”

สุขชาติเข้านอนแต่เธอนอนไม่หลับ ความรู้สึกของเธอ
ขณะนี้สับสนวุ่นวาย ไม่รู้จะตัดสินใจอย่างไร เรื่องรักนั้นเธอพูดได้
อย่างเต็มปากว่า เธอมิได้รักอุปกะเลย อยากจะหนีไปเสียให้พ้น
แต่สงสารพ่อ จะอยู่ต่อไป และจะต้องแต่งงานกับอุปกะ ก็
รู้สึกสงสารความสวยและความสาวของตนที่จะต้องถูกทำลายลง
ด้วยน้ำมือคนชรา ปัญหาคงเหลืออยู่สองอย่าง คือจะเลือกเอา
พ่อแล้วยอมสละตัว หรือจะยอมสละพ่อแล้วรักษาตัวไว้ เธอ
ตัดสินใจไม่ถูก อัดอั้นตันใจ ในที่สุดก็ต้องระบายความอัดอั้น
ด้วยน้ำตา...เธอร้องไห้ ผู้หญิงเมื่อระทมทุกข์ตรอมใจก็หันเข้าหา
เพื่อนคือน้ำตา... ดูเหมือนความระทมเศร้าของเธอจะไหลล้น
ตามน้ำตามออกมาด้วย นี่แหละโลก โลกซึ่งระงมอยู่ด้วยพิษไข้
... ความรักมิได้ก่อทุกข์ให้เพียงแก่ผู้รักเท่านั้น แม้ผู้ไม่รักก็ต้อง
ระทมทุกข์เพราะความรักอยู่บ่อย ๆ เหมือนกัน ดูชีวิตของ
สุขชาตินี้ย่อมนี่เป็นตัวอย่างเกิด

อุปกาชีวกกับพระอนันตชิน

๗๘

ในขณะที่สุชาวดีกำลังระทมทุกข์เพราะเกรงว่าจะต้อง
ประสบด้วยสิ่งอันไม่เป็นที่รักอยู่นั้น อีกมุมหนึ่งอุปกะกำลัง
กระวนกระวายด้วยเกรงว่า จะพลัดพราก จะผิดหวังในสิ่งอัน
เป็นที่รัก ในเรื่องเดียวกัน บุคคลบางคนอาจจะเศร้า บางคน
อาจจะสุข หรืออาจจะทุกข์ด้วยกัน แต่ทุกข์กันไปคนละอย่างเท่านั้น

รุ่งขึ้นขณะรับประทานอาหารเช้า นายพราณพุดขึ้นว่า
“สุชาวดี เรื่องที่พุดเมื่อคืนนี้ ลูกจะตัดสินใจได้แล้วหรือยัง ?”

“ลูกคิดว่า” สุชาวดีพุดเสียงอ่อย ๆ “ลูกเป็นสมบัติ
ของพ่อ พ่อเลี้ยงลูกมา ลูกจึงคิดเสียว่า แล้วแต่พ่อจะเห็นดี

เห็นชอบอย่างไร ?” พูดเท่านี้แล้วสุชาวดีก้มหน้านิ่ง น้ำตาซึ่งเพิ่งจะเหือดแห้งไปเมื่อใกลี้รุ่งนี้เองเริ่มจะหลังไหลออกมาอีก

“ลูกรัก” นายพรานพูดเพื่อปลอบโยน “ลูกอย่างคิดว่า พ่อใจไม้ไผ่ระกำเลย พ่ออยากให้ลูกมีความสุข พ่อคิดว่าการ แต่งงานกับท่านอุปกะคงทำให้ลูกมีความสุขได้ เขาเป็นคนดีนะลูก อายุแตกต่างกันบ้างก็ไม่ใช่ไร ผู้หญิงแก่เร็ว ถ้าเขาอายุ ๖๕ ลูกก็แก่แล้วเหมือนกัน”

อุปกะดีใจเหมือนได้เทพธิดา เมื่อนายพรานมาบอกว่า สุชาวดีไม่ขัดข้อง ถ้าต้องการก็ให้รับสละเพศบรรชิตหรือนักบวช เสีย อุปกะสละเพศนักพรต นุ่งห่มผ้าอย่างคฤหัสถ์ทั่วไป แล้ว ติดตามนายพรานมาด้วยความรู้สึกอึดอัด ชื่นบาน

เขาได้อยู่กินกับสุชาวดีฉันสามีภรรยา บางคราวเขาจะ พาสุชาวดีน้อยไปชมพันธุ์ไม้นานาชนิดในป่า แต่ท่านเอย จะมี สตรีสาวที่สวยสดคนใดเล่า จะเกิดความนิยมนิยมชอบรักใคร่ เสน่หาในสามีชราด้วยความจริงใจ เธอจะทำดีด้วยหรือฉ้อเลาะ อ่อนหวานก็เพียงเพื่อความประสงค์บางอย่าง ซึ่งสิ่งนั้นอาจจะ เป็นทรัพย์ ยศ หรือชื่อเสียงเกียรติคุณ ว่าได้เป็นภรรยาของ คนใหญ่คนโตเท่านั้น มันมิใช่เพราะความสนิทเสน่หาอย่างแน่นอน ถ้ายังผู้ชายนั้นไร้ทรัพย์ อภัยยศและยังชราเข้าอีก จะซ้าร้ายสัก

เพียงใด แต่มันเป็นกรรมของโลกหรือของมนุษยชาติหรือไหน จึงมักจะบิดเบือนหันเหจิตใจของชายชราให้มักพอใจในสตรีสาววัยรุ่นยิ่งเขาแก่มากลงเพียงใด ก็ยิ่งต้องการสาวที่เยาว์วัยและไร้เดียงสาต่อโลกเพียงนั้น

อุปกะพยายามเอาอกเอาใจสุชาวดีสมกับที่ตนรัก แต่สุชาวดีชิ เห็นการเอาใจของอุปกะเป็นสิ่งที่ไร้ค่าและไร้คุณ

“สุชาวดี” อุปกะพูดในขณะที่ชมพันธุไม้อยู่ในป่า “ดูดอกไม้นั่นซิ มันช่างสวยงามเบ่งบานดีเหลือเกิน”

“เห็นแล้ว” สุชาวดีตอบสะบัด ๆ

“แต่” อุปกะพยายามพูดให้ถูกใจเธอ “ดอกไม้ดอกนั้นยังสวยน้อยกว่าสุชาวดี มันอาจจะอ่อนแต่ไม่หวาน สุชาวดีทั้งอ่อนด้วยหวานด้วย จึงสู้สุชาวดีไม่ได้ ไม่ว่าจะมองในแง่ใด ๆ”

“พูดยืดยาวนานรำคาญเสียจริง เขาจะชมดอกไม้ให้เพลินเสียหน่อย ก็มาพร่ำอะไรก็ไม่รู้” สุชาวดีพูดอย่างมะนาวไม่มีน้ำ

อุปกะรู้สึกน้อยใจ แต่ก็น้อยใจไปเถิด น้อยใจไปจนตายตอนที่มาร่วมกินร่วมนอนอย่างสามภรรยา นั้น นึกเอาแต่ความพอใจของตัวเองไม่คำนึงถึงความรู้สึกของอีกฝ่ายหนึ่งบ้างเลยว่าจะมีความรู้สึกตอบประการใด ผู้ชายแบบนี้มักจะได้รับผลตอบแทนอย่างนี้เสมอ

แต่จะรักหรือไม่รัก จะชอบหรือไม่ชอบก็ตามที เมื่ออยู่ด้วยกันอย่างสามีมภรรยา สิ่งที่ตามมาก็คือลูก สุชาวดีเกลียดพ่อของเด็ก จึงรักลูกได้เพียงครั้งเดียว ในขณะที่เธอกำลังนิยมนมซึ่งนอนอยู่กับสุภัททะเด็คน้อย คราใดที่ระลึกถึงพ่อของเธอ เธอจะหน้าเหือดใจแห่งลงทันที ความร่าเริงหายไป สุภัททะก็ช่างดีแท้ หน้าตาเหมือนพ่อประดุกพิมพ์

สองปีที่อยู่ด้วยกันมา อุปกะไม่เคยได้รับความชื่นใจจากภรรยาสาวที่เขาหลงรักเลย สุชาวดีคอยพูดเสียดสีให้กระทบกระเทือนใจอยู่เสมอไม่เว้นแต่ละวัน เมื่อเห่กล่อมลูก เธอก็จะสรรหาคำที่ทิ่มแทงใจอุปกะให้ปวดร้าวระบม แต่เขาก็อดทน-ทน เพราะรักลูกและภรรยา

“สุภัททะเจ้าเอ๊ย เจ้านั้นเป็นลูกของคนจรที่หลับที่นอนก็ไม่มีขาดสง่าและราศี เหมือนกาโกลากี้ที่ร่าเริงเพราะหลงรักชราพาตขาดพลังกำลังก็หย่อนหยาน อีกอนสารสมบัติก็ไม่มีติดตัวญาติพี่น้องผู้เกี่ยวข้องและพันพัวก็แลไม่เห็นผู้ใด เออ เจ้าลูกคนหาบเนื้อ เจ้าจะทำไฉนเมื่อเติบโต เจ้าลูกคนหาบเนื้อเอ๊ย...นอนเสียเถิด” คำเห่กล่อมลูกทำนองนี้อุปกะได้ยินทุกวัน วันละหลาย ๆ ครั้ง

คืนหนึ่งเขานอนไม่หลับ เขาคิด...คิดถึงชีวิตของเขาเอง ตั้งแต่ต้นมาจนบัดนี้ เคยได้รับการยกย่องเคารพนับถือประดุก

เทพเจ้า คำน้อยก็ไม่เคยมีใครล่วงเกิน มาบัดนี้หมดแล้วซึ่ง
เกียรติยศ ถูกเหยียดหยามกล่าวร้ายจากเด็กผู้มีวัยเสมอด้วย
บุตรของตน เราเป็นคนไม่มีญาติพี่น้อง ไม่มีทรัพย์สมบัติ แม้
จะทำงานสายตัวแทบขาดเพื่อลูกและภรรยา แต่เธอก็หาเห็นใจ
แม้แต่คำน้อยไม่

อุปกะคิดถึงเพื่อน เขาไม่มีเพื่อนเลยทีเดียวนะหรือในโลกนี้
คิดทบทวนอยู่เป็นเวลานาน ในที่สุดภาพแห่งนักพรตรูปงามมี
สง่าราศีก็ปรากฏขึ้นในหัวงนึก

๘๒

“เขาบอกว่าเขาชื่ออন্নตชิน” อุปกะปรารภกับตนเอง “มี
ลักษณะดี มีแววแห่งความเมตตากรุณา คนอย่างนี้มักไม่
ปฏิเสธคำของร้องของผู้ตกยากหากหน้ามาพึ่งพิง”

ประกอบด้วยบุรุษรูปนิสัยอันแก่กล้า มีบารมีที่แก่เต็มที
แล้วคอยเตือน ในราตรีที่ตึกสงัดได้ยินแต่เสียงน้ำค้างตกสู่ใบไม้
อุปกะตัดสินใจแน่วแน่ที่จะจากหมู่บ้านพรานเนื้อไป...ไปหาสหาย
ซึ่งพบกันเพียงครูเดียวแต่ลักษณะและวาจาเป็นที่ประทับใจของ
เขายิ่งนัก เขาชื่อ ‘อन्नตชิน’

ในขณะนั้นแรงเร้าแห่งความรักลูกผูกผูกพุ่งขึ้นมา ทำให้
เขาต้องถอนใจ ความอาลัยในลูกมีมากพอที่ช่วยห่วงเหนี่ยวเขา
ไว้อีก ทำให้เขาคิด เมื่อคิดถึงลูกน้อย จิตใจของอุปกะรู้สึกอ่อน

ลง ดูเหมือนจะไม่อาจจากไปได้ แต่บารมีที่เคยบำเพ็ญมา ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่เคยสูญหายได้มาเตือน และเร่งเร้าให้เขาคิดถึงพระอนันตชินอย่างแรง คึนนั่นเองอุปกะได้จัดแจงห่อของเท่าที่เป็นของตน และพกพาติดตัวไปได้ เตรียมออกจากวังทหารชนบท

ก่อนออกเดินทางเขาอดที่จะมองดูลูกด้วยความอาลัยมิได้ ปุตตวิปโยคเป็นความเศร้าอย่างใหญ่หลวงสำหรับบิดา แต่ในที่สุดเขาก็ตัดสินใจออกจากวังทหารคามตอนตีกองัดคึนนั่น เวลาที่จิตใจของเขาคำนิ่งถึงแต่ภาพแห่งนักพรตรูปงามผู้มีนามว่า “อนันตชิน”

มีหลายครั้งที่เขาจะหวนกลับมาหาลูกน้อยและบิดา (นายพราน) ผู้มีความปราถนาดีต่อเขาตลอดมา แต่ความระอาใจต่อสุขชาติ ทำให้เขาหันหลังกลับมุ่งหน้าไปหาสหายนันตชิน ซึ่งเขาก็ไม่แน่ใจว่าเวลานี้อยู่แห่งหนตำบลใด

ผู้ที่เคยบำเพ็ญพรตมานาน เป็นผู้สลดใจได้เร็ว และมีอำนาจจิตพิเศษในการต่อต้านซึ่งสิ่งที่ต่อต้านได้ยาก มีพลังจิตเข้มแข็งในการที่จะสละสิ่งที่คุณคณสละได้โดยยาก บารมีธรรมที่สั่งสมอยู่ในดวงจิตเป็นสิ่งที่ไม่เคยสูญหาย มันคอยกระตุ้นเตือนให้บุคคลเบนชีวิตไปตามวิถีทางที่เขาเคยเดินมาแล้วเป็นเวลานาน เขาเดินฝ่าความมืดออกไป มีทางเลี้ยวไปทางไหน เขา

ก็ไปทางนั้น ไปอย่างไม่มีจุดหมาย เขาคิดว่าพออรุณรุ่งก็พอ จะหาทางที่แน่นอนได้ และพยายามสืบถามว่า เวลานี้พระ อนันตชินอยู่ที่ใด

จนกระทั่งสายตะวันโด่ง เขารู้สึกหิวเพราะเดินทางมาเป็นเวลานาน อาหารก็ได้ติดตัวมาเลย เขาออกจากบ้านอย่างกะทันหัน ไม่มีแผนการล่วงหน้า ดังนั้น เมื่อมาถึงหมู่บ้านแห่งหนึ่งจึงเข้าไปขออาหารจากชาวบ้านพอประทังหิวแล้วเดินทางต่อไป ค่ำที่ไหนนอนที่นั่น เทียงวันวันหนึ่งอากาศร้อนอบอ้าว หลังจากได้เดินทางเหน็ดเหนื่อยเหงื่อโชกกายแล้ว เขาแวะเข้าพัก ณ ใต้ร่มพฤกษ์ใหญ่ใบหนาลมโชยมาเบา ๆ ต้องผิงกายชุ่มชื้น เขาเอนตัวลงนอนพัก เอาการไม้แทนหมอน และหลับไปด้วยความอ่อนเพลีย เขาตื่นขึ้นเมื่อพระอาทิตย์คล้อยไปทางทิศตะวันตกมากแล้ว รู้สึกชุ่มชื้นและมีกำลัง

เขานั่งตรองถึงชีวิตในอดีต โดยเฉพาะเวลา ๒ ปีที่อยู่ร่วมกับสุขาวดี เป็นระยะเวลาที่เขาลำบากขอกข้า้สุดประมาณได้ ลำดับนั้นสุขภาพิตเก่า ๆ ที่โบราณบัณฑิตได้กล่าวไว้ก็แจ่มแจ้งแก่เขา ประดุจคบเพลิงสว่างโร่ขึ้นในมุ่มมืด สุขภาพิตนั้นมีดังนี้

- มีบิดาผู้ซึ่งสะสมหนี้สินไว้มากคือศัตรู มีมารดาผู้ซึ่งมิได้ประพฤตินในความบริสุทธิ์คือศัตรู มีภรรยาอุปงามคือศัตรู มิตรที่ปราศจากความรู้คือศัตรู

- ความรู้เป็นประดุกยาพิษ เพราะมิได้ใช้ความรู้นั้นให้เหมาะสม อาหารก็เปรียบเหมือนยาพิษ เพราะไม่ย่อย พระราชวังเป็นประดุกยาพิษสำหรับคนเชื้อฎใจ ภรรยาสาวก็เปรียบเหมือนยาพิษสำหรับสามีชรา

- แสงจันทร์และละอองฝนไม่เป็นที่ยินดีของคนหนาว แสงอาทิตย์ไม่เป็นที่พอใจของคนร้อน สามีชราย่อมไม่เป็นที่ยินดีพอใจของภรรยาสาว

- สามีเกศาทองอก ความรักของหญิงสาวผู้ภรรยาจะมีรุนแรงได้อย่างไร ประดุกยาขมหรือไม่ขมก็ตาม ใครจะชอบรับประทานบ้าง เมื่อไม่จำเป็น ด้วยเหตุนี้ สตรีจึงเอาใจออกห่างจากผัวแก่ไปฝากใฝ่ในชายอื่น

- ความรักในสมบัติ ความรักชีวิต ย่อมมีอยู่ในบุคคลทั่วไปทุกรูปทุกนาม แต่เมียสาวเป็นที่รักเลิศของผัวแต่ยิ่งกว่าหัวใจ

- ชายแก่มีสังขารทรุดโทรม แม้หมดกำลังเพื่อความสนุก รื่นรมย์ก็ยังมีวายุกระเสือกกระสน เหมือนสุนัขถึงฟันหักเหี้ยน หากพบเนื้อติดกระดูกที่ตนไม่สามารถแทะทิ้งได้ ถึงกระนั้นก็ยังขอแต่ให้ได้เลียก็ยังดี

บัดนี้เขาตัดใจจากสุขาวดีได้แล้ว เรื่องเดียวที่วนเวียนอยู่

ในจิตของเขา คือสหายผู้มีนามว่า “อนันตชิน” เขารอนแรมมาตามลำพัง จนกระทั่งถึงเขตสาวัตถิ ราชธานีแห่งแคว้นโกศล

ปัจจุบันกาล (ใกล้รุ่ง) วันนั้น พระอนันตชินสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงแผ่ข่ายพระญาณออกครอบจักรวาล มองดูอุปนิสัยแห่งเวไนยสัตว์ที่พระองค์พอจะโปรดได้ อุปกะเข้าไปในข่ายพระญาณแห่งพระองค์ ทรงทราบโดยตลอดว่า เช้าวันนี้อุปกะจะมาถึงเขตวัน จึงเสด็จออกจากพระคันธกุฎี รับสั่งให้ประชุมสงฆ์ในเขตวนารามทั้งหมด แล้วตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย วันนี้ถ้ามีอาคันตุกะมาถามหาบุคคลผู้มีนามว่าอนันตชิน ก็ขอให้พาไปหาเราที่คันธกุฎี” ตรัสเท่านั้นแล้ว ทรงให้โฆษาทภิกษุสงฆ์เป็นกรณีพิเศษเกี่ยวกับเรื่องความเคารพในปฏิสันถาร มีอาทิว่า

“ภิกษุทั้งหลาย ผู้เคารพหนักแน่นในพระศาสดา ในพระธรรม มีความยำเกรงในสงฆ์ มีความเคารพหนักแน่นในสมาธิ มีความเพียรเครื่องเผาบาป เคารพในไตรสิกขา และเคารพในปฏิสันถารการต้อนรับอาคันตุกะ ผู้เช่นนั้นย่อมไม่เสื่อม ดำรงอยู่ใกล้พระนิพพาน”

ตอนสายวันนั้นเอง อุปกะก็มาถึงบริเวณเขตวนารามอันร่มรื่น เห็นภิกษุทั้งหลายกำลังสาธยายธรรมบ้าง ทำกิจอย่างอื่นเป็นต้นว่า นั่งเป็นกลุ่ม ๆ สนทนาธรรมบ้าง เขาเข้าไปหาภิกษุกลุ่มหนึ่ง นมัสการแล้วกล่าวขึ้นว่า

“พระคุณเจ้าผู้เจริญ ข้าพเจ้ามีสหายผู้หนึ่งนามว่า “อนันตชิน” เขาเป็นนักพรตที่สง่างาม ผิวพรรณผ่องใส ใบหน้า อิมเอิบ มีแววแห่งความกรุณาฉายออกมาทางดวงตาทั้งสอง ใช้ เครื่องนุ่มห่มอย่างท่านนี้ ท่านพอจะรู้จักผู้ซึ่งข้าพเจ้าเอ่ยนามถึง นี้อยู่บ้างหรือไม่?”

ภิกษุกลุ่มนั้นมองตากันแล้วยิ้ม ๆ ด้วยความอัศจรรย์ใจ ในการทราบเหตุการณ์ล่วงหน้าของพระศาสดา ก็พระองค์ตรัส สั่งไว้เมื่อเข้านี้เองว่า ถ้ามีคนมาถามหาพระอนันตชิน ให้พาไป เฝ้าพระองค์

๘๗

ดังนั้นภิกษุหนุ่มรูปหนึ่งจึงกล่าวขึ้นว่า “อุบาสก พระอนันตชินเป็นศาสดาแห่งเราทั้งหลาย พวกเราเป็นสาวกของ พระองค์ โฉนเล่าพวกเราจะไม่รู้จักพระผู้มีนามเช่นนั้น มาเกิด ตามข้าพเจ้ามา จะนำไปเฝ้าพระอนันตชินพระองค์นั้น” ว่าแล้วได้ลุกเดินนำอุปกะไป

ถึงพระคันธกุฎี พระพุทธองค์ทรงรอคอยอยู่แล้ว พระผู้มีพระภาคทรงเปล่งพระรัศมีชานออกจากพระกายทั้ง ๖ สี ดุจเดียวกับวันที่พระองค์ได้พบอุปกะครั้งแรกเมื่อตรัสรู้ใหม่ ๆ อุปกะก้มลงกราบพระมณฑปาทแห่งพระศาสดา มีน้ำตานอง หน้ากราบทูลว่า

“ข้าแต่พระอนันตชิน ท่านยังจำข้าพเจ้าได้อยู่หรือ? ข้าพเจ้า เคยพบท่านครั้งหนึ่งแขวงเมืองพาราณสีเป็นเวลาหลายปีมาแล้ว”

“ดูก่อนอุปกะ” พระศาสดาตรัสตอบ “เรารอคอยการมา ของท่านอยู่ การมาของท่านครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ใหญ่หลวงแก่ ท่าน” พอได้ยินคำว่า “อุปกะ” เท่านั้น ปิติปราโมชก็แผ่ไปทั่ว สรรพวงศ์ของอุปกะ ชื่อใดเล่าในโลกนี้จะไพเราะอ่อนหวานยิ่ง กว่าชื่อของตนเอง ทุกคนจะดีใจเป็นที่ยิ่ง เมื่อทราบว่ามีผู้อื่นจำ ชื่อของตนได้อย่างแม่นยำ หลังจากพรากกันไปเป็นเวลานาน

“อุปกะ” พระองค์ตรัสต่อไป “หลังจากกันครานั้นแล้ว ท่านไปอยู่ที่ไหน ทำอะไร พอทนได้อยู่หรือ? เมื่อก่อนนี้ดูท่าน ทรงเพศเป็นนักบวช บัดนี้ทำไมจึงเปลี่ยนแปลงไป?”

อุปกะได้เล่าความหลังทั้งหมดให้พระศาสดาทราบโดยตลอด แล้วทูลเพิ่มเติมว่า “พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์เดินทาง อยู่เป็นเวลานาน บัดนี้มาพบพระองค์เป็นครั้งที่สอง คงจะ ดำเนินไปสู่ทางที่ถูกต้อง พระองค์ผู้อนุเคราะห์โลกโปรด อนุเคราะห์ข้าพระองค์ด้วยเถิด” พูดเท่านั้นแล้วเขาก็ซบศีรษะลง แทบพระบาทมุขแห่งพระศาสดา

พระจอมมุนีศรีศากยบุตร ประทับนั่งอยู่ครู่หนึ่ง แล้ว ตรัสว่า “ดูก่อนอุปกะ การครองเรือนเป็นเรื่องยาก เรือนที่

ครองไม้ติย้อมก่อกุศม์ให้มากหลาย การอยู่ร่วมกันกับคนพาล เป็นความทุกข์อย่างยิ่ง อุปกะเอย เครื่องจองจำที่ทำด้วยเชือก เหล็ก หรือโซ่ตรวนใด ๆ เราไม่กล่าวว่าเป็นเครื่องจองจำที่ แข็งแรงทนทานเลย แต่เครื่องจองจำคือ บุตร ภรรยา ทรัพย์ สมบัตินี้แล รังรัดมัดผูกสัตว์ทั้งหลายให้ติดอยู่ในภพ ไม่มีที่ สิ้นสุด เครื่องผูกที่ผูกหย่อน ๆ แต่แก้ได้ยาก คือ บ่วงบุตร ภรรยา และทรัพย์สมบัตินี้เอง รูป เสียง กลิ่น รส และ โภฏฐัพพะ นั้นเป็นเหยื่อของโลกเมื่อบุคคลยังติดอยู่ในรูป เป็นต้น เขาจะพ้นจากโลกมิได้เลย ไม่มีรูปใดที่จะรัดจิตใจของบุรุษได้ มากเท่ารูปแห่งสตรี ดูก่อนอุปกะ ผู้ยังตัดอาลัยในสตรีมิได้ ย่อมจะต้องเวียนเกิดเวียนตายอยู่รำไป แม้สตรีก็เช่นเดียวกัน ถ้ายังตัดอาลัยในบุรุษไม่ได้ ย่อมประสบทุกข์บ่อย ๆ ก็เลสนั้นมีอำนาจครอบคลุมอยู่โดยทั่ว ไม่เลือกว่าในวัยและเพศใด

“ดูก่อนอุปกะ เราจะขอสาธกให้ฟังสักเรื่องหนึ่ง

*นานมาแล้ว มีมานพหนุ่มน้อยลามาธาบิดาไปเรียน ศิลปวิทยา ณ สำนักทศปาโมกข์ เมืองตักสิลา เมื่อเรียนจบ แล้วจึงลาอาจารย์กลับบ้าน มารดาต้อนรับเขาด้วยความยินดียิ่ง เมื่อสนทนากันไปมารดาถามว่า ลูกได้เรียนอสาตมนต์แล้วหรือ ลูกชายตอบว่า ยังไม่ได้เรียน มารดาจึงขอร้องให้ไปเรียน อสาตมนต์เสียก่อน เขาจึงลามาธาไปหาอาจารย์ กราบเรียน

ให้อาจารย์ทราบว่ายังมีมนต์สำคัญอยู่อย่างหนึ่งซึ่งเขายังมิได้เรียนจากอาจารย์ มารดาของเขาขอร้องให้มาเรียนอสัตมนต์ อาจารย์ได้ทราบดังนั้นยินดียิ่งนัก จึงกล่าวว่า “มานพเวลานี้เรามาพักอยู่ในป่า ไม่มีใครเลยนอกจากเราและมารดาผู้ชราของเรา เธอจงปฏิบัติบำรุงมารดาของเราสักชั่วระยะหนึ่ง แล้วเราจะบอกอสัตมนต์ให้ แต่ในขณะที่ปฏิบัติมารดาของเรา เช่นการอาบน้ำ ป้อนข้าวให้และนวดพั้นให้ เจ้าจงชมเชยอวัยวะต่าง ๆ แห่งมารดาของเราทุกครั้งไป เช่นว่ามือสวย เท้าสวย เป็นต้น” มานพหนุ่มรับคำของอาจารย์ด้วยความปีติยินดี

๙๐

ตั้งแต่วันนั้นมา เขาตั้งใจปฏิบัติมารดาของอาจารย์ เช่นการอาบน้ำให้ ป้อนข้าวและนวดพั้น เป็นต้น

“มือและแขนของคุณแม่สวยน่าดูเหลือเกิน” วันหนึ่งเด็กหนุ่มเริ่มทำตามที่อาจารย์สอน

นางยิ้มอย่างร่าเริง ทั้ง ๆ ที่พั้นของนางหักหมดแล้วและกล่าวว่า

“มือและแขนของฉันสวยจริง ๆ หรือพ่อหนุ่ม ฉันแก่แล้วนะ”

“คุณแม่แก่แล้วมือและแขนยังสวยขนาดนี้ เมื่อคุณแม่

สาว ๆ คงจะสวยมีใช้น้อย ขาและเท้าของคุณแม่ก็สวย ใบหน้า
ก็งามซึ่งน่าดูเหลือเกิน กระผมดูไม่เบื่อเลย เมื่อคุณแม่ยังสาว
คงจะสวยหาคนเสมอเหมือนมิได้”

นางรู้สึกปีติยินดีอย่างล้นเหลือ เป็นเวลานานมาแล้วที่
นางไม่เคยได้ยินคำอ่อนหวานระรื่นหูซูกำลังใจอย่างนี้เลย อะไร
เล่าจะเป็นที่พอใจของสตรีมากเท่าได้ยินคำชมว่าเธอสวย ไม่ว่า
สตรีนั้นจะอยู่ในวัยใด มาจนพ่หนุ่มเวียนพูดชมเชยนางผู้เป็น
มารดาของอาจารย์อยู่อย่างนี้ทุกวัน บางคราวเขายังพูดเพิ่มเติม
ว่า ถ้าเขาได้ภรรยาที่มีความงามพร้อมเพียงครึ่งหนึ่งของนาง เขา
ก็จะมีความสุขหาน้อยไม่ และทำที่เป็นมีความรู้สึกเสนาหาใน
ตัวนางเสียสุดประมาณ จนกระทั่งนางรู้สึกพ่หนุ่มน้อยนี้คงมีจิต
พิศواسปฏิพัทธ์ในตัวนางเป็นที่ยิ่ง วันหนึ่งจึงถามว่า

“พ่หนุ่ม เธอมีความพอใจในตัวเรามากหรือ ?”

“มากเหลือเกิน คุณแม่ กระผมไม่ทราบจะสรรหาคำพูด
ใด ๆ มาพูดให้สมกับความรู้สึกที่กระผมมีต่อคุณแม่ได้”

“เธอจะเลี้ยงดูเราอย่างนี้ตลอดไปหรือ?”

“ตลอดไป คุณแม่ การได้อยู่ใกล้ชิดคุณแม่เป็นความสุข
อย่างยิ่งของกระผม ถ้าคุณแม่จะมีชีวิตอยู่ต่อไปสักร้อยปี กระผม
ปฏิบัติคุณแม่อย่างนี้ถึงร้อยปี กระผมก็จะไม่เบื่อหน่ายเลย”

หญิงชราเข้าใจว่า มานพหนุ่มมีจิตปฏิพัทธ์ในตน ให้รู้สึก กระสันยิ่งนัก จึงกล่าวว่า “ก็จะเป็นไรไปเจ้าหนุ่ม เมื่อเธอปรารถนาอย่างนั้นก็คงจะเป็นได้ เมื่อเธอต้องการจะร่วมอภิรมย์กับเรา เราก็ยินดี”

“จะทำได้อย่างไรคุณแม่ คุณแม่เป็นแม่ของอาจารย์ กระผมต้องเคารพยำเกรงคุณแม่ยิ่งกว่าอาจารย์เสียอีก ตราบใดที่ท่านอาจารย์ยังมีชีวิตอยู่ กระผมจะทำอย่างนั้นไม่ได้เลย” ว่าแล้ว มานพหนุ่มก็แก้งเคล้าเคลียและเอาใจหญิงชรายิ่งขึ้น

๘๖๒

“พ่อหนุ่ม” หญิงชราพูดด้วยเสียงสั่นเครือ “เธอจะปฏิบัติเรา ไม่ทอดทิ้งเราจริง ๆ หรือ?”

“ข้อนี้กระผมรับรองได้ คุณแม่” มานพตอบ

“ถ้าอย่างนั้น จะขัดข้องอะไรกับเรื่องชีวิตของลูกชาย เธอฆ่าเขาเสียก็หมดเรื่อง”

“กระผมจะฆ่าเขาได้อย่างไรครับคุณแม่ ท่านเป็นอาจารย์ที่สอนศิลปศาสตร์ให้กระผม และดีต่อกระผมเหลือเกิน กระผมฆ่าท่านไม่ได้ดอก” มานพยืนยัน

“เธอรับรองแน่ว่าเธอจะไม่ทอดทิ้งฉัน” หญิงชราพูด

“ข้อนี้กระผมรับรองครับ คุณแม่” ชายหนุ่มตอบ

“ถ้าอย่างนั้น เมื่อเธอฆ่าไม่ได้ฉันจะฆ่าเขาเอง” หญิง
ชราพูดอย่างมั่นคง

“เอาไว้ออกคิดการดี ๆ ให้รอบคอบก่อนเกิดครับ คุณแม่”
พูดแล้วชายหนุ่มก็ออกจากห้องของหญิงชราไปหาอาจารย์ เล่า
เรื่องทั้งหมดให้อาจารย์ทราบความจริง เขาเล่าเรื่องต่าง ๆ ตั้ง
แต่ต้นมาให้อาจารย์ทราบโดยตลอด เพราะถือว่าเป็นการเรียน
และเรื่องทั้งหมดเป็นแผนการของอาจารย์ที่จะสอนศิษย์เรื่อง
อสาตมนต์ ชายหนุ่มพูดอย่างไร หญิงชราแสดงอาการอย่างไร
และได้ตอบอย่างไร อาจารย์ได้รับทราบจากชายหนุ่มเป็นระยะ ๆ
ตลอดมา

เมื่ออาจารย์ได้ทราบจากชายหนุ่มว่ามารดาของตนคิดจะ
ฆ่าตนที่แรกรู้สึกสลดใจเล็กน้อย แต่เนื่องจากอาจารย์เป็นผู้รู้
เรื่องอย่างนี้ดีอยู่แล้ว จึงวางเฉยได้ในไม่ช้า และตรวจดูอายุขัย
แห่งมารดาตน ทราบว่าถึงอย่างไร ๆ มารดาก็หมดอายุในวัน
พรุ่งนี้แล้ว ถึงเหตุการณ์ปกติไม่มีอะไรเกิดขึ้น มารดาก็ต้องตาย
ในวันพรุ่งนี้อยู่แล้ว จึงต้องการจะสอนศิษย์ให้รู้แน่ในวิชาอสาตมนต์
จึงบอกชายหนุ่มให้ไปตัดไม้ต้นหนึ่งทำให้มีลักษณะคล้ายรูปคน
แล้วนำมาวางไว้บนเตียงนอนของอาจารย์เอาผ้าคลุมไว้ แล้วเอา
เชือกขึงจากห้องของมารดาทำเป็นราวมาสู่ห้องของตน

ทุกอย่างเรียบร้อย ชายหนุ่มเข้าไปสู่ห้องของมารดา อาจารย์นัดพื้นปฏิบัติอย่างที่เคย กล่าวชมเชยความงามของหญิงชราด้วยประการต่าง ๆ

“ว่าอย่างไร พ่อหนุ่ม” หญิงชราพูดขึ้น “เมื่อเธอไม่ซ่า เรา จะซ่าเอง”

๘๔

“คุณแม่จะซ่าจริง ๆ หรือ?” ชายหนุ่มถามแล้วแสร้าง คลอเคลียแสดงความรักในหญิงชราให้มากขึ้น ด้วยความเคลิบเคลิ้มและหลงใหลหญิงชรายินยอมอย่างแข็งขันว่าจะซ่า ชายหนุ่มจึงกล่าวว่าเขาได้เตรียมแผนการให้พร้อมแล้ว “นี่ขวาน” เขากล่าว “คุณแม่เดินไปตามเส้นเชือกที่ขึงไว้นี้ ปลายเชือกไปสุด ลงที่ใด ที่นั่นเป็นเตียงนอนของอาจารย์เวลานี้อาจารย์นอนหลับแล้ว พอสุดปลายเชือกเอี้ยวตัวทางขวานิดหนึ่ง จะตรงคออาจารย์พอดี คุณแม่พันทีเดียวให้คอขาด แล้วเราจะอยู่ด้วยกันอย่างผาสุกต่อไป”

หญิงชรานัยน์ตาฝ้าฟาง มองอะไรไม่ค่อยจะเห็นแล้ว เดินไม่ค่อยถนัดเพราะความแก่เฒ่า รับขวานจากชายหนุ่มแล้ว งกเงินเดินคลำเส้นเชือกไป ใจของเธอเวลานี้ถูกห่อหุ้มด้วยโมหะ ถูกความเสนาหาเร่งเร้า ปลงใจซ่าแม้แต่ลูกของตนเองซึ่งมีความ ดิงามพร้อมทุกประการ

เมื่อเดินคลำเส้นเชือกมาถึงปลายสุด หญิงชราก็เอี้ยวตัว มาคลำคืบบงเตียง มองเห็นราง ๆ เหมือนภาพคนนอนคลุมผ้าอยู่ นางแน่ใจว่าเป็นลูกชายของตนจึงจ้วงคมขวานลงสุดแรง คมขวาน กระทบไม้ดังโผะ นางรู้ดีว่าถูกหลอกเสียแล้ว ตกใจอย่างยิ่ง ประจวบกับชรามากถึงแล้วซึ่งอายุขัย นางจึงสิ้นใจตายอยู่ ณ ที่นั้นเอง

อาจารย์และศิษย์หนุ่มเฝ้าสังเกตการณ์อยู่โดยตลอด สังเวช สลดใจเป็นที่ยิ่ง ทั้งสองยืนเศร้าซึมอยู่ใกล้ ๆ ร่างของหญิงชรา อยู่เป็นเวลานาน ในที่สุดอาจารย์ก็กล่าวขึ้นว่า

๗๕

“มานพ เธอได้เรียนอสาตมนต์จบเรียบร้อยแล้ว” ชายหนุ่ม ทრุดตัวลงกราบอาจารย์ และกอดเท้าทั้งสองไว้ พร่ำรำพันถึง เมตตากรุณาของอาจารย์ที่มีต่อตน น้ำตาของเขาหยดลงสู่หลัง เท้าของอาจารย์ ในขณะนั้น ความรู้สึกของเขาสับสนวุ่นวายจน ไม่อาจพรรณนาได้ว่าเป็นฉันใด

นี่เอง อสาตมนต์ที่มารดาของเขาเร่งเจ้าให้มาเรียน ช่างเป็นวิชาที่แปลกและมีคุณค่าแก่ชีวิตอย่างเหลือล้น

พระผู้มีพระภาค ตรัสเล่าเรื่องอสาตมนต์จบแล้วทรงเพิ่มเติมว่า

“ดูก่อนอุปกะ ความทุกข์ทั้งมวลมีมูลรากมาจากตัณหา อุปาทานความทะยานอยากดิ้นรน และความยึดมั่นถือมั่นว่าเป็นเราเป็นของเรา รวมถึงความเพลินใจในอารมณ์ต่าง ๆ สิ่ง que เข้าไปเกาะเกี่ยวยึดถือไว้โดยความเป็นตนเป็นของคนที่จะไม่ ก่อทุกข์ก่อโทษให้ นั้นเป็นไม่มี หาไม่ได้ในโลกนี้ เมื่อใดบุคคล มาเห็นสักแต่ว่าได้เห็น ฟังสักแต่ว่า ได้ฟัง รู้สักสักแต่ว่า ได้รู้สัก เข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ เพียงสักแต่ว่า ไม่หลงไหล พัวพัน มัวเมา เมื่อนั้นจิตก็จะว่างจากความยึดถือต่าง ๆ ปลอดโปร่ง แจ่มใสเบิกบานอยู่ ดูก่อนอุปกะ เธอจงมองดูโลกนี้ โดย ความเป็นของว่างเปล่า มีสติอยู่ทุกเมื่อ ถอนอัตตานุทิฏฐิคือ ความยึดมั่น ถือมั่นเรื่องตัวตนเสีย ด้วยประการฉะนั้น เธอ จะเบาสบายคลายทุกข์คลายกังวลไม่มีความสุขไต่ยิ่งไปกว่าการ ปล่อยวาง และการสำรวมตนอยู่ในธรรม”

อุปกะส่งกระแสจิตไปตามพระธรรมเทศนาของพระ ตถาคตเจ้า คลายสังโยชน์คือกิเลสที่ร้อยรัดใจออกเป็นเปลาะ ๆ ได้บรรลุนาคามีผลเป็นพระอริยบุคคลชั้นที่สามด้วยประการฉะนี้

เมื่อ ศาลวโนทยานขาวด้วยมหาวิโยค

๘๗

ขอนำท่านมาสู่บริเวณศาลวโนทยาน กรุงกุสินาราอีกครั้งหนึ่ง

ภายใต้แสงจันทร์สีนวลของโยนั้น พระผู้มีพระภาค
บรรทมเหยียดพระกายในท่าสี่หไสยา แวดล้อมด้วยพุทธบริษัท
มากหลายแผ่เป็นปริมณฑลกว้างออกไป ๆ ประดุจดวงจันทร์ที่
ถูกแหวดวงด้วยกลุ่มเมฆก็ปานกัน

พระพุทธรองค์ตรัสกับพระอานนท์ว่า “อานนท์ เมื่อเรา
ล่วงลับไปแล้ว เธอทั้งหลายอาจจะคิดว่า บัดนี้ พวกเธอไม่มี
ศาสดาแล้วจะพึงว่าเหตุไรที่พึง อานนท์เอ๋ย พึงประกาศให้ทราบ
ทั่วกันว่า ธรรมวินัยอันใดที่เราได้แสดงแล้วบัญญัติแล้ว ขอให้

ธรรมวินัยอันนั้นจึงเป็นศาสดาของพวกเธอแทนเราต่อไป เธอทั้งหลายจงมีธรรมวินัยเป็นที่พึ่ง อย่าได้มีอย่างอื่นเป็นที่พึ่งเลย

“อานนท์ อีกเรื่องหนึ่งที่เราจะสั่งเธอไว้ คือ บัดนี้ภิกษุทั้งหลายเรียกกันว่า ‘อาวุโส ๆ’ ทั้งผู้แก่และผู้อ่อน ต่อไปนี้ขอให้ภิกษุผู้แก่พรรษากว่า เรียกผู้อ่อนพรรษากว่า ‘อาวุโส’ (คุณ) ส่วนภิกษุผู้อ่อนพรรษากว่า พึงเรียกผู้แก่กว่าว่า ‘ภันเต’ หรือ ‘อายุสมา’ (ท่าน) ผ่อนผันตามควรแก่คารวโหวาท

“อานนท์ อีกเรื่องหนึ่งคือเรื่องฉันนะ เธอเป็นพระที่ดีอดิ๊ง มีทิฏฐิमानะมาก ไม่ยอมเชื่อฟังใคร ไม่ยอมอ่อนน้อมต่อใคร เพราะถือดีว่าเคยเป็นข้าเก่าของเรา เคยใกล้ชิดเรามาก่อนใคร ๆ หมด เมื่อเราล่วงลับไปแล้ว ขอให้สงฆ์ลงพรหมทัณฑ์แก่พระฉันนะ คือเธอปรารถนาจะทำ จะพูดสิ่งใด หรือประสงค์จะอยู่อย่างไร ก็ให้เธอทำพูดและอยู่ตามอัธยาศัย สงฆ์ไม่ฟังว่ากล่าว ตักเตือนอะไรเธอ นี่เป็นวิธีลงพรหมทัณฑ์ คือการลงทัณฑ์ที่หนักที่สุดแบบอริยะ

“อานนท์ อีกเรื่องหนึ่งคือ สิกขาบทบัญญัติที่เราได้บัญญัติไว้เพื่อภิกษุทั้งหลายจะได้อยู่ด้วยกันอย่างผาสุก ไม่กินแหนงแคลงใจกันมีธรรมเป็นเครื่องอยู่เสมอกัน สิกขาบทบัญญัติเหล่านั้นมีอยู่เป็นจำนวนมาก เมื่อเราล่วงลับไปแล้ว สงฆ์พร้อมใจกันจะถอนสิกขาบทเล็กน้อย ซึ่งขัดกับกาลกับสมัยเสียบ้างก็ได้ กาลเวลาล่วงไปสมัยเปลี่ยนไปจะเป็นความลำบากในการ

ปฏิบัติสิกขาบทที่ไม่เหมาะสมสมัยเช่นนั้น เราอนุญาตให้ถอนสิกขาบทเล็กน้อยได้”

เมื่อพระอานนทมิได้ทูลถามอะไร พระธรรมราชาจึงตรัสต่อไปว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ผู้มาประชุมกันอยู่ ณ ที่นี้ ผู้ใดมีความสงสัยเรื่องพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ในมรรคหรือปฏิบัติทาใด ๆ ก็จงถามเสีย บัดนี้ เธอทั้งหลายจะได้ไม่เสียใจภายหลังว่า มาอยู่เฉพะะพระพักตร์พระศาสดาแล้วมิได้ถามข้อสงสัยแห่งตน”

ภิกษุทุกรูปเยียบกริบ บริเวณปริณิพพานมณฑลสงบเยียบ ไม่มีเสียงใด ๆ เลย แม้จะมีพุทธบริษัทประชุมกันอยู่เป็นจำนวนมากก็ตามทุกคนปรารถนาจะฟังแต่พระพุทธดำรัสเพื่อเป็นเครื่องเตือนใจเป็นครั้งสุดท้าย

บัดนี้ พละกำลังของพระผู้มีพระภาคเจ้าเหลืออยู่น้อยเต็มทีแล้ว ประดุจน้ำที่เทราดลงไปบนดินที่แตกกระแหงยอมพลันเหือดแห้งหายไปมิได้ปรากฏแก่สายตา ถึงกระนั้นพระบรมโลกนาถก็ยังประทานปัจฉิมโอวาทเป็นพระพุทธดำรัสสุดท้ายว่า

“ภิกษุทั้งหลาย บัดนี้เป็นวาระสุดท้ายแห่งเราแล้ว เราก็ขอเตือนเธอทั้งหลายให้จำมั่นไว้ว่า สิ่งทั้งปวงมีความเสื่อมและความสิ้นไปเป็นธรรมดา เธอทั้งหลายจงอยู่ด้วยความไม่ประมาทเถิด”

ย่างเข้าสู่ปัจฉิมยาม พระจันทร์โคจรไปทางขอบฟ้าทิศตะวันตกแล้ว แสงโสมสาดส่องผ่านทิวไม้ลงมา ท้องฟ้าเกลี้ยงเกลาปราศจากเมฆหมอก รัศมีแจ่มจรัสดูเหมือนจะจงใจส่องแสงเปล่งปลั่งเป็นพิเศษครั้งสุดท้าย แล้วสลัวลงเล็กน้อยเหมือนใจอาลัยในพระศาสดาผู้เป็นครูของเทวดาและมนุษย์

พระผู้มีพระภาคมีพระกายสงบ หลับพระเนตรสนิท พระอนุรุธเถระซึ่งเป็นพระเถระผู้ใหญ่อยู่ในเวลานั้น และได้รับการยกย่องจากพระผู้มีพระภาคว่าเป็นเลิศทางทิพยจักขุได้เข้ามาตามทราบ ว่า พระพุทธองค์เข้าสู่ปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน และจตุตถฌาน ออกจากจตุตถฌานแล้วเข้าสู่อรุณสมาบัติ คือ อากาสาณัญญาตนะ วิญญูณัญญาตนะ อากิญจัญญาตนะ เนวสัญญานาสัญญาตนะ และสัญญาเวทยิตนิโรธ ตามลำดับ แล้วถอยกลับมาจากสัญญาเวทยิตนิโรธจนถึงปฐมฌาน และเข้าปฐมฌานไปจนถึงจตุตถฌานอีก เมื่อออกจากจตุตถฌาน ยังมีทันเข้าสู่อากาสาณัญญาตนะ พระองค์ก็ปรินิพพานในระหว่างนั้น

ในที่สุดแม้พระพุทธองค์เองก็ต้องประสบอวสานเหมือนคนทั้งหลาย พระธรรมที่พระองค์เคยพร่ำสอนมาตลอดพระชนมชีพว่า สัตว์ทั้งหลายมีความตายเป็นที่สุดนั้น เป็นสังจธรรมที่ไม่ยกเว้นแม้แต่พระองค์เอง

ตลอดเวลา ๔๕ พรรษา ที่ทรงบำเพ็ญพุทธกิจนั้น ทรงลำบากตรากตรำอย่างยิ่งยวด ทรงเสวยเพียงวันละมื้อ เพียง

เพื่อให้มีพระชนม์อยู่เพื่อประโยชน์แก่โลก พระอัครสาวกทั้งสอง ได้ปรินิพพานไปก่อนแล้ว นิครนธ์ นาฏบุตร หรือศาสดามหาวิระ คู่แข่งผู้ยิ่งใหญ่ในการประกาศศาสนาก็ได้สิ้นชีพไปแล้ว อุบาสกผู้ เสียสละอย่างยิ่ง เช่น อนาถปิณฑิกคฤหบดีก็ละทิ้งสังขารของตนจากไปก่อนแล้ว ทั้งผู้เป็นมิตรและตั้งตนเป็นศัตรูกับพระพุท ธองค์ ต่างก็ทษะยอมกันเข้าไปสู่ปากแห่งมรณะกันตามลำดับ ๆ แม้ พระองค์จะต้องนิพพานไป แต่ศาสนายังอยู่ พระธรรมคำสอน ของพระองค์ยังคงอยู่เป็นประทีปส่องโลกต่อไป จำนวนผู้เคารพ เลื่อมใสในศาสนธรรมของพระองค์ ได้เพิ่มพูนเอ่อสูงเหมือนน้ำที่ บ่าสูงขึ้นโดยไม่มีเวลาลด รากแก้วแห่งพระพุทธศาสนาได้หยั่ง ลงแล้วอย่างแท้จริงในจิตใจของมนุษยชาติ

นิกย้อนหลังไปเมื่อ ๔๕ ปีก่อนปรินิพพาน พระองค์เป็น ผู้โดดเดี่ยวเมื่อปัญจวัคคีย์ทอดทิ้งไปแล้ว พระองค์ก็ไม่มีใครอีก เลย ภายใต้โพธิบัลลังก์ครั้งกระนั้น แสงสว่างแห่งการตรัสรู้ได้ ไซติช่วงขึ้น พร้อมด้วยแสงสว่างแห่งรุ่งอรุณ พระองค์มีเพียง หยาดน้ำค้างบนใบโพธิพฤกษ์เป็นเพื่อน ต້องเสด็จจากโพธิมณฑล ไปพาราณสีด้วยพระบาทเปล่าถึง ๑๐ วัน เพียงเพื่อหาเพื่อนผู้จะ รับคำแนะนำของพระองค์สัก ๕ คน แต่มาบัดนี้ พระองค์มี ภิกษุสงฆ์สาวกเป็นจำนวนแสนจำนวนล้าน มีหมู่ชนเป็นจำนวน มากเดินทางมาจากทิศานุทิศเพียงเพื่อได้เข้าเฝ้าพระองค์ เพราะ คนทั้งหลายรู้สึกว่าการได้เห็นพระพุทธเจ้านั้นเป็นความสุขอย่าง ยิ่งของเขา

เมื่อ ๔๕ ปีมาแล้ว ทรงมีเพียงหญ้าคามัดหนึ่งทีนาย
ไสตถิยะนำมาถวาย และทรงทำเป็นที่รองประทับ มาบัดนี้
มีเสนาสนะมากหลายที่สวองาม ซึ่งมีผู้ศรัทธาสรางอุทิศถวาย
พระองค์ เช่น เขตวัน เวหุวัน ชิวกัมพวัน มหาวัน ปุพพาราม
นิโครธาราม ไชสิตาราม ฯลฯ เศรษฐีคหบดี ต่างแย่งชิงกัน
จองเพื่อให้พระองค์รับภัตตาหารของเขา แน่นอนทีเดียว หาก
พระองค์เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ คงจะไม่ได้รับความนิยมนิยมใส
ถึงขนาดนี้ และไม่ยืนนานถึงปานนี้

เมื่อ ๔๕ ปีมาแล้ว ภายใต้โพธิพฤกษ์อันร่มเย็นริมฝั่ง
แม่น้ำเนรัญชรา พระองค์ได้บรรลุแล้วซึ่งกิเลสนิพพาน กำจัด
กิเลสและความมืดให้หมดไป และบัดนี้ ภายใต้น้สาละทั้งคู่ และ
ความเยือกเย็นแห่งปัจฉิมยาม พระองค์ก็ดับแล้วด้วยขันธนิพพาน

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้มีพระรูปอันวิจิตรด้วยมหา-
ปุริสลักษณะ ๓๒ ประการ ประดับด้วยอนุพยัญชนะ ๘๐ มี
พระธรรมกายอันสำเร็จแล้วด้วยนานาคุณรัตน์ะ มีศีลขันธ์อัน
บริสุทธิด้วยอาการทั้งปวงเป็นต้น ถึงฝั่งแห่งความเป็นผู้ยิ่งใหญ่
ด้วยยศ ด้วยบุญ ด้วยฤทธิ์ ด้วยกำลัง และด้วยปัญญา
พระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้นยังต้องดับแล้วด้วยการตกลง
แห่งฝน คือมรณะ เหมือนกองอิฐก้อนใหญ่ต้องดับมอดลง เพราะ
ฝนทำใหญ่ตกลงมาฉะนั้น

พระองค์เคยตรัสไว้ว่า “ไม่ว่าพาลหรือบัณฑิต ไม่ว่า กษัตริย์ พราหมณ์ ไวทยะ ศูทรหรือจัณฑาล ในที่สุดก็ต้อง บ่ายหน้าไปสู่ความตาย เหมือนภาชนะไม่ว่าเล็กหรือใหญ่ใน ที่สุดท้ายก็ต้องแตกสลายเหมือนกันหมด” นั้นช่างเป็นความจริงเสีย นี้กระไร!

อันว่าความตายนี้มีอิทธิพลยิ่งใหญ่ นัก ไม่มีใครสามารถ ดันทานต่อสู้อด้วยวิธีใด ๆ ได้เลย ก้าวเข้าไปสู่ปราสาทแห่ง กษัตริยาธิราช และแม้ในวงชีวิตของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่าง สง่าผ่าเผย ปราศจากความสะทกสะท้านใด ๆ เช่นเดียวกับก้าว เข้าไปสู่กระท่อมน้อยของขอทาน พญามัจจุราชนี้เป็นตุลาการที่ เทียงธรรมยิ่งนัก ไม่เคยลำเอียงหรือกินสินบนของใครเลย ย่อม พิจารณาคดีตามบทพระอัยการ และอ่านคำพิพากษาด้วย ถ้อยคำอันหนักแน่นเด็ดเดี่ยว ไม่ฟังเสียงคัดค้านและขอร้องของ ใคร ท่ามกลางเสียงคร่ำครวญอันระคนด้วยกลิ่นธูปควันเทียนนั้น ท่านได้ยื่นพระหัตถ์ออกกระซกให้ความหวังของทุกคนหลุดลอย และแล้วทุกอย่างก็เป็นไปตามพระบัญชาของพระองค์ เมื่อมา ถึงจุดนี้ ความยิ่งใหญ่ของผู้ยิ่งใหญ่ทั้งหลาย ก็จะกลายเป็น เพียงนิยายที่ไว้เล่าสู่กันฟังเท่านั้น

มงกุฎประดับเพชรก็มีค่าเท่ากับหมวกฟาง พระคทาอันมี ลวดลายวิจิตรก็มีเหมือนท่อนไม้ที่ไร้ค่า เมื่อความตายมาถึงเข้า พระราชาก็ต้องถอดมงกุฎเพชรลง วางทิ้งพระคทาไว้แล้วเดิน

เคียงคู่ไปกับขานาหรือขอทานผู้ซึ่งได้ทิ้งจอบ เสียม หมวกฟาง และคันไถ หรือภาชนะขอทานไว้ให้ทายาทของตน

ใครเล่าจะต่อกรกับพระยามัจจุราชผู้เป็นใหญ่ในสิ่งที่ต้องตายแต่ถ้าไม่มีความตายแล้ว มนุษย์ทั้งหลายก็จะมัวเมาประมาท และมีชีวิตอยู่อย่างทุกข์ทรมานมากกว่านี้ พระยามัจจุราชก็มีบุญคุณกับมนุษย์มากอยู่ เพราะเพียงแต่นึกถึงท่านบ่อย ๆ เท่านั้น ก็ทำให้ความโลภ โกรธ และหลง สงบลง และเพียงแต่เอาชื่อของท่านไปอยู่เท่านั้น ก็ทำให้บุคคลบางคนวางมือจากความชั่วทุจริตที่เคยทำมา แต่ก็พระยามัจจุราชนี่เองที่กระชากเอาชีวิตของคนดีมีประโยชน์บางคนไปอย่างหน้าตาเฉย แม้ในโอกาสอันยังไม่ควร

แม้ความงามอันเจิดฉายของหญิงงามสะคราญตาράนใจ อันถูกยกย่องแล้วว่าเป็นหนึ่งในจักรวาล เป็นที่ต้องการปรารถนายิ่งนักของบุรุษทุกวัยในพื้นที่พิภพ เธอผู้งามพร้อมเช่นนี้ ในที่สุดก็ต้องเป็นเหยื่อของความตาย ผู้ไม่เคยยกเว้นและปรานีใครเลย เมื่อดาบแห่งมัจจุราชฟาดฟันลง ใช้บ่วงอันมีมหิทธานุภาพ ยิ่งนักคล้องเอาดวงวิญญาณไปแล้ว ร่างอันงดงามเร้ากามคุณ ให้กำเริบนั้นก็พลันนอนนิ่งเหมือนท่อนไม้ มันไร้ค่ายิ่งกว่าท่อนไม้เสียอีก เพราะไม่อาจนำไปทำประโยชน์ใด ๆ ได้เลย จะทำสัมภาระหรือเป็นเครื่องมือหุงข้าวต้มแกงก็มิได้ มีแต่เป็นเหยื่อ

ของหมู่หนอนเข้าชอนไซ ให้ปรุพรุณเฝ้าเหม็นเป็นที่สะอิดสะเอียน
 แม้แก่บุคคผลที่เคยรักเหมือนจะขาดใจ อะไรเล่าจะเป็นสาระใน
 ชีวิตมนุษย์นี้ นอกเสียจากความดีที่เคยบำเพ็ญและทิ้งไว้ให้โลก
 ระลึกถึงและยกย่องบูชา

ด้วยประการฉะนี้ เจ้าของแห่งเรือนร่างที่งดงามพริ้งเพรา
 ถ้ามัวเมาแต่ในร่างอันไร้สาระของตน มิได้ชวนชวายบำเพ็ญ
 ประโยชน์ให้สมกับที่เกิดมาเป็นมนุษย์แล้ว คุณค่าของเขาจะสู้
 ก้อนอิฐปูนนได้อย่างไร

พระผู้มีพระภาคเจ้าปรีนิพพานไปแล้ว พระกายของ
 พระองค์เหมือนของคนทั้งหลาย ซึ่งจะต้องแตกสลายไปในที่สุด
 แต่ความดีและเกียรติคุณของพระองค์ยังคงดำรงอยู่ในโลกต่อไป
 อีกนานเท่าใดไม่อาจจะกำหนดได้ ความดีนี้เองที่เป็นสาระอัน
 แท้จริงของชีวิต

ขณะเดียวกับที่พระผู้มีพระภาคผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ
 ละทิ้งวิบากขันธ์อันทรมาณเข้าสู่คิวิโมกข์ มหาปรีนิพพานนั้น เหตุ
 อัศจรรย์ก็บันดาลให้เป็นไปทั่วท้องธรณีและสากลจักรวาลโลกธาตุ
 มหาปฐพีดลซึ่งสามารถรองรับนานาสังขารลักษณะเช่นภูเข
 สินธุราชเป็นต้น ก็ไม่อาจทนอยู่ได้ แสดงกัมปนาทการหวั่นไหว
 อีกทั้งห้วงมหรธณพก็กำเริบตีฟองคะนองครึ้นครันนฤนาทสนั่นทั่ว
 ทั้งสาคร หมู่มัจฉาปาณกชาติมังกรผุดดำ กระทำคัพพท์ให้นฤไสษ

ประดุกเสียงปริเทวนาการแซ่ซ้องโศกาตุรกำสรด ท้องฟ้า
นภาภาคก็มีดมัวสลัวลง พร้อมทั้งมีเสียงครืนครั้นสนั่นทั่วเวหา
เหมือนแสดงอาการคร่ำครวญถึงองค์พระโลกนาถผู้จากไป

มองลงมายังพื้นปฐพี สาลวโนทยานมณฑลซึ่งคลาคล่ำ
ไปด้วยศาสนิกชนพุทธบริษัท อร่ามไปด้วยกาสาวพัสดร์อำไพ
พรรณและทวยนาครผู้มีความอาลัยในพระศาสดา พอเสียงก้อง
กังวานระคนเศร้าของพระอานนท์พุทธอนุชาประกาศออกมาว่า
บัดนี้พระผู้มีพระภาคเจ้าปรินิพพานแล้วเท่านั้น เสียงร่ำไห้ก็
ระงมขึ้นพร้อมกันประดุกเสียงจักจั่นและเรไรกริดร็องยามย่ำสนธยา
ทั้งคฤหัสถ์และบรรพชิตที่ยังเป็นปุถุชนไม่อาจจะอดกลั้นฮัสสุชล
ธาราไว้ได้ ร่ำร้องโหยไห้ประดุกบิดาแห่งตนสิ้นชีพลงพร้อม ๆ กัน
ณ บริเวณสาลวันเปียกชุ่มไปด้วยน้ำตา เหมือนพระพิรุณโปรย
ลงมาเป็นครั้งคราว เสียงร่ำไห้ติดต่อกันเป็นเสียงเดียวกันทั่ว
กุสินารานคร

ฝ่ายภิกษุผู้เป็นศิษยานุศิษย์ สิ้นอาสวะแล้วก็ปลงธรรมสังเวช
พร้อมด้วยพลอบผู้ที่กำลังร้องไห้คร่ำครวญด้วยธรรมกถา ให้เห็น
ความเป็นไปตามธรรมดาแห่งสิ่งทั้งปวง คือความไม่เที่ยง เป็นทุกข์
และมีใจตัวตน หนไม่ได้ต้องแตกไป ดับไป สลายไป

พระผู้มีพระภาคเจ้าปรินิพพานแล้วแต่ต้นปัจฉิมยาม

แห่งราตรี เวลายังเหลืออยู่อีกนาน กว่าจจะรุ่งอรุณ พระอนุรุทธ์ และพระอาานนท์ได้สลับเปลี่ยนกันแสดงธรรมปลอมพุทธบริษัทให้ คลายโศก ด้วยธรรมเทศนาอันปฏิสังขุตด้วยไตรลักษณาการ คือ ความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และเป็นอนันตตา

ข่าวการดับขันธปรินิพพานของพระผู้มีพระภาคเจ้าแพร่ สะพัดไปอย่างรวดเร็ว จากแคว้นสุทวารวดี จากราชธานีสู่ราชธานี จากนิคมสู่นิคม และจากชนบทสู่ชนบท ตลอดทั่วชมพูทวีป ภารต วรรษทั้งหมดสิ้นสะเทือนวิโยค ประดุจบุรุษผู้มีกำลังดิ่งยาน เถาวัลย์อันเกี่ยวพันรุกขสาขา ยิ่งความสิ้นสะเทือนให้เกิดขึ้นทั่ว มณฑลแห่งรุกขชาติก็ปานกัน ไอแห่งความเศร้าสลดแผ่กระเซ็น สาดกระจายไปทั่วชั้นทสีมาอาณาเขต ประหนึ่งละอองฝน กระจายไปทั่วพื้นเมฆนิชมพูทวีปทั้งหมดครึ้มไปด้วยเมฆคือความโศก และชุ่มโชกด้วยละอองฝน คือปริเทวนาการ ต่อเนื่องเป็นอัน หนึ่งอันเดียวกันด้วยประการฉะนี้

กำหนดเก็บพระพุทธรูปไว้เป็นเวลา ๖ ราตรี ในวันที่ ๗ ก็จะทำพิธีถวายพระเพลิง ณ มกุฏพันธนเจดีย์ ในระหว่าง ๖ ทิวาราตรีนั้นมหาชนจากทิศานุทิศเดินทางมาเพื่อบูชาพระพุทธรูป สรีระ บริเวณอุทยานสลวันปานประหนึ่งคลุมด้วยผ้าขาว ทั้งนี้ เพราะชาวชมพูทวีปไว้ทุกข์ด้วยชุดขาวล้วน พระพุทธรูปอาานนท์ ต้องรับภาระหนักเป็นพิเศษแม้จะพยายามหักห้ามใจสักปานใด แต่

ก็มีบางครั้งเมื่อท่านเห็นคนทั้งหลายเส้าโศก ก้อนดีที่จะกำสรดตามมิได้ เพราะความอาลัยในพระศาสดามีอยู่ในจิตใจของท่านสุดประมาณ

เมื่อถึงวันที่ ๗ พระพุทธสิริระก็ถูกนำไปสู่มกุฏพันธเจดีย์ด้านบูรพาภูกสินารานคร เตรียมถวายพระเพลิง พอดีมีข่าวมาว่า พระมหากัสสป ซึ่งเป็นเถระผู้ใหญ่ที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงยกย่องมากกำลังเดินทางมาจากเมืองปาวาจนจะถึงอยู่แล้ว คณะมัลลกะชัตริย์และพระอานนท์จึงให้หยุดการถวายพระเพลิงไว้ก่อน รอจนกระทั่งพระมหากัสสปมาถึง พิธีจึงได้เริ่มขึ้น โดยมีพระมหากัสสปเป็นประธาน

๑๐๘

ผ้า ๔๔๘ ชั้นที่ห่อพระพุทธสิริระนั้นถูกไฟไหม้หมดเหลืออยู่เพียง ๒ ชั้นไฟไหม้ เก็บรักษาพระบรมสารีริกธาตุได้อย่างสมบูรณ์ มิให้กระจัดกระจาย ผ้าสองชั้นในที่สุดใช้ห่อพระพุทธสิริระนั้น เป็นผ้าพิเศษ เรียกว่า “อัครอิโวนานทุสสะ” ตามตัวอักษรแปลว่า ชักด้วยไฟ ผ้าชนิดนี้ทำด้วยใยหิน ไฟไหม้เมื่อใช้ไปนาน ๆ ต้องการจะชัก ต้องโยนเข้ากองไฟ ผ้าจะสะอาดดั้งเดิม

อีกครั้งหนึ่งที่เสียงปริเทวนาการดังระงมไปทั่วปริมณฑลแห่งมกุฏพันธเจดีย์ อันเป็นที่ถวายพระเพลิงพระพุทธสิริระ อัสสุชล

ธाराหลังไหลชุ่มโชกทุกใบหน้า เขาเหล่านั้นเป็นประดุกฝูงวิหค
นกกาที่เคยจับโพธิ์พฤษ์หรือมหานิโครธ อันสมบุรณ์ด้วยลำต้น
และกิ่งก้านสาขามีเงาครี้ม สะพรั่งด้วยผลาผลอันเอมโอช เมื่อ
โพธิ์หรือไทรนั้นล้มลง ยังความเศร้าสลดแก่ฝูงวิหคสุดประมาณ
ครั้งหนึ่งแล้ว เมื่อต้นไม้นั้นถูกเผาไหม้หมด ไม่อาจมองเห็นได้
อีกต่อไป นกเหล่านั้นจะเศร้าโศกสีกปานใดใครเล่าจะรู้ซึ่งไปกว่า
ผู้ประสบเอง

“โอ พระผู้มีพระภาคเจ้าผู้ประเสริฐ” นี่คือเสียงคร่ำครวญ
“พระองค์ผู้ทรงพระมหากรุณากว้างใหญ่ดุจห้วงมหรณพ มีน้ำ
พระทัยใสบริสุทธิ์ดุจน้ำค้างเมื่อรุ่งอรุณ ทรงมีพระทัยหนักแน่น
ดุจมหิตล รับผิดชอบต่อทั้งเรื่องดีและเรื่องร้าย ทรงสละความสุขส่วน
พระองค์ขวนขวายเพื่อความสงบร่มเย็นของปวงชน พระองค์
เป็นผู้ประทานแสงสว่างแก่โลกภายใน คือดวงจิต ประดุก
พระอาทิตย์ให้แสงสว่างแก่โลกภายนอกคือ ท้องฟ้า ปฐพี บัดนี้
พระองค์ปรินิพพานเสียแล้ว มองไม่เห็นแม้แต่เพียงพระสรีระ
ซึ่งเคยรับใช้พระองค์ไปรยปรายธรรมรัตน์ ประหนึ่งม้าแก้วแห่ง
พระเจ้าจักรพรรดิเป็นพาหนะนำเจ้าของตรวจความสงบสุขแห่ง
ประชากร

“โอ พระมหามุนี ผู้เป็นจอมชน บัดนี้ข้าพระองค์ทั้ง
หลายเป็นประดุกนกในเวหา ไร้โพธิ์หรือไทรที่จะจับเกาะ ประดุก

เด็กน้อยผู้ขาดมารดา เหมือนเรือที่ลอยคว้างอยู่ในมหาสมุทร อ้างอ้างว่าเหวสุดประมาณ จะหาใครเล่าผู้เสมอเหมือนพระองค์”

แม้พระอานนท์พุทธอนุชาเอง ก็ไม่สามารถจะอดกลั้น น้ำตาไว้ได้ เป็นเวลา ๒๕ ปี จำเดิมแต่รับหน้าที่พุทธอุปฐากมา เคยรับใช้ใกล้ชิดพระพุทธรองค์เสมือนเงาตามองค์ บัดนี้พระพุทธรองค์เสด็จจากไปเสียแล้ว ท่านรู้สึกว้าเหวและเจ็บเหงาที่ไม่ได้เห็นพระองค์อีกต่อไป เวลา ๒๕ ปี นานพอที่จะก่อความรู้สึก สะเทือนใจอย่างรุนแรงเมื่อมีการพลัดพราก

๑๑๐

แต่แล้วเรื่องทั้งหลายก็มาจบลงด้วยสังขารที่พระองค์ ทรงพร่ำสอนอยู่เสมอว่า

- สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้น สิ่งนั้นย่อมมีการดับไป เป็นธรรมดา

- สิ่งทั้งหลายทั้งปวงเกิดขึ้นเพราะมีเหตุ สิ่งนั้นย่อมดับไปเมื่อเหตุดับ

- สิ่งทั้งหลายเกิดขึ้นในเบื้องต้น ตั้งอยู่ในท่ามกลาง และดับไปในที่สุด

บัดนี้ พระพุทธรองค์ดับแล้ว-ดับอย่างหมดเชื้อ ทั้ง วิบากขันธ์และกิเลสanusสัยทั้งปวง ประดุจกองไฟดับลงแล้ว เพราะหมดเชื้อฉะนั้น ฯ

รายนามผู้ร่วมจัดพิมพ์ธรรมทาน
พระพุทธโฆษาทก่อนปรินิพพาน
พิมพ์ครั้งที่๑ กันยายน ๒๕๔๘ จำนวน ๖,๐๐๐ เล่ม

ลำดับ	รายนาม	จำนวนเงิน (บาท)
1.	หลวงปู่จันทรา อนุภาโล จ.ปราจีนบุรี	(ประธาน)
2.	พระครูปกครองคุณ (หลวงพ่อดุสิต) จ.หนองบัวลำภู	(ประธาน)
3.	พระผู้ปราศจากทุกข์ จ.เพชรบูรณ์	(ประธาน)
4.	พระอิสระ อิสสรโร	2,000
5.	คุณธราพงศ์ สัมสุทธิวันภูมิ และครอบครัว	12,500
6.	ดร.สนอง วรอุไร	5,000
7.	ทพญ.อัจฉรา กลิ่นสุวรรณ	5,000
8.	ร้านกวงหยอง จ.อุดรธานี	5,000
9.	บริษัท สีแสงการโยธา (1979) จำกัด	
10.	คุณสิโรจน์ - คุณอมรรัตน์ วงศ์สิโรจน์กุล	5,000
11.	คุณมนตรี-คุณสุนี-ด.ช.กัญติพล-ด.ช.กนกพนธ์ จันทรวงศ์พงศา	
12.	ร้านโคฮวดจัน อ.กุมภวาปี จ.อุดรธานี	4,000
13.	พ.อ.นายแพทย์จักรกฤษณ์-คุณเจนเนตร คุณกฤษณรัช นิติสิริ	3,000
14.	คุณบุณหลิมา แซ่อุ่ย และนางประยูร มูลละมัย	3,000
15.	ร้านธนพลเภสัช อ.กุมภวาปี จ.อุดรธานี	2,500
16.	คุณนฤมล - ด.ช.ธนบูรณ์ จิตรยั่งยืน	2,500
17.	คุณภาสน์ - คุณเพชรรัตน์ - คุณภาคภูมิ ศรีสวัสดิ์	2,500
18.	คุณภัทรนิษฐ์ ไรจนภูมิพงษ์ และครอบครัว	2,400
19.	กลุ่มตามรอยพระศาสดา	2,000
20.	ร้านธรรมภักดิ์ กรุงเทพฯ	2,000
21.	คุณขรรรงค์ ไตรรงค์จรัส และครอบครัว	2,000
22.	คุณเดชอำนวย วรณพัฒน์ และครอบครัว	2,000
23.	คุณนภาพร ต้นอาส่วงกุล	1,000
24.	คุณนิรมล ต้นอาส่วงกุล	1,000
25.	คุณยงค์กิติ ต้นอาส่วงกุล และครอบครัว	1,000
26.	ร้านคลังยาเภสัช ถ.จันทร์ กรุงเทพฯ	1,000
27.	คุณอรรัตนันท์ - คุณอินทิรา เล็กอุทัย	1,000
28.	คุณเกษม - คุณเลิศมณี ทุ่งธานี	1,000
29.	คุณกิตติ อุทยานสุขสันต์	1,000

รายนามผู้ร่วมจัดพิมพ์ธรรมทาน

พระพุทธโฆวาทก่อนปรีณิพพาน

พิมพ์ครั้งที่ ๑ กันยายน ๒๕๔๘ จำนวน ๖,๐๐๐ เล่ม

ลำดับ	รายนาม	จำนวนเงิน (บาท)
30.	น.พ.วิสุทธิ-คุณกมลทิพย์-ต.ญ.ณัชชา-ต.ช.ชวิน-ต.ช.ชวิต ตันรัตน์วงศ์	1,000
31.	คุณสถาพงษ์ - คุณกฤษณี ชำนาญณรงค์ศักดิ์	1,000
32.	คุณกรรณิกา วัฒนบารมี	1,000
33.	คุณสุภัทร์ อักษรราชัยพฤกษ์	1,000
34.	คุณเปี่ยมจิต นิยมศักดิ์	1,000
35.	คุณอุดม - คุณสุทิน ขงยุทธ	1,000
36.	คุณสุรินทร์ ปุราณานนท์ และครอบครัว	1,000
37.	คุณแม่แจ่ม ศรีไสดาพล และบุตร	1,000
38.	คุณยายภู, คุณรสสุคนธ์ ธิตากุล	1,000
39.	ครอบครัวเจริญสวัสดิ์	1,000
40.	ร้านบุญดี จ.อุดรธานี	1,000
41.	น.พ.วิเชียร-คุณเพ็ญทิพย์ รุ่งอิทธิธรรม	1,000
	ต.ญ.ชนากานต์-ต.ญ.ธัญญา-ต.ญ.ณิชาภัทร รุ่งอิทธิธรรม	
42.	คุณพงษ์ศักดิ์ อุทยานสุขสันต์	1,000
43.	คุณสด - คุณเกษร - คุณแขก สิงห์ลี	500
44.	คุณสุรัตน์ - ศศธร - ต.ช.พิสิษฐ์ วงศ์ธีระขวสิต	500
45.	อ.จินดา มาสมบูรณ์	500
46.	คุณวรรณ ลิ้มทองมาตี	500
47.	คุณจิตรภาณุ - คุณรพีพร ม่วงสุนทร	500
48.	คุณโสม - คุณจวน - คุณเกรียงไกร วงศ์สุวรรณ	300
49.	คุณนรินทร์(รักษ์อุดร) - คุณธีรประภา เศวตประวิชกุล	32,000
50.	บ้านธรรมของพระพุทธะ	2,800
51.	คุณชวิน-คุณมะลิวัลย์-ต.ช.สิริพงศ์-ต.ช.ชานน-ต.ญ.กীরติกา ขงยุทธ	30,000

พระพุทธโฆษา ก่อนปรินิพพาน

ใบไม้ในกำมือ

“อาณนท ! เราเคย บอกเธอแล้วมิใช่หรือว่า
บุคคลย่อมต้องพลัดพราก
จากสิ่งที่รักที่พึงใจ เป็นธรรมดาหลีกเลี่ยงไม่ได้
อาณนท ! ชีวิตนี้ มีความพลัดพรากเป็นที่สุด
สิ่งทั้งหลายมีความแตกไป
ดับไป สลายไป เป็นธรรมดา
จะปรารถนามิให้เป็นอย่างที่ยึดมั่นควรจะเป็นนั้น
เป็นฐานะที่ไม่พึงหวังได้ ทุกสิ่งทุกอย่างดำเนินไป
เคลื่อนไปสู่จุดสลายตัวอยู่ทุกขณะ”

ผู้พิมพ์

ก๊อนเมบ แอนด์ กัณย์ กรุ๊ป
KONMEK AND GUN GROUP

35/151 หมู่ที่ 1 ถ.ท่าหน้า ต.บางศรีเมือง อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000

Tel. & Fax : 0-2446-3722, 0-9785-3650, 0-9103-3650